

Achtste jaargang, 2020,
nr. 5 (mei)

Bron: <https://www.toychamp.nl/kaart-van-europa-cito-300st-xxl>

Rechtspraak Europa

In één [klik](#) verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBVr). Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Jos Beckers, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Anne-Marie ten Bosch, Stella van Gennip, Nicolien Keerweer, Nadine Laatsch, Maarten Lut, Suus Pesch, Judith van Riel en Charlotte Roseboom.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak ([LBVr](#)), en wordt gepubliceerd op de [website van de rechtspraak](#) (inclusief archief), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Het archief is te raadplegen op [rechtspraak.nl](#).

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Inhoud

Inhoud	2
Leeswijzer	4
Deel I - Rechtspraak	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B-C)	6
Arbitrage	14
Asiel, migratie, burgerschap en nationaliteit (B)	15
Belastingen	20
Belastingen, accijns	22
Belastingen, btw	22
Belastingen, douane en tariefindeling	28
Belastingen, energieproducten	29
Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal	29
Beroepskwalificaties	30
Beschermd oorsprongsbenaming	30
Brexit	30
Broeikasgasemissierechten (B)	30
Civiel recht	31
Consumenten (C)	31
COVID-19	33
Detentie, politieonderzoek, behandeling door politie (S)	38
Diensten, elektronische communicatiediensten	39
Digitale markt	40
Eigendomsrecht	40
Energemarkt	41
Europese subsidies	43
Familielven en familierecht	43
Financiële diensten en markten	44
Gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB)	45
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B-C)	46
Godsdienstvrijheid	47
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen	48
Institutioneel recht	49
Insolventie (C)	50
IE - Intellectuele eigendom	51

IPR	55
Kansspelen (B)	59
Landbouw en visserij (B)	59
LHBT-rechten	61
Luchtvaart (C)	62
Mededinging	65
Milieu, natuur, duurzame energie	66
Ne bis in idem (B – S)	69
Onderwijs	70
Overlevering en uitlevering (S)	70
Prejudiciële procedure HvJ	71
Privacy en persoonsgegevens (B-C-S)	71
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel	75
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	76
Productaansprakelijkheid (C)	76
Rechtsstaat en rechterlijke macht	77
Recht op leven (S)	79
Rechtsbeginselen EU	79
Staatssteun	80
Strafrecht	81
Toegang tot documenten	83
Vennootschapsrecht	84
Vervoer en reizen	84
Verzekeringen (C)	85
Vrijheid van meningsuiting	86
Witwassen (S)	87
Deel II – Algemeen	88
Algemeen	88
Cursus en opleiding	88
Nieuwsbrieven	89
NL zaken bij het HvJEU	90
NL zaken bij het EHRM	101

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA– 2 april 2020 - Zaak C-3/19 – Asmel - Italië - ECLI:EU:C:2020:254 – [conclusie](#)

Aankoopcentrales – Kleine gemeenten

Richtlijn 2004/18/EG. Kleine lokale overheden mogen gebruikmaken van aankoopcentrales om werken, goederen en diensten te verwerven, voor zover zij dit doen in het kader van uitsluitend publiekrechtelijke organisatiemodellen, te weten consortia van gemeenten of verenigingen van gemeenten.

Aangezien de nationale regeling het gebruik van aankoopcentrales mogelijk beperkt op een wijze die niet verenigbaar is met richtlijn 2004/18/EG, die ratione temporis van toepassing is op de data waarnaar zijn prejudiciële vragen verwijzen, en met „de beginselen van vrij verkeer van diensten en maximale openstelling voor mededinging in het kader van openbare aanbestedingen”, betwijfelt de verwijzende rechter of zij verenigbaar is met het Unierecht.

A-G geeft het Hof in overweging: Het Unierecht, en met name artikel 11 van richtlijn 2004/18/EG staat niet in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan, volgens de uitlegging van de verwijzende rechter, kleine lokale overheden werken, goederen en diensten moeten verwerven via aankoopcentrales die zijn opgericht volgens twee precieze organisatiemodellen, te weten de vereniging van gemeenten of het consortium van gemeenten, waarvan het werkkterrein beperkt is tot het grondgebied van die gemeenten, als één geheel beschouwd.

HvJ –CONCLUSIE A-G BOBEK – 23 april 2020 - Zaak C-521/18 - Pegaso Srl Servizi Fiduciari – Italië - ECLI:EU:C:2020:306 – [conclusie](#)

Intrekking van de aankondiging van een opdracht tijdens de procedure - Proceskosten

Richtlijn 2014/25/EU. In 2017 heeft Poste Tutela, destijds een 100 %-dochteronderneming van Poste Italiane, een aanbesteding uitgeschreven. De aankondiging van een opdracht betrof het sluiten van raamovereenkomsten voor de verlening van portiers-, receptie- en toegangscontrolediensten in de vestigingen van Poste Italiane en andere vennootschappen van de groep. Pegaso Srl Servizi Fiduciari, Sistemi di Sicurezza Srl en YW hebben bij de verwijzende rechter verzocht om nietigverklaring van die aanbestedingsprocedure. In het kader van deze procedure wenst de verwijzende rechter te vernemen of de activiteiten waarop deze aanbestedingsprocedure betrekking heeft, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/25/EU dan wel van richtlijn 2014/24/EU vallen.

Na de verwijzingsbeslissing is de litigieuze aankondiging van een opdracht echter ingetrokken. Hierdoor rijst vooraf de vraag of de zaak nog wel rechtsgeldig aanhangig is bij het Hof. In het bijzonder dient de vraag zich aan of het feit dat de verwijzende rechter zich nog over de kosten dient uit te spreken, volstaat om vast te stellen dat de in het verzoek om een prejudiciële beslissing gestelde vragen moeten worden beantwoord.

A-G geeft het Hof in overweging dat het niet nodig is de vragen van de Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio te beantwoorden.

COVID-19

- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren van de Europese Commissie betreffende het gebruik van het kader voor overheidsopdrachten in de door de Covid-19-crisis veroorzaakte noodsituatie, [PB C 108I van 1.4.2020](#)
- Europese Commissie publiceert aanbestedingsrichtsnoeren voor aankoop van noodzakelijke goederen, diensten en werken door coronacrisis ([Europa decentraal](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B-C)

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – Gevoegde zaken C-370/17 en C-37/18 – Vueling – Frankrijk - Grote Kamer - ECLI:EU:C:2020:260 - conclusie – arrest

Bindende werking E-101 verklaring – Frauduleuze verkrijging - Beginsel van de voorrang van het Unierecht – Binding civiele rechter aan oordeel strafrechter

Verordening (EEG) nr. 1408/71. Uit vaste rechtspraak van het Hof blijkt dat een E-101 verklaring, zolang zij niet is ingetrokken of ongeldig verklaard door het orgaan dat haar heeft afgegeven, bindend is in de interne rechtsorde van de lidstaat waarheen de betrokken werknemer zich begeeft om arbeid te verrichten. Die organen kunnen de betrokken werknemer met name niet aansluiten bij hun eigen socialezekerheidsregeling. Een rechter van diezelfde staat is evenmin bevoegd om de geldigheid van een E 101-verklaring na te gaan in het licht van de feiten op grond waarvan deze verklaring is afgegeven. Eventuele twijfels over de geldigheid of de juistheid van een dergelijke verklaring moeten worden opgelost door middel van een tussen de organen van de betrokken lidstaten georganiseerde dialoogprocedure, waarvan het Hof in zijn arresten de verschillende stappen heeft ontwikkeld, die vervolgens door de Uniewetgever zijn gecodificeerd.

In 2012 is de vennootschap Vueling Airlines strafrechtelijk veroordeeld aangezien zij op de luchthaven van Paris-Charles-de-Gaulle in Roissy (Frankrijk) vliegend personeel in dienst had dat niet was aangesloten bij de Franse sociale zekerheid. Dat personeel was aangesloten bij de Spaanse socialezekerheidsregeling en onder de regeling voor detachering van werknemers geplaatst. Vueling had van het bevoegde Spaanse orgaan E 101-verklaringen verkregen waaruit die feitelijke situatie bleek, maar de Franse strafrechter heeft deze buiten beschouwing gelaten.

De onderhavige verzoeken om een prejudiciële beslissing vloeien voort uit de gevolgen van die veroordeling.

In drie van de vragen van de verwijzende rechters wordt het Hof verzocht te verduidelijken of zijn rechtspraak over de bindende werking van de E 101-verklaring ook geldt wanneer de rechter van de lidstaat van ontvangst vaststelt dat die verklaring op frauduleuze wijze is verkregen of ingeroepen. Op basis van die vragen kan het Hof de juiste draagwijdte preciseren van zijn arrest Altun, waarin het in beginsel heeft aanvaard dat die rechter in geval van fraude niet door een E 101-verklaring is gebonden. De vragen impliceren ook dat het begrip „fraude” in de zin van het Unierecht wordt toegelicht, en, in die context, dat voor de eerste maal de regels worden uitgelegd van verordening nr. 1408/71 voor het vliegend personeel van luchtvaartmaatschappijen die internationaal vervoer verzorgen.

De laatste prejudiciële vraag heeft betrekking op de verhouding tussen het beginsel van de voorrang van het Unierecht en het Franse rechtsbeginsel dat een civiele rechter gebonden is aan het oordeel in een strafrechtelijke uitspraak met gezag van gewijsde. Op grond van dat laatste beginsel zouden de verwijzende rechters verplicht zijn Vueling civielrechtelijk te veroordelen, louter op grond van haar eerdere strafrechtelijke veroordeling, zelfs indien bij die veroordeling het Unierecht werd geschonden.

Hof: Artikel 11, lid 1, onder a), van verordening (EEG) nr. 574/72 moet aldus worden uitgelegd dat de gerechten van een lidstaat waarbij een gerechtelijke procedure is ingeleid tegen een werkgever wegens feiten die kunnen wijzen op frauduleuze verkrijging of frauduleus gebruik van E 101-verklaringen die op grond van artikel 14, punt 1, onder a), van verordening (EEG) nr. 1408/71 zijn afgegeven aan werknemers die hun werkzaamheden in deze lidstaat uitoefenen, het bestaan van fraude slechts kunnen vaststellen en deze verklaringen dientengevolge slechts buiten beschouwing kunnen laten na zich ervan te hebben vergewist:

– *ten eerste, dat de procedure van artikel 84 bis, lid 3, van deze verordening onverwijld werd ingeleid en het bevoegde orgaan van de lidstaat van afgifte dus in staat was gesteld de gegrondheid van de afgifte van die verklaringen opnieuw te onderzoeken in het licht van de door het bevoegde orgaan van de lidstaat van ontvangst verstrekte concrete gegevens, die erop duiden dat die verklaringen op frauduleuze wijze zijn verkregen of ingeroepen, en*

– ten tweede, dat het bevoegde orgaan van de lidstaat van afgifte heeft nagelaten een dergelijke heroverweging te verrichten alsmede binnen een redelijke termijn een standpunt in te nemen over deze gegevens en de betrokken verklaringen in voorkomend geval nietig te verklaren of in te trekken.

Artikel 11, lid 1, van verordening nr. 574/72, en het beginsel van voorrang van het Unierecht moeten aldus worden uitgelegd dat zij, ten aanzien van een werkgever die in de lidstaat van ontvangst strafrechtelijk is veroordeeld op basis van een in strijd met het Unierecht verrichte vaststelling van fraude, eraan in de weg staan dat een civiele rechter van deze lidstaat, die het nationale beginsel van de gebondenheid van de civiele rechter aan een in kracht van gewijsde gegane strafrechtelijke uitspraak dient te eerbiedigen, die werkgever louter wegens die strafrechtelijke veroordeling veroordeelt tot betaling van schadevergoeding aan de werknemers of aan een pensioeninstelling van die lidstaat, die het slachtoffer van deze fraude zijn.

B Handreiking van HvJ EU over bindende werking E 101-verklaringen bij fraude ([taxlive](#))

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-670/18 – Comune di Gesturi – Italië – ECLI:EU:C:2020:272 – geen conclusie – arrest

Gelijke behandeling in arbeid en beroep - Verbod van discriminatie op grond van leeftijd

Richtlijn 2000/78/EG. Het betreft een geding tussen CO en de gemeente Gesturi, Italië over een oproep tot het indienen van blijken van belangstelling met betrekking tot een opdracht voor onderzoek en advies, waarbij gepensioneerden van deelname werden uitgesloten.

Hof: Richtlijn 2000/78/EG, met name artikel 2, lid 2, artikel 3, lid 1, en artikel 6, lid 1, ervan, verzet zich niet tegen een nationale regeling waarin is bepaald dat overheidsdiensten geen opdrachten voor onderzoek en advies mogen gunnen aan gepensioneerden, voor zover deze regeling een legitieme beleidsdoelstelling op het terrein van de werkgelegenheid en de arbeidsmarkt nastreeft en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is.

B EU-Hof: Gepensioneerden kunnen worden uitgesloten van het gunnen van overheidsopdrachten ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-802/18 – Caisse pour l’avenir des enfants – Luxemburg – ECLI:EU:C:2020:269 – geen conclusie – arrest

Sociale zekerheid van migrerende werknemers - Kinderbijslag – Begrip ‘gezinsleden’ - Grensarbeider

Verordening (EG) nr. 883/2004. Artikel 45 VWEU. Richtlijn 2004/38/EG. Het geding gaat over de weigering om kinderbijslag toe te kennen voor een kind uit het eerste huwelijk van echtgenoot van een niet-ingezeten werknemer dat geen afstammingsband heeft met de niet-ingezeten werknemer.

Hof: Artikel 45 VWEU en artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011 moeten aldus worden uitgelegd dat kinderbijslag die verbonden is aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat door een grensarbeider, een sociaal voordeel vormt in de zin van deze bepalingen.

Artikel 1, onder i), en artikel 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, junctis artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 en artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38/EG staan in de weg aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan grensarbeiders slechts kinderbijslag uit hoofde van het verrichten van arbeid in loondienst in deze lidstaat kunnen ontvangen voor hun eigen kinderen, en niet voor de kinderen van hun echtgenoot met wie zij geen afstammingsband hebben maar in wier levensonderhoud zij voorzien, terwijl alle kinderen die in die lidstaat wonen recht hebben op die kinderbijslag.

B EU-Hof: Grensarbeider heeft recht op kinderbijslag voor voorkind van echtgenoot ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-830/18 – Landkreis Südliche Weinstraße - Duitsland - ECLI:EU:C:2020:275 – geen conclusie - arrest

Vrij verkeer van werknemers - Kinderen van grensarbeiders - Vergoeding kosten leerlingenvervoer - Voorwaarde van woonplaats in een deelstaat

Verordening (EU) nr. 492/2011. Het geding gaat over de weigering van de deelstaat om de kosten van het leerlingenvervoer voor kinderen van grensarbeiders te vergoeden.

Hof: Artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011 moet aldus worden uitgelegd dat een nationale wettelijke regeling waarin de vergoeding van de kosten van leerlingenvervoer door een deelstaat afhankelijk is gesteld van de voorwaarde dat de begunstigde op het grondgebied van die deelstaat woont, een geval van indirecte discriminatie oplevert, aangezien zij naar de aard ervan grensarbeiders in grotere mate treft dan nationale werknemers.

Artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 moet aldus worden uitgelegd dat de praktische moeilijkheden die samenhangen met de doeltreffende organisatie van het leerlingenvervoer in een deelstaat geen dwingende reden van algemeen belang vormen waardoor een als indirecte discriminatie gekwalificeerde nationale maatregel kan worden gerechtvaardigd.

- ▣ EU-Hof: niet vergoeden van schoolvervoerskosten aan grensarbeiders in strijd met EU-recht ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 23 april 2020 – zaak C-710/18 - Land Niedersachsen – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:299 – geen conclusie - arrest

Vrij verkeer van werknemers – Salaristrappen - Anciënniteit - Eerdere perioden van relevante werkzaamheden bij een werkgever in een andere lidstaat

Artikel 45, lid 1, VWEU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen WN en de deelstaat Nedersaksen over het feit dat er bij de vaststelling van de hoogte van de beloning van WN slechts gedeeltelijk rekening is gehouden met de perioden van relevante werkzaamheden die zij heeft vervuld bij een in Frankrijk gevestigde werkgever.

Hof: Artikel 45, lid 1, VWEU verzet zich tegen een nationale regeling waarbij voor de vaststelling van de hoogte van de beloning van een werknemer als leerkracht bij een regionale overheid slechts ten hoogste drie jaar van de eerdere perioden van werkzaamheden die deze werknemer heeft vervuld bij een in een andere lidstaat gevestigde andere werkgever dan die regionale overheid in aanmerking wordt genomen, wanneer die werkzaamheid gelijkwaardig is aan de werkzaamheid die die werknemer dient uit te oefenen in het kader van die functie van leerkracht.

- ▣ EU-Hof: Beroepservaring in andere lidstaten volledig meetellen bij inschaling ([ECER](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-211/19 – Készenléti Rendőrség – Hongarije - ECLI:EU:C:2020:344 – persbericht – geen conclusie – arrest

Arbeidstijd – Grensbewakingdiensten – Wachtdienst rusttijd?

Richtlijn 2003/88/EG. Richtlijn 89/391/EEG. UO heeft grensbewakingstaken verricht niet op zijn gebruikelijke standplaats Miskolc, maar langs de zuidelijke grens van Hongarije in de provincie Csongrád (Hongarije). Tijdens die periode is UO door zijn werkgever opgedragen om in het kader van grensbewakingstaken een buitengewone paraatheidsdienst en een wachtdienst buiten zijn reguliere werkuren te verrichten, telkens als lid van een patrouille.

Die werkgever heeft de tijd die werd doorgebracht in wachtdienst als rusttijd aangemerkt. UO is daarentegen van mening dat hij gedurende die tijd in feite paraatheidsdienst verrichtte bovenop zijn reguliere dagelijkse werkuren, die moest worden aangemerkt als „arbeidstijd”, en dat hij om die reden recht heeft op een vergoeding voor buitengewone paraatheidsdienst in plaats van wachttoeslag.

Hof: Artikel 1, lid 3, van richtlijn 2003/88/EG moet aldus worden uitgelegd dat artikel 2, punten 1 en 2, van deze richtlijn van toepassing is op leden van de ordehandhavingsdiensten die de buitengrenzen van een lidstaat bewaken in geval van een toestroom van onderdanen van derde landen aan deze grenzen, behalve wanneer in het licht van alle relevante omstandigheden blijkt dat

de taken worden uitgevoerd in uitzonderlijke omstandigheden waarvan de ernst en omvang maatregelen vereisen die onontbeerlijk zijn ter bescherming van het leven en de gezondheid alsook de veiligheid van de gemeenschap en waarvan het welslagen onzeker is indien alle voorschriften van deze richtlijn moeten worden nageleefd, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 23 april 2020 – Zaak C-681/18 – KG - Italië - ECLI:EU:C:2020:300 – conclusie

Uitzendarbeid - Tijdelijke tewerkstelling – Opeenvolgende arbeidsovereenkomsten bij dezelfde inlenende onderneming

Richtlijn 2008/104. Deze zaak biedt het Hof voor het eerst de gelegenheid om artikel 5, lid 5, van de richtlijn uit te leggen. Meer in het bijzonder dient het Hof te verduidelijken of er in omstandigheden waarin een werknemer door een uitzendbureau in dienst wordt genomen en als uitzendkracht bij dezelfde inlenende onderneming wordt aangesteld door middel van acht opeenvolgende overeenkomsten voor de terbeschikkingstelling van arbeidskrachten en zeventien verlengingen daarvan, sprake is van „achtereenvolgende opdrachten om de bepalingen van die richtlijn te omzeilen”.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 5, van richtlijn 2008/104/EG staat niet in de weg aan een nationale regeling die a) geen grenzen stelt aan de achtereenvolgende opdrachten van dezelfde arbeidskracht bij dezelfde inlenende onderneming; b) aan het rechtmatige gebruik van de terbeschikkingstelling van arbeidskrachten voor bepaalde tijd niet als voorwaarde stelt dat technische redenen of redenen in verband met vereisten op het gebied van de productie, de organisatie of vervanging van personeelsleden bestaan, en c) niet voorschrijft dat het gebruik van dit soort arbeidsovereenkomsten slechts rechtmatig is wanneer de productiebehoefte van de inlenende onderneming tijdelijk is.

Achtereenvolgende opdrachten van dezelfde arbeidskracht bij dezelfde inlenende onderneming die tezamen een zodanige duur hebben dat zij redelijkerwijs niet meer als „tijdelijk” kunnen worden beschouwd en die geen verband houden met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd tussen de uitzendkracht en het uitzendbureau, omzeilen de essentie van de bepalingen van richtlijn 2008/104 en komen neer op misbruik van deze vorm van arbeidsverhouding. Het staat aan de nationale rechter om te beoordelen of deze omstandigheden zich in een bepaald geval voordoen.

In geval van misbruik van achtereenvolgende opdrachten vereisen de verplichting tot loyale samenwerking en het beginsel volgens hetwelk het nationale recht in overeenstemming met het Unierecht dient te worden uitgelegd, dat de verwijzende rechter met inachtneming van het gehele nationale recht al het mogelijke doet wat binnen zijn bevoegdheden ligt om de volle werking van richtlijn 2008/104 te verzekeren door het betrokken misbruik te bestraffen en de gevolgen van de schending van het Unierecht teniet te doen.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 30 april 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland - ECLI:EU:C:2020:325 – conclusie

Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Toestemming voor behandeling - Behandelingsmethode strookt niet met godsdienstige overtuigingen – Jehova's

Verordening (EG) nr. 883/2004. Richtlijn 2011/24/EU. Artikelen 10, lid 1, en artikel 21, lid 1. EU Handvest. Artikel 56 VWEU. De vraag is in hoeverre de lidstaten bij de uitvoering van artikel 20, lid 2, van verordening nr. 883/2004 en de artikelen 7 en 8 van richtlijn 2011/24 de persoonlijke keuze van de patiënt in aanmerking moeten nemen in het kader van de grensoverschrijdende gezondheidszorg door de overheid. Meer bepaald dient het Hof te onderzoeken of en, zo ja, in hoeverre in dit verband rekening moet worden gehouden met de keuze die de patiënt op godsdienstige gronden heeft gemaakt, met name gelet op hetgeen is bepaald in artikel 10, lid 1, van het Handvest (dat bepaalt dat eenieder recht op vrijheid van godsdienst heeft) en artikel 21, lid 1, van het Handvest (op grond waarvan discriminatie op grond van godsdienst verboden is). Deze vragen zijn in de volgende context gerezen.

Het verzoek is ingediend in de procedure tussen A, vader van kind B, en het ministerie van Volksgezondheid van Letland. B is geboren met een cardiovasculaire aandoening, waarvan de

behandeling een operatieve ingreep vereiste. Dit type operatie kan in Letland worden uitgevoerd, maar alleen met een bloedtransfusie. Daarnaast valt de operatie onder de behandelingen waarin de Letse wetgeving voorziet met betrekking tot haar nationale gezondheidsstelsel. De verwijzende rechter heeft het feit onderstreept dat er dus geen medische reden is waarom B de betrokken verrichting niet in Letland kon ondergaan.

A is lid van Jehovah's Getuigen en verzet zich om die reden tegen bloedtransfusies, zelfs indien – zoals in casu – de betrokken operatie een levensreddende en essentiële medische behandeling vormt voor zijn jonge zoon, B. Jehovah's Getuigen blijken het verbod op bloedtransfusies te beschouwen als een verbod dat in de Bijbel wordt voorgeschreven, gelet op de vermaning in Handelingen 15:29, die vereist dat Christenen „[zich] blijven onthouden van dingen die aan afgoden ten slachtoffer zijn gebracht en van bloed en van al wat verstikt is [...]”, en dat bovendien, wanneer het aan de orde is, een middel vormt om het geloof in de praktijk te testen.

A-G: Artikel 20, lid 2, van verordening (EG) nr. 883/2004, in samenhang met artikel 10, lid 1, en artikel 21, lid 1, EU Handvest moet aldus worden uitgelegd dat een lidstaat de in artikel 20, lid 1, van deze verordening bedoelde toestemming kan weigeren indien in de lidstaat van aansluiting van de betrokkene een ziekenhuisbehandeling beschikbaar is waarvan de medische doeltreffendheid niet in twijfel wordt getrokken, maar waarvan de gebruikte behandelingsmethode niet strookt met de godsdienstige overtuigingen van die persoon, wanneer de weigering objectief gerechtvaardigd wordt door een legitiem doel en de middelen om dat doel te verwezenlijken passend en noodzakelijk zijn. Bij gebreke van organisatorische of structurele vereisten met betrekking tot de ordelijke en evenwichtige verlening van effectieve gezondheidszorg door de lidstaat van aansluiting, kan die lidstaat op grond van de tweede in artikel 20, lid 2, van verordening nr. 883/2004 genoemde voorwaarde weigeren rekening te houden met godsdienstige overtuigingen, indien zulks zou kunnen resulteren in een aanzienlijke toename van de kosten voor de lidstaat van aansluiting, ten koste van de verlening van effectieve gezondheidszorg aan anderen. Dit is een feitelijke kwestie die door de verwijzende rechter dient te worden beoordeeld.

Bij gebreke van organisatorische of structurele vereisten met betrekking tot de ordelijke en evenwichtige verlening van effectieve gezondheidszorg door de lidstaat van aansluiting, moeten artikel 56 VWEU en artikel 8, lid 2, artikel 8, lid 5, en artikel 8, lid 6, onder d), van richtlijn 2011/24/EU, in samenhang met artikel 10, lid 1, en artikel 21, lid 1, EU Handvest, aldus worden uitgelegd dat de lidstaat van aansluiting de in artikel 8, lid 1, van deze richtlijn bedoelde toestemming niet kan weigeren indien in de staat van aansluiting van de betrokkene een ziekenhuisbehandeling beschikbaar is waarvan de medische doeltreffendheid niet in twijfel wordt getrokken, maar waarvan de gebruikte behandelingsmethode niet strookt met de oprechte godsdienstige overtuigingen van die persoon, tenzij dit waarschijnlijk zal leiden tot een toename van het aantal verzoeken om grensoverschrijdende gezondheidszorg op godsdienstige gronden waarmee de ordelijke en evenwichtige verlening van effectieve gezondheidszorg in die lidstaat aanzienlijk kan worden ondermijnd. Dit is een feitelijke kwestie die door de verwijzende rechter dient te worden beoordeeld.

HvJ – CONCLUSIE A-G BOBEK – 30 april 2020 – zaak C-815/18 – Federatie Nederlandse Vakbeweging – Grote Kamer – Nederland – Hoge Raad - ECLI:EU:C:2020:319 – conclusie

Detachering werknemers

Richtlijn 96/71/EG. De Hoge Raad stelt het Hof vragen over de toepasselijkheid van de detacheringsrichtlijn 96/71/EG op chauffeurs die werkzaam zijn in het internationaal wegvervoer (en zijn arbeid dus in meer dan één lidstaat verricht).

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 96/71/EG is ook van toepassing op een werknemer die als chauffeur werkzaam is in de wegvervoersector en die in de zin van deze richtlijn ter beschikking is gesteld op het grondgebied van een andere lidstaat dan de lidstaat waar hij gewoonlijk werkt.

Het begrip ‚werknemer die gedurende een bepaalde periode werkt op het grondgebied van een lidstaat die niet de staat is waar die werknemer gewoonlijk werkt’ in de zin van artikel 2, lid 1, van richtlijn 96/71 moet worden uitgelegd als een werknemer die een voldoende band heeft met dat grondgebied. Of een dergelijke voldoende band bestaat, moet worden vastgesteld aan de hand van alle relevante aanwijzingen die samen in aanmerking moeten worden genomen, zoals de plaats van de persoon voor wie de betrokken diensten worden verricht, de plaats waar de

vervoerswerkzaamheden worden georganiseerd en de chauffeurs hun opdrachten ontvangen, en de plaats waarnaar ze terugkeren na beëindiging van hun dienst.

Aan de band tussen de bij een bepaalde terbeschikkingstelling betrokken ondernemingen kan, samen met alle andere relevante aanwijzingen, betekenis toekomen bij de algemene afweging of er al dan niet sprake is van terbeschikkingstelling. Op zich is dit aspect echter niet doorslaggevend.

Cabotage valt binnen de werkingssfeer van richtlijn 96/71. De toepassing van richtlijn 96/71 op cabotage is niet afhankelijk van minimumregels met betrekking tot de duur van een dergelijke activiteit in de lidstaat van ontvangst.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn 96/71 moet aldus worden uitgelegd dat de vraag of een collectieve arbeidsovereenkomst algemeen verbindend is verklaard, moet worden beantwoord op basis van het toepasselijke nationale recht ter zake.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 17 april 2020 – ECLI:NL:HR:2020:753

Overgang van onderneming - Faillissement - Pre-pack

Richtlijn 2001/23/EG. Door HvJEU 22 juni 2017, zaak C-126/16 (Smallsteps) geformuleerde voorwaarden voor toepassing van uitzondering.

Deze zaak gaat erover of een overgang van onderneming die plaatsvindt na de faillietverklaring van de vervreemder en die voorafgaand aan die faillietverklaring tijdens een 'pre-pack', is voorbereid, valt onder de uitzonderingsbepaling van art. 7:666, aanhef en onder a, BW, die strekt ter implementatie van artikel 5 lid 1 van de Richtlijn 2001/23/EG. Indien die bepaling van toepassing is, gaan de rechten en verplichtingen die voor de werkgever voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst tussen hem en een werknemer die werkzaam is in de overgenomen onderneming, niet van rechtswege over op de verkrijger.

Prejudiciële vragen:

1. Moet artikel 5 lid 1 van Richtlijn 2001/23/EG zo worden uitgelegd dat aan de voorwaarde dat 'de faillissementsprocedure of soortgelijke procedure wordt ingeleid met het oog op de liquidatie van het vermogen van de vervreemder' is voldaan, indien

(i) het faillissement van de vervreemder onafwendbaar is en de vervreemder dus daadwerkelijk insolvent is,

(ii) naar Nederlands recht het doel van de faillissementsprocedure is het bewerkstelligen van een zo hoog mogelijke opbrengst voor de gezamenlijke schuldeisers door middel van liquidatie van het vermogen van de schuldenaar, en

(iii) in een zogenoemde pre-pack voorafgaand aan de faillietverklaring de overgang van (een deel van) de onderneming wordt voorbereid en na de faillietverklaring wordt uitgevoerd waarbij

(iv) de door de rechtbank aangewezen beoogd curator zich voorafgaand aan de faillietverklaring moet laten leiden door de belangen van de gezamenlijke schuldeisers alsmede door maatschappelijke belangen zoals het belang van behoud van werkgelegenheid en de eveneens door de rechtbank aangewezen beoogd rechter-commissaris hierop moet toezien,

(v) het doel van de pre-pack is om in de daarop volgende faillissementsprocedure een wijze van liquidatie mogelijk te maken waarbij (een deel van) de tot het vermogen van de vervreemder behorende onderneming *going concern* wordt verkocht zodat de hoogst mogelijke opbrengst voor de gezamenlijke schuldeisers wordt behaald, en

(vi) de inrichting van de procedure waarborgt dat dit doel daadwerkelijk leidend is?

2. Moet artikel 5 lid 1 van de Richtlijn zo worden uitgelegd dat aan de voorwaarde dat 'de faillissementsprocedure of soortgelijke procedure onder toezicht staat van een bevoegde overheidsinstantie' is voldaan, indien de overgang van (een deel van) de onderneming in een pre-pack voorafgaand aan de faillietverklaring wordt voorbereid en na de faillietverklaring wordt uitgevoerd en

(i) voorafgaand aan de faillietverklaring wordt geobserveerd door een beoogd curator en een beoogd rechter-commissaris, die zijn aangewezen door de rechtbank,

(ii) de beoogd curator zich naar Nederlands recht voorafgaand aan de faillietverklaring moet laten leiden door de belangen van de gezamenlijke schuldeisers en door andere maatschappelijke belangen, zoals dat van het behoud van werkgelegenheid, en de beoogd rechter-commissaris hierop moet toezien,

(iii) de taken van de beoogd curator en de beoogd rechter-commissaris niet verschillen van die van de curator en de rechter-commissaris in faillissement,

(iv) de overeenkomst op grond waarvan de onderneming overgaat en die tijdens een pre-pack is voorbereid, pas gesloten en uitgevoerd wordt nadat het faillissement is uitgesproken,

(v) de rechtbank bij het uitspreken van het faillissement ertoe kan overgaan een ander dan de beoogd curator of de beoogd rechter-commissaris te benoemen tot curator of rechter-commissaris, en

(vi) voor de curator en de rechter-commissaris dezelfde eisen van objectiviteit en onafhankelijkheid gelden die gelden voor een curator en rechter-commissaris in een faillissement waaraan geen pre-pack is voorafgegaan en zij, ongeacht de mate van hun betrokkenheid voorafgaand aan de faillietverklaring, op grond van hun wettelijke taak gehouden zijn te beoordelen of de voorafgaand aan de faillietverklaring voorbereide overgang van (een deel van) de onderneming in het belang is van de gezamenlijke schuldeisers, en indien zij deze vraag ontkennend beantwoorden, te beslissen dat die overgang geen doorgang zal vinden terwijl zij steeds bevoegd zijn om op andere gronden, bijvoorbeeld omdat andere maatschappelijke belangen, zoals het belang van werkgelegenheid, zich daartegen verzetten, te beslissen dat de voorafgaand aan de faillietverklaring voorbereide overgang van (een deel van) de onderneming niet zal plaatsvinden?

- Prejudiciële vragen in zaak faillissement Groningse garnalenverwerker Heiploeg ([Intro](#))
- Hoge Raad stelt prejudiciële vragen HvJ EU over doorstart bij onafwendbaar faillissement (Heiploeg-zaak). ([AR Updates 2020/458](#))
- Hoge Raad zal prejudiciële vragen stellen over de positie van werknemers bij een door pre-pack voorbereide overgang van een onderneming ([Cassatieblog](#))
- Getting the Dutch pre-pack done: The options after Heiploeg ([Leiden law blog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 9 april 2020 – zaak C-105/20 - UNMLibres

Gelijke behandeling en sociale zekerheid - Deeltijds werkende zelfstandige - Moederschaosuitkering

Vraag is o.a. of het Belgisch koninklijk besluit inzake moederschapsuitkering voor zelfstandigen in strijd is met Unierecht omdat het voor een deeltijds werkende zelfstandige in bijberoep die bijdragen betaalt als een zelfstandige in hoofdberoep niet voorziet in een adequate moederschapsuitkering, terwijl een deeltijds werkende zelfstandige in hoofdberoep het gehele bedrag van de uitkering ontvangt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken – 3 april 2020 – zaak C-71/20 - Anklagemyndigheden

Werkvergunning derdelanders op Deens schip

Artikelen 49, 52 en 54 VWEU. De in Denemarken geregistreerde vennootschap VAS Shipping ApS (voorheen Sirius Shipping ApS), is door de rechter ten laste gelegd dat zij in 2010 en 2011 meer dan 25 keer Deense havens is binnengevaren met vier in het Deense internationale scheepsregister (DIS) geregistreerde schepen waarbij bemanningsleden uit derde landen werden ingezet terwijl die bemanningsleden geen werkvergunning hadden.

Prejudiciële vraag: Staat artikel 49 VWEU in de weg aan een wettelijke regeling van een lidstaat op grond waarvan bemanningsleden uit derde landen die werken op een schip dat de Deense vlag voert en dat eigendom is van een reder die onderdaan is van een andere lidstaat van de Unie, moeten beschikken over een werkvergunning, tenzij het schip ten hoogste 25 keer een haven van de betrokken lidstaat binnenvaart, berekend over het gehele voorgaande jaar?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 16 april 2020 – zaak C-130/20 – INSS

Gelijke behandeling van mannen en vrouwen en vrouwen onderling in arbeid en beroep – Vervroegd uittreden

Richtlijn 79/7/EEG. Richtlijn 2006/54/EG. Verzoekster, heeft ouderdomspensioen aangevraagd. Besloten is haar een pensioen toe te kennen met toepassing van 86% van het maximumpensioen. Dit percentage leidde tot een vermindering met 0,5% van het pensioenpercentage voor elke drie maanden dat verzoekster voor het bereiken van de gewone pensioengerechtigde leeftijd was uitgetreden. Verzoekster heeft bezwaar aangetekend tegen dit besluit, in de opvatting dat zij recht heeft op moederschapstoeslag op haar pensioen. Omdat zij drie kinderen heeft moet volgens verzoekster het pensioen worden aangevuld met 10%. Is een nationale regeling die vrouwen die vrijwillig vervroegd uittreden uitsluit van de moederschapstoeslag, in overeenstemming met de Europese regeling die gelijke behandeling op het gebied van sociale zekerheid waarborgt in de ruimste zin van het woord. Dat wil zeggen gelijke behandeling van mannen en vrouwen, maar ook van vrouwen onderling.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Italië - 20 april 2020 – zaak C-40/20 Presidenza del Consiglio dei Ministri e.a.

Raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd

Richtlijn 1999/70/EG. Appellanten zijn sinds meerdere jaren onderzoekers met een overeenkomst voor bepaalde tijd aan de universiteit van Perugia. Op grond van een nationale regeling uit 2017 kunnen overheidsorganen onder bepaalde voorwaarden in de periode van 2018-2020 personeel voor onbepaalde tijd aanstellen, om op die manier de onzekere arbeidsomstandigheden in overheidsdienst te stabiliseren. Overeenkomstig deze regeling hebben appellanten de universiteit verzocht om wervingsprocedures te organiseren met het oog op hun aanstelling voor onbepaalde tijd. De universiteit heeft deze verzoeken afgewezen met het argument dat de nationale regeling op geen enkele wijze de vroegere regeling inzake de arbeidsovereenkomsten van hoogleraren en academische onderzoekers had gewijzigd. Appellanten zijn hiertegen in beroep gegaan. De vraag is o.a. of het universitair stelsel op zich, met het oog op het behoud van de vrijheid van wetenschappelijk onderzoek en functionele autonomie, al niet de objectieve redenen behelst die de vernieuwingen van arbeidsovereenkomsten van onderzoekers rechtvaardigen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 23 april 2020 – zaak C-104/20 - Habitations sociales du Roman Païs

Arbeidstijd – Bewijslast overuren en nachturen

Richtlijn 2003/88/EG (arbeidstijd). De vraag is of een nationaalrechtelijke regeling betreffende de bewijslast bij overuren en nachturen, wanneer de lidstaat werkgevers niet de verplichting heeft opgelegd om een objectief, betrouwbaar en toegankelijk systeem in te voeren waarmee de dagelijkse arbeidstijd van iedere werknemer wordt geregistreerd, verenigbaar is met het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Luxemburg – 29 april 2020 – zaak C-129/20 - Caisse pour l'avenir des enfants

Ouderschapsverlof - Dubbele voorwaarde

Richtlijn 96/34/EG. Verzet de raamovereenkomst ouderschapsverlof zich tegen de toepassing van een nationaalrechtelijke bepaling die het ouderschapsverlof onderwerpt aan de dubbele voorwaarde dat 1) de werknemer gedurende minstens twaalf opeenvolgende maanden voorafgaand het ouderschapsverlof werkt en 2) tevens werkte op het moment van de geboorte, zelfs wanneer de geboorte 3 jaar eerder heeft plaatsgevonden?

NOOT – bij HvJ 26 maart 2020, zaak C-344/18 ISS Facility Services

Splitsing arbeidsovereenkomst bij overgang onderneming ([Sdu Nieuws Ondernemingsrechtpraktijk 2020/0137](#))

COVID-19

- The Capitals: French court slaps Amazon over workers' security amid COVID-19 crisis ([Euractiv](#))
- AP: temperatuur meten mag niet zomaar ([AP](#))
- Coronavirus: EU-richtsnoeren voor een veilige terugkeer naar de werkplek ([EC](#))
- Protecting workers' fundamental rights in tackling impact of COVID-19 ([FRA](#))
- COVID-19 and Disposable Migrant Workers ([Verfassungsblog](#))

BREXIT

M. van Herwerden , De Brexit vanuit arbeidsrechtelijk perspectief, in: [JutD 2020/0021 \(afl. 2\)](#)

REGELGEVING EU

Mobiliteitspakket: Raad keurt hervorming regels voor vrachtwagenchauffeurs goed ([Raad](#))

CONSULTATIE

- Europees netwerk van diensten voor arbeidsvoorziening (EURES-evaluatie 2016-2020), Feedback mogelijk van 31 maart 2020 - 23 juni 2020 ([EC](#))

EHRM factsheets

- [Trade union rights](#)
- [Work-related rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)

OVERIG

Boete voor bedrijf voor verwerken vingerafdrukken werknemers ([AP](#))

WIKI

- [Wiki Coördinatieverordeningen 1408/71 en 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Arbitrage

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 10 april 2020 – zaak C-109/20 – PL Holdings

Investeringsovereenkomst Polen / België en Luxemburg - Arbitragebeding

Artikelen 267 en 344 VWEU. Arrest Achmea. Houden deze artikelen van het VWEU in dat wanneer er in een investeringsovereenkomst een arbitragebeding is opgenomen dat nietig is omdat de overeenkomst is gesloten tussen twee lidstaten, een arbitrageovereenkomst die is gesloten tussen

een lidstaat en een investeerder nietig is, hoewel de lidstaat, ook nadat de investeerder de aanvraag voor de arbitrageprocedure heeft ingediend, uit vrije wil geen bezwaren heeft ingediend tegen de bevoegdheid van de arbiters?

Asiel, migratie, burgerschap en nationaliteit (B)

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – Zaak C-715/17, Zaak C-718/17, Zaak C-719/17 – Commissie tegen resp. Polen, Hongarije, Tsjechië - ECLI:EU:C:2020:257 – [persbericht](#) - [conclusie](#) – [arrest](#)

Asiel – Noodsituatie in Italië en Griekenland – Herplaatsing in andere lidstaten

Artikel 72 VWEU. Verordening nr. 604/2013 (Dublin-III). Besluiten (EU) 2015/1523 en (EU) 2015/1601. Onder normale omstandigheden regelt verordening nr. 604/2013 de verdeling tussen de lidstaten van personen die om internationale bescherming in de Europese Unie verzoeken. Het aanhoudende conflict in Syrië heeft echter geleid tot een dramatische stijging van het totale aantal personen dat om een dergelijke bescherming verzoekt en veroorzaakt een enorme druk op twee lidstaten van de Unie, Italië en Griekenland. Onder normale omstandigheden zouden deze lidstaten op grond van artikel 13 van de Dublin III-verordening verantwoordelijk zijn voor de behandeling van verzoeken om internationale bescherming. In 2015 heeft de Raad twee besluiten aangenomen tot invoering van voorlopige maatregelen die voorzien in gedetailleerde regelingen voor de herplaatsing van respectievelijk 40 000 en 120 000 aanvragers van internationale bescherming.

De Commissie heeft tegen de Poolse, Hongaarse en Tsjechische lidstaten een niet-nakomingsprocedure ingeleid. Deze lidstaten betwisten de ontvankelijkheid van de beroepen.

Hof: Door niet op gezette tijden en ten minste om de drie maanden een passend aantal aanvragers van internationale bescherming op te geven dat snel op haar grondgebied kon worden herplaatst, is Polen sinds 16 maart 2016 de verplichtingen niet nagekomen die op haar rustten krachtens artikel 5, lid 2, van besluit (EU) 2015/1523, en artikel 5, lid 2, van besluit (EU) 2015/1601, en is zij dientengevolge ook de daaropvolgende herplaatsingsverplichtingen niet nagekomen die op haar rustten krachtens artikel 5, leden 4 tot en met 11, van deze twee besluiten.

Door niet op gezette tijden en ten minste om de drie maanden een passend aantal aanvragers van internationale bescherming op te geven dat snel op zijn grondgebied kon worden herplaatst, is Hongarije sinds 25 december 2015 zijn verplichtingen krachtens artikel 5, lid 2, van besluit 2015/1601 niet nagekomen, en is het dientengevolge ook zijn daaropvolgende herplaatsingsverplichtingen krachtens artikel 5, leden 4 tot en met 11, van dit besluit niet nagekomen.

Door niet op gezette tijden en ten minste om de drie maanden een passend aantal aanvragers van internationale bescherming op te geven dat snel op haar grondgebied kon worden herplaatst, is Tsjechië sinds 13 augustus 2016 de verplichtingen niet nagekomen die op haar rustten krachtens artikel 5, lid 2, van besluit 2015/1523 en artikel 5, lid 2, van besluit 2015/1601, en is zij dientengevolge ook de daaropvolgende herplaatsingsverplichtingen niet nagekomen die op haar rustten krachtens artikel 5, leden 4 tot en met 11, van deze twee besluiten.

- EU-Hof: Polen, Hongarije en Tsjechië waren verplicht vluchtelingen op te nemen ([ECER](#))
- Coming to terms with relocation: the infringement case against Poland, Hungary and the Czech Republic ([EUmigrationlawblog](#))
- Coming to terms with the refugee relocation mechanism ([European law blog](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 23 april 2020 – Zaak C-806/18 - JZ – Nederland – Hoge Raad - ECLI:EU:C:2020:307 – [conclusie](#)

Inreisverbod – Derdelander - Gevangenisstraf voor illegaal verblijf

Richtlijn 2008/115/EG. Verzetten de bepalingen van richtlijn 2008/115/EG zich tegen nationale strafwetgeving die illegaal verblijf bestraft met een gevangenisstraf. Hoewel in casu de betrokken lidstaat in beginsel in een dergelijke straf mag voorzien, gaat het hier specifiek om de vraag of die strafbaarstelling op de juiste wijze is vormgegeven.

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 2008/115/EG, verzet zich niet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat, op grond waarvan een gevangenisstraf kan worden opgelegd aan een illegaal verblijvende derdelander, wanneer het strafbaar gestelde gedrag is omschreven door verwijzing naar de uitvaardiging van een inreisverbod dat nog niet is ingegaan omdat de betrokkene niet is vertrokken, mits die regeling voldoende nauwkeurig is om de reikwijdte en de toepassing van het strafbare feit te kunnen vaststellen en interpreteren, waarbij het aan de nationale rechter staat is om dit te verifiëren.

B Conclusie AG HvJ EU n.a.v. prejudiciële vraag HR art. 197 Sr ([Intro](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G – PRIIT PIKAMÄE - 23 april 2020 – Gevoegde zaken C-924/19 PPU en C-925/19 PPU – FMS - Hongarije – Grote Kamer - ECLI:EU:C:2020:294 – [persbericht](#) - [conclusie](#)

Asielzoekers zitten vast in grensgebied tussen Hongarije en Servië - Rösztke transit zone - Detentie? - Ontvankelijkheidsgronden – Veilig land van doorgang

[NB onderstaande samenvatting is vrij vertaald naar het Engelse persbericht; dit is een niet officiële vertaling; de conclusie is alleen beschikbaar in het Frans]

Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2013/33/EU. In 2018 en 2019 hebben twee Iraanse en twee Afghaanse onderdanen in Hongarije asiel aangevraagd nadat zij daar waren aangekomen via Servië. De asielverzoeken zijn afgewezen en niet ontvankelijk verklaard op basis van een bepaling in de Hongaarse wet volgens welke verzoeken om internationale bescherming kunnen worden afgewezen als de verzoekers in Hongarije zijn aangekomen via een veilig land. Echter, Servië heeft geweigerd de asielzoekers terug te nemen omdat zij niet op illegale wijze het grondgebied van Hongarije zijn binnengekomen. Dit heeft tot gevolg dat niet is voldaan aan de voorwaarden voor terugname die voortvloeien uit de tussen Servië en Hongarije gesloten overeenkomst. De Hongaarse autoriteiten hebben daarom de terugkeer naar Iran en Afghanistan bevolen. Verzoekers zijn opgekomen tegen dit besluit bij de Hongaarse rechter. Zij vorderen dat Hongarije hun oorspronkelijke asielaanvraag opnieuw in behandeling neemt nu Servië heeft geweigerd om verzoekers terug te nemen. Verder klagen zij over de opvangomstandigheden in de transitzone van Rösztke waarbij volgens verzoekers sprake is van onrechtmatige detentie in de zin van de richtlijn inzake opvangvoorzieningen (richtlijn 2013/33/EU).

Deze zaken bieden het Hof de gelegenheid zich opnieuw te buigen over de rechtspositie van asielzoekers die zich bevinden in de transitzone van Rösztke aan de grens van Servië en Hongarije.

Ten eerste wijst de A-G erop dat de Procedurerichtlijn een limitatieve opsomming bevat van ontvankelijkheidsgronden in het kader van verzoeken om internationale bescherming. De Hongaarse regelgeving waarin een niet-ontvankelijkheidsgrond is opgenomen voor doorgang via een veilig land, is niet in overeenstemming met de Procedurerichtlijn (richtlijn 2013/32/EU), aangezien deze Hongaarse ontvankelijkheidsgrond niet is opgenomen in de limitatieve opsomming van de richtlijn.

Ten tweede acht de A-G het begrip “veilig land van doorgang” vergelijkbaar met het begrip “veilig derde land”, hoewel het niet hetzelfde is. Hieruit volgt dat de juridische gevolgen van het feit dat Servië heeft geweigerd de asielzoekers opnieuw toe te laten volgen uit de richtlijn volgens welke de lidstaat, in geval van weigering door een veilig derde land ervoor moet zorgen dat het asielverzoek in behandeling wordt genomen.

Ten derde wijst de A-G op het arrest van het EHRM in de zaak *Ilias en Ahmed t Hongarije*. Daarin heeft het EHRM bepaald dat de “accommodatie” (of opvang) van derdelanders in de Rösztke transit zone niet is aan te merken als een ontneming van vrijheid in de zin van het EVRM. In dat verband wijst de A-G erop dat het Hof de bevoegdheid heeft om de bepalingen van EU Handvest uit te leggen in relatie tot de hierboven genoemde rechten, waarbij wordt opgemerkt dat deze bepalingen al zijn opgenomen in de definitie van “detentie” zoals neergelegd in de richtlijn inzake opvangvoorzieningen.

Bijgevolg, hoewel het Handvest vereist dat de rechten die daarin zijn opgenomen en de daarmee corresponderende rechten uit het EVRM aldus moeten worden uitgelegd dat zij dezelfde betekenis en reikwijdte hebben, kan het Hof een uitleg geven aan de rechten van het EU Handvest die een verdergaande bescherming tot gevolg hebben dan de rechten uit het EVRM.. De A-G geeft het Hof in overweging om dat in dit geval te doen.

Ten vierde, voor wat betreft de vraag of de accommodatie van de betrokken asielzoekers is aan te merken als detentie in de zin van de richtlijn inzake opvangomstandigheden wijst de A-G in het bijzonder op de volgende omstandigheden:

□ De Röszke transit zone is omgeven door een hoog hek en prikkeldraad, waarbinnen verschillende sectoren zijn aangegeven, die elk van elkaar zijn afgescheiden door hekken. Het is slechts zelden mogelijk om van de ene sector naar de andere sector te gaan, en dan alleen voor het uitvoeren van procedurele handelingen, controles of een medische behandeling. Het komt er daarom op neer dat asielzoekers in dit gebied zijn afgesloten van de buitenwereld en gedwongen worden om in afzondering te leven.

□ Asielzoekers kunnen zich niet vrij bewegen. Ze mogen slechts contact met de buitenwereld hebben, inclusief hun advocaat, na voorafgaande toestemming en uitsluitend in een speciaal daarvoor aangewezen sector waar zij naartoe worden gebracht onder politiebegeleiding. De verplaatsingen van de asielzoekers worden in de gaten gehouden binnen de transitzone en in de directe omgeving van het hek.

□ Vertrek uit de transitzone heeft voor asielzoekers tot gevolg dat zij moeten afzien van de mogelijkheid om internationale bescherming te verkrijgen. Bovendien, kunnen asielzoekers doordat zij geen toestemming hebben om Hongarije binnen te gaan of daar te verblijven de transitzone niet verlaten in de richting van Hongarije. Tegelijkertijd is vertrek richting Servië ook uitgesloten omdat Servië niet bereid is asielzoekers uit de transitzone op te nemen.

Volgens de A-G is er gelet op de mate waarin asielzoekers zijn afgezonderd en de dermate grote beperking van hun bewegingsvrijheid sprake van "detentie" in de Röszke transit zone. De Hongaarse autoriteiten handelen niet in overeenstemming met de bepalingen van de richtlijn. De detentie van de betrokken asielzoekers is daarom onrechtmatig.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 30 april 2020 – zaak C-255/19 – Secretary of State for the Home Department – VK – ECLI:EU:C:2020:342 – conclusie

Beëindiging vluchtelingenstatus – Wijziging omstandigheden – Gegronde vrees voor vervolging – (particulier) actoren van bescherming

Richtlijn 2004/83/EG. Artikel 7, lid 1, van de erkenningsrichtlijn bepaalt dat bescherming kan worden geboden door de staat [artikel 7, lid 1, onder a)] of door „partijen of organisaties, inclusief internationale organisaties, die de staat of een aanzienlijk deel van zijn grondgebied beheersen” [artikel 7, lid 1, onder b)]. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft onder meer de juiste uitleg van artikel 7, lid 1, onder b), van de erkenningsrichtlijn en met name de vraag of het bestaan van particuliere actoren, zoals een netwerk van clans en families dat bescherming biedt, voldoende kan zijn om aan de vereisten van deze bepaling te voldoen. Deze verwijzing biedt het Hof de mogelijkheid om zich uit te spreken over een belangrijk aspect van de erkenningsrichtlijn, waarover het zich slechts in één eerdere zaak – en toen ook nog maar terloops – heeft kunnen uitlaten.

De procedure bij de verwijzende rechter gaat over de beëindiging van de vluchtelingenstatus en in het bijzonder over de omvang van het begrip „bescherming van het land van nationaliteit” in de zin van onder andere artikel 2, onder c), en artikel 11, lid 1, onder e), van de erkenningsrichtlijn, de vraag wie moeten worden aangemerkt als actoren van bescherming in de zin van artikel 7, lid 1, van die richtlijn en de omvang van de bescherming die volgens artikel 7, lid 2, van die richtlijn moet worden geboden.

A-G geeft het Hof in overweging: Het begrip ‚bescherming’ van het ‚land van zijn nationaliteit’ in de zin van artikel 2, onder c), en artikel 11, lid 1, onder e), van richtlijn 2004/83/EG, verwijst in de eerste plaats naar de overheidsbescherming van het land van de nationaliteit van een verzoeker. Niettemin impliceren artikel 7, lid 1, onder b), en artikel 7, lid 2, van richtlijn 2004/83 noodzakelijkerwijs dat in bepaalde gevallen andere actoren dan de staat, zoals partijen of organisaties, in plaats van de staat bescherming kunnen bieden die gelijkwaardig wordt geacht aan overheidsbescherming wanneer deze niet-overheidsactoren de gehele staat of een aanzienlijk deel daarvan beheersen en tevens hebben geprobeerd om de traditionele staatsfuncties te reproduceren door het instellen of ondersteunen van een functionerend justitieel en politieel systeem dat is gebaseerd op de beginselen van de rechtsstaat. Louter financiële en/of materiële steun door

niet-overheidsactoren blijft onder de laagste beschermingsdrempel van artikel 7 van richtlijn 2004/83.

Bij de beoordeling of een persoon een gegronde vrees voor vervolging heeft in de zin van artikel 2, onder c), van richtlijn 2004/83 door niet-overheidsactoren, moet de beschikbaarheid van ‚bescherming‘, zoals omschreven in artikel 7, lid 2, van die richtlijn, door actoren van bescherming in aanmerking worden genomen. Dezelfde analyse moet worden uitgevoerd met betrekking tot de beëindiging van de vluchtelingenstatus overeenkomstig artikel 11, lid 1, onder e), van richtlijn 2004/83.

Het begrip, de bescherming [...] van het land van zijn nationaliteit' in artikel 11, lid 1, onder e), van richtlijn 2004/83 impliceert dat, in de context van een beëindigingsbeslissing, ieder onderzoek naar de aard van de bescherming die in dat land beschikbaar is overeenkomt met het onderzoek dat is bepaald in artikel 7 van die richtlijn. Om tot de slotsom te komen dat de vrees van de vluchteling voor vervolging niet meer gegrond is, moeten de bevoegde autoriteiten in het licht van artikel 7, lid 2, van richtlijn 2004/83 aan de hand van de individuele situatie van de vluchteling vaststellen dat de actor of actoren van bescherming van het betrokken derde land redelijke maatregelen hebben getroffen om vervolging te voorkomen, dat zij daarvoor beschikken over een doeltreffend juridisch systeem voor de opsporing, gerechtelijke vervolging en bestraffing van handelingen die vervolging vormen, en dat de betrokken onderdaan in geval van beëindiging van zijn vluchtelingenstatus toegang tot die bescherming zal hebben.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 30 april 2020 – zaak C-36/20 PPU – Ministerio Fiscal – Spanje - ECLI:EU:C:2020:331 – conclusie

Bevoegde autoriteit - Vreemdelingendetentie

Richtlijn 2013/32/EU. Richtlijn 2013/33/EU.

A-G geeft het Hof in overweging: [NB dit is een niet-officiële vertaling] Artikel 6 , lid 1 richtlijn 2013/32/EU moet aldus worden uitgelegd dat een « autorité judiciaire » zoals een « juridiction d'instruction » moet worden aangemerkt als een "andere autoriteit" in de zin van deze bepaling.

Artikel 6 , lid 1 richtlijn 2013/32/EU en artikel 17 van richtlijn 2013/33/EU moeten aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die het verzoek om internationale bescherming heeft ontvangen maar naar nationaal recht niet voor de registratie bevoegd is, aan de verzoeker de noodzakelijke informatie moet verstrekken over waar hij een verzoek om internationale bescherming kan indienen. Deze autoriteit moet het dossier overdragen aan de autoriteit die bevoegd is het verzoek te registreren zodat de verzoeker toegang heeft tot de inhoudelijke voorwaarden van zijn aanvraag.

Artikel 26 van richtlijn 2013/32 en artikel 8 van richtlijn 2013/33 moeten aldus worden uitgelegd dat vanaf het moment waarop de derdelander zijn wil om een verzoek om internationale bescherming in te dienen kenbaar maakt voor een « andere autoriteit » in de zin van artikel 6, lid 1 van richtlijn 2013/32/EU, de verzoeker niet in een accommodatie voor bewaring kan worden geplaatst uitsluitend op grond van artikel 8, lid 3 van richtlijn 2013/33/EU.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Duitsland – 8 april 2020 – zaak C-91/20 - Bundesrepublik Deutschland

Vluchtelingenstatus – Minderjarig kind - Nationaliteit van ander land waarvan bescherming kan worden ingeroepen

Richtlijn 2011/95/EU. Verzoekster, die in 2017 in Duitsland is geboren, verlangt de toekenning van de vluchtelingenstatus als gezinslid. Zij bezit in elk geval de Tunesische nationaliteit. Of zij ook de Syrische nationaliteit bezit, heeft de feitenrechter niet vastgesteld. De in Libië geboren moeder van verzoekster is Tunesisch staatsburger. In haar asielaanvraag heeft zij aangevoerd dat zij tot haar vertrek haar gewone verblijfplaats in Libië had. Haar asielaanvraag werd afgewezen. De vader van verzoekster is naar eigen zeggen Syrisch staatsburger van Arabische afstamming met islamitische geloofsovertuiging. In oktober 2015 is aan hem de vluchtelingenstatus toegekend. De Duitse bestuursrechter in eerste aanleg heeft geoordeeld dat verzoekster niet voldoet aan de voorwaarden voor toekenning van een vluchtelingenstatus omdat zij in Tunesië geen gegronde vrees voor vervolging hoeft te hebben. Volgens het subsidiariteitsbeginsel van de internationale bescherming

van vluchtelingen moet zij met het oog op een gegronde vrees voor vervolging in Syrië erop worden gewezen dat zij zich onder de bescherming kan stellen van de Tunesische staat, waarvan zij de nationaliteit bezit. De vraag is o.a. of artikel 3 van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat het in de weg staat aan een nationale regeling op grond waarvan de nationale autoriteiten verplicht zijn om aan een minderjarig ongehuwd kind van een erkende vluchteling, de – van diens status afgeleide – vluchtelingenstatus ook toe te kennen wanneer het kind en zijn andere ouder de nationaliteit bezitten van een ander land waarvan zij bescherming kunnen inroepen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 april 2020 – zaak C-94/20 – Land Oberösterreich

Status langdurig ingezetene derdelanders - Taalkennis - Huursubsidie

Richtlijn 2003/109. Richtlijn 2000/43/EG. Richtlijn 2004/38/EG. Verzoeker woont sinds 1997 in Oostenrijk en is een "langdurig ingezetene onderdaan van een derde land" in de zin van richtlijn 2003/109. Sinds 2018 ontvangt verzoeker geen huursubsidie meer omdat derdelanders – anders dan Unieburgers en EER-onderdanen en familieleden – een zekere fundamentele kennis van de Duitse taal moeten kunnen aantonen. Verzoeker beheerst de Duitse taal op het vereiste niveau, maar beschikt niet over één van de voorziene formele bewijzen. Verzoeker stelt dat hij door de nationale wetgeving op grond van zijn etniciteit wordt benadeeld, zonder dat hiervoor een objectieve rechtvaardiging bestaat. Vraag is o.a. of de richtlijn zich verzet tegen een nationale regeling die aan Unieburgers en EER-onderdanen en familieleden huursubsidie toekent zonder dat taalkennis hoeft te worden aangetoond, terwijl langdurig ingezetene derdelanders op een specifieke wijze hun taalkennis moeten aantonen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 10 april 2020 – zaak C-112/20 – État belge

Terugkeerbesluit - Belang van het kind

Richtlijn 2008/115/EG (Terugkeerrichtlijn). Verzoeker heeft een bevel om het grondgebied te verlaten ontvangen met vasthouding met het oog op verwijdering, evenals een inreisverbod, dat de volgende dag is betekend. Uit deze beslissingen blijkt dat verzoeker heeft verklaard een Belgische partner te hebben en een in België geboren dochter. Er blijkt ook uit welke misdrijven hij heeft begaan en dat derhalve „de betrokkene door zijn gedrag beschouwd wordt als een gevaar voor de openbare orde”. Verzoeker betoogt dat verweerder geen rekening heeft gehouden met zijn gezinsleven aangezien de rechter niet had verklaard dat „het gezinsleven los van de motivering van de beslissingen in overweging was genomen. De vraag is of artikel 5 van de richtlijn vereist dat rekening wordt gehouden met het belang van het kind, burger van de Unie, ook al is het terugkeerbesluit uitsluitend ten aanzien van een ouder van het kind vastgesteld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk - 15 april 2020 – zaak C-118/20 - Wiener Landesregierung

Unieburger – Afstand van nationaliteit van een lidstaat voor nationaliteit andere lidstaat - Staatloosheid

Artikel 20 VWEU. Verzoekster heeft verzocht om toekenning van het Oostenrijkse staatsburgerschap. Op dat tijdstip was zij een onderdaan van Estland en dus een burger van de Unie. De regering van de deelstaat Neder-Oostenrijk heeft aan verzoekster de toezegging gedaan dat het Oostenrijkse burgerschap aan haar zou worden toegekend, mits zij binnen twee jaar het bewijs overlegde dat zij geen onderdaan meer was van de staat die tot dusver haar herkomststaat was. Verzoekster die ondertussen haar woonplaats had verlegd naar Wenen, heeft binnen de termijn van twee jaar het besluit van Estland overgelegd, waaruit bleek dat zij uit het Estse nationaliteitenregister was uitgeschreven. Sindsdien is zij staatloos. De Wiener Landesregierung (autoriteit) heeft namelijk het eerdere besluit ingetrokken en de aanvraag van verzoekster tot toekenning van het Oostenrijkse burgerschap afgewezen op grond van de Oostenrijkse nationaliteitswet (StbG). De autoriteit motiveerde haar besluit met het argument dat verzoekster, gelet op twee zwaarwegende administratieve overtredingen die zij na de toezegging voor de toekenning van het Oostenrijkse burgerschap had begaan en rekening houdend met de acht administratieve overtredingen die zij vóór deze toezegging had begaan, niet langer voldeed aan de toekenningsvoorwaarde.

De vraag is o.a. of een situatie waarin een natuurlijke persoon die afstand heeft gedaan van zijn nationaliteit van een lidstaat van de EU en dus ook van het burgerschap van de Unie, om de nationaliteit van een andere lidstaat te verkrijgen op grond van de toezegging van de door hem gevraagde toekenning van deze nationaliteit, en wiens mogelijkheid om het burgerschap van de Unie opnieuw te verkrijgen vervolgens door de intrekking van deze toezegging is ontnomen, binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Raad van State – 29 april 2020 – na verwijzing van 31.1.2018 – arrest HvJ 3.10.18 in zaak C-70/18 - ECLI:NL:RVS:2020:1168

Biometrische gegevens – mvv

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

LITERATUUR

E.C. Weijzenfeld, NJCM-Bulletin, Minderjarige Unieburgers en het Handvest van de grondrechten EU in de Nederlandse rechtspraak: een onwennige start, in: NTM/NJCM 2020/6

COVID-19

- Mededeling van de Commissie COVID-19: Richtsnoeren betreffende de uitvoering van de relevante EU-bepalingen op het gebied van de asiel- en terugkeerprocedures en betreffende hervestiging, *PB C 126 van 17.4.2020*
- Coronacrisis kan tijdelijke belemmering zijn bij overdracht van vreemdelingen aan Italië (RvS)
- COVID-19 and Immigration Detention (UK human rights blog)

EHRM factsheets

- Accompanied migrant minors in detention
- Unaccompanied migrant minors in detention
- Migrants in detention
- Dublin" cases
- Collective expulsions of aliens

OVERIG

- EASO publishes the COI report "Syria - Security situation" (EASO)
- EASO publishes a new COI report on Syria: "Internally displaced persons, returnees and internal mobility" (EASO)
- From the U.N. Human Rights Committee to European Courts: Which protection for climate-induced displaced persons under European Law? (EU migration law blog)
- FRA presents its work on relocation of unaccompanied children (FRA)
- COVID-19 and Immigration Detention (UK human rights blog)

Belastingen

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-565/18 – Société Générale – Italië – ECLI:EU:C:2020:318 – conclusie – arrest

Belasting op financiële transacties – Vrij verkeer van kapitaal en andere fundamentele vrijheden – Afgeleide financiële instrumenten

Artikel 63 VWEU. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing heeft voornamelijk betrekking op de uitlegging van artikel 63 VWEU, maar stelt ook de fundamentele vraag aan de orde of de vier fundamentele vrijheden van de interne markt (vrij verkeer van goederen, personen,

diensten en kapitaal) het recht van een lidstaat beperken om een belasting over bepaalde transacties te heffen op basis van andere criteria dan standaardcriteria, zoals territorialiteit. Het geschil heeft de volgende achtergrond.

Het verzoek is ingediend in het kader van een geding in verband met een vordering tot teruggaaf van de door Société Générale betaalde belasting op financiële transacties met afgeleide financiële instrumenten.

Meer bepaald gaat de belangrijkste vraag in deze zaak over de te verrichten toets teneinde te bepalen of deze fundamentele vrijheden al dan niet in de weg staan aan de vaststelling van een belasting die verschuldigd is over alle transacties met afgeleide financiële instrumenten waarvan de onderliggende waarden een of meer financiële instrumenten naar Italiaans recht zijn, ongeacht de plaats van de transactie en de staat waar de contractpartijen woonplaats hebben

Hof: Artikel 63 VWEU verzet zich niet tegen een regeling van een lidstaat die voorziet in een belasting op financiële transacties met afgeleide financiële instrumenten die de partijen bij de transactie verschuldigd zijn, ongeacht de plaats van de transactie of de staat waar deze partijen en de eventuele, bij de uitvoering van die transactie betrokken tussenpersoon gevestigd zijn, wanneer het onderliggende effect van deze instrumenten een effect is dat is uitgegeven door een in die lidstaat gevestigde vennootschap. De met deze belasting gepaard gaande administratieve en aangifteverplichtingen die rusten op niet-ingezetenen, mogen echter niet verder gaan dan voor de invordering van deze belasting noodzakelijk is.

- 📌 Italiaanse belasting op financiële transacties niet in strijd met EU-recht ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – gevoegde zaken C-168/19 en C-169/19 – HB en IC – Italië - ECLI:EU:C:2020:338 – [persbericht](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Italiaans-Portugese verdrag ter voorkoming van dubbele belastingheffing op inkomsten - Gepensioneerden

Artikel 21 VWEU. Artikel 18 VWEU. HB en IC, die de Italiaanse nationaliteit hebben, zijn voormalige werknemers uit de Italiaanse overheidssector. Ze zijn beiden begunstigden van een pensioen dat wordt uitbetaald door het INPS. Nadat ze hun verblijfplaats hadden overgebracht naar Portugal hebben zij in de loop van 2015 het INPS verzocht om krachtens artikel 18 en artikel 19, lid 2, van het Italiaans-Portugees verdrag, het brutobedrag van hun maandelijkse pensioen te ontvangen, zonder inhouding van belastingen door de Italiaanse Republiek. Het INPS heeft hun verzoeken afgewezen en daarbij overwogen dat krachtens artikel 19 van het Italiaans-Portugees verdrag, anders dan bij Italiaanse gepensioneerden uit de particuliere sector, gepensioneerde werknemers uit de publieke sector in Italië moeten worden belast en alleen in die verdragsluitende staat mogen worden belast. HB en IC hebben tegen deze beslissingen beroep ingesteld bij de verwijzende rechter. Het Hof oordeelt dat de Italiaanse belastingregeling die voortvloeit uit het Italiaans-Portugese verdrag ter voorkoming van dubbele belastingheffing op inkomsten niet in strijd is met de beginselen van vrij verkeer en non-discriminatie. Gepensioneerden uit de particuliere en de publieke sector kunnen worden onderworpen aan verschillende nationale belastingregelingen.

In deze zaak hebben Nederland, België, Duitsland, Griekenland, Frankrijk, Polen en Zweden schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: De artikelen 18 en 21 VWEU verzetten zich niet tegen een belastingregeling die voortvloeit uit een tussen twee lidstaten gesloten verdrag ter voorkoming van dubbele belastingheffing, op grond waarvan de bevoegdheid van deze staten inzake de belastingheffing op pensioenen wordt verdeeld naargelang de ontvangers ervan waren tewerkgesteld in de particuliere sector of de publieke sector, en in dat laatste geval naargelang zij al dan niet de nationaliteit van de lidstaat van verblijf hebben.

EHRM factsheet

Taxation

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-184/19 – Hecta Viticol – Roemenië – ECLI:EU:C:2020:337 – geen conclusie – arrest

Accijnstarieven voor wijn en andere niet-mousserende gegiste dranken dan wijn en bier – Gedifferentieerde accijnstarieven

Richtlijnen 92/83/EEG en 92/84/EEG. Naar aanleiding van een belastingcontrole is vastgesteld dat SC Principal Company sinds 1 juli 2010, 13 929 342 liter andere niet-mousserende gegiste dranken dan wijn en bier had verkocht. Aangezien deze vennootschap op deze hoeveelheid een accijnstarief van nul had toegepast, hebben de belastingautoriteiten op basis van het in de Roemeense wet omschreven accijnstarief een belastingaanslag opgelegd ten bedrage van ongeveer 12 339 419 EUR. SC Principal Company heeft tegen deze aanslag bezwaar gemaakt. Dit bezwaar is bij beslissing van het ANAF afgewezen. Hecta Viticol, die met ingang van 14 juni 2013 in de rechten van SC Principal Company is getreden, heeft bij de verwijzende rechter beroep ingesteld tot nietigverklaring van deze beslissing van het ANAF.

Hof: De artikelen 7, 11 en 15 van richtlijn 92/83/EEG en artikel 5 van richtlijn 92/84/EEG leggen niet de verplichting op om dezelfde accijnstarieven vast te stellen voor zowel alcoholhoudende dranken die onder de categorie „wijn” in de zin van richtlijn 92/83 vallen als alcoholhoudende dranken die onder de categorie „andere gegiste dranken dan wijn en bier” in de zin van die richtlijn vallen.

De beginselen van rechtszekerheid en bescherming van het gewettigd vertrouwen moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale wettelijke regeling die het accijnstarief op andere gegiste dranken dan wijn en bier wijzigt zonder in een overgangsregeling te voorzien indien een dergelijke wijziging in werking treedt acht dagen na de bekendmaking van de handeling die er aan de oorsprong van ligt, en indien zij voor de belastingplichtigen niet met aanzienlijke economische aanpassingen gepaard gaat, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – 23 april 2020 – gevoegde zaken C-13/18 en C-126/18 – Sole-Mizo Zrt e.a. – Hongarije – ECLI:EU:C:2020:292 – conclusie – arrest

Overschot aan btw - Rente over teruggave - Doeltreffendheidsbeginsel

Richtlijn 2006/112/EG. De zaak gaat over de materiële en de procedurele voorwaarden waaronder het overschot aan btw wordt teruggegeven dat de belastingplichtige niet binnen een redelijke termijn terugbetaald kon krijgen wegens een in het recht van een lidstaat gestelde voorwaarde die nadien door het Hof in strijd met het Unierecht is verklaard.

Hof: Het Unierecht en, in het bijzonder, de beginselen van doeltreffendheid en fiscale neutraliteit verzetten zich tegen een praktijk van een lidstaat waarbij de rente op de overschotten aan aftrekbare btw die door die lidstaat in strijd met het Unierecht langer dan redelijk is zijn ingehouden, wordt berekend op basis van een rentevoet die overeenkomt met de basisrentevoet van de nationale centrale bank, terwijl die rentevoet lager is dan die welke een belastingplichtige die geen kredietinstelling is, zou krijgen om diezelfde bedragen te lenen, en de rente op de betrokken btw-overschotten bovendien gedurende een bepaald aangiftetijdvak loopt zonder dat rente wordt toegekend om de belastingplichtige te vergoeden voor de geldontwaarding die het gevolg is van het tijdsverloop na dat aangiftetijdvak totdat de rente daadwerkelijk wordt betaald.

Het recht van de Unie en, in het bijzonder, de beginselen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een praktijk van een lidstaat waarbij een vervaltermijn van vijf jaar geldt voor verzoeken tot betaling van rente op een overschot aan aftrekbare btw dat is ingehouden op grond van een met het Unierecht in strijd bevonden nationale bepaling.

Het Unierecht en, in het bijzonder, het doeltreffendheidsbeginsel verzetten zich niet tegen een praktijk van een lidstaat die 1) van de belastingplichtige verlangt dat hij een bijzonder verzoek indient om de vertragingsrente te ontvangen waarop hij recht heeft omdat de belastingdienst een vordering

uit hoofde van de teruggaaf van een in strijd met het Unierecht ingehouden btw-overschot niet binnen de gestelde termijn heeft gehonoreerd, terwijl een dergelijke rente in andere gevallen ambtshalve wordt toegekend, en 2) die rente toepast vanaf het verstrijken van de termijn van 30 of 45 dagen waarover de belastingdienst beschikt om een dergelijk verzoek af te handelen, en niet vanaf de datum waarop dat overschot is ontstaan.

HvJ – ARREST – 23 april 2020 – zaak C-401/18 – Herst s.r.o. – Tsjechië – ECLI:EU:C:2020:295 – conclusie – arrest

Keten van transacties van koop – Vervoer onder de accijnsschorsingsregeling – Werking in de tijd van uitleggingsarresten – Verhouding nationaal constitutioneel recht en Unierecht

Richtlijn 2006/112/EG. De onderhavige procedure heeft betrekking op de voor de praktijk buitengewoon belangrijke vraag welke handeling in een grensoverschrijdende keten van leveringen met *meerdere* handelingen moet worden beschouwd als vrijgestelde intracommunautaire levering, wanneer er sprake is van slechts *één* fysieke verplaatsing van goederen. Aangezien verzoekster in het hoofdgeding aanspraak maakt op aftrek van de voorbelasting, stelt zij *geen* vrijgestelde intracommunautaire levering te hebben ontvangen. Deze procedure biedt het Hof nogmaals de mogelijkheid om te preciseren wat de criteria zijn voor de toerekening van de verplaatsing van goederen aan een bepaalde levering in de verkoopketen, en om in casu te zorgen voor meer rechtszekerheid.

Bovendien rijzen er vragen in verband met het constitutionele beginsel „in dubio mitius” in de Tsjechische Republiek. Volgens dat beginsel moet een fiscale bepaling altijd worden uitgelegd in het voordeel van de belastingplichtige, wanneer er objectief gesproken verschillende uitleggingsmogelijkheden zijn. Voor zover de voor de belastingplichtige voordeligste variant niet de uitlegging is die overeenstemt met het Unierecht, rijst de vraag wat de verhouding is tussen het nationale constitutionele recht en het Unierecht.

Hof: Artikel 20 van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat een belastingplichtige die één enkel intracommunautair vervoer van goederen verricht onder de accijnsschorsingsregeling, met het doel om deze goederen voor zijn economische activiteit te verwerven zodra zij in de lidstaat van bestemming in het vrije verkeer zijn gebracht, de macht verkrijgt om als eigenaar over de goederen te beschikken in de zin van die bepaling, mits hij de mogelijkheid heeft om besluiten te nemen die de rechtstoestand van de betrokken goederen kunnen beïnvloeden, waaronder met name het besluit om ze te verkopen.

De omstandigheid dat die belastingplichtige van meet af aan voornemens was om deze goederen voor zijn economische activiteit te verwerven zodra zij in de lidstaat van bestemming in het vrije verkeer zouden zijn gebracht, vormt een omstandigheid die de verwijzende rechter in aanmerking moet nemen bij zijn algehele beoordeling van alle bijzondere omstandigheden van de bij hem aanhangige zaak om te bepalen aan welke van de opeenvolgende verwervingen voornoemd intracommunautair vervoer moet worden toegerekend.

Het Unierecht verzet zich ertegen dat een nationale rechter die wordt geconfronteerd met een bepaling van nationaal belastingrecht waarbij een bepaling van richtlijn 2006/112 is omgezet en die zich leent voor meerdere uitleggingsmogelijkheden, de voor de belastingplichtige meest gunstige uitlegging verkiest op basis van het nationale grondwettelijke beginsel „in dubio mitius”, zelfs nadat het Hof heeft geoordeeld dat die uitlegging onverenigbaar is met het Unierecht.

- 📌 Mogelijkheid tot verkoop brandstof van belang om als eigenaar over de goederen te kunnen beschikken ([Taxlive](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-661/18 – CTT – Correios de Portugal – Portugal – ECLI:EU:C:2020:335 – geen conclusie – arrest

Postdiensten – Btw – Gemengd belastingplichtige

Richtlijn 2006/112/EG. CTT is actief op de markt voor postdiensten in Portugal. Zij neemt onder meer openbardienstverplichtingen op zich op deze markt. De handelingen van CTT die binnen de werkingssfeer van de universele postdienst vallen, zijn uit hoofde van artikel 132, lid 1, onder a), van de btw-richtlijn vrijgesteld van btw en voor deze handelingen bestaat dus geen recht op aftrek.

Aangezien CTT eveneens handelingen verricht die aan de btw zijn onderworpen en waarvoor wel recht op aftrek bestaat, is deze onderneming een zogenaamde „gemengd” belastingplichtige.

Het betreft een geding tussen CTT en de Belastingdienst over de herziening van de aftrek van de btw die CTT heeft toegepast in het kader van haar activiteiten bestaande in het verrichten van postdiensten.

Hof: Artikel 173, lid 2, onder c), van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in het licht van de beginselen van fiscale neutraliteit, rechtszekerheid en evenredigheid, staat er niet aan in de weg dat een lidstaat die krachtens deze bepaling belastingplichtigen toestaat de aftrek van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) toe te passen volgens het gebruik van de goederen en diensten, of van een deel daarvan wanneer die goederen en diensten bestemd zijn voor het verrichten van zowel handelingen waarvoor recht op aftrek bestaat als handelingen waarvoor geen recht op aftrek bestaat, die belastingplichtigen verbiedt van btw-aftrekmethode te veranderen nadat de definitieve evenredige aftrek is vastgesteld.

De artikelen 184 tot en met 186 van richtlijn 2006/112, gelezen in het licht van de beginselen van fiscale neutraliteit, doeltreffendheid en evenredigheid, moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan een belastingplichtige die de btw over de verwerving van goederen of diensten die bestemd zijn voor het verrichten van zowel handelingen waarvoor recht op aftrek bestaat als handelingen waarvoor geen recht op aftrek bestaat, heeft afgetrokken volgens de methode die is gebaseerd op de omzet, de mogelijkheid wordt ontzegd om, nadat de definitieve evenredige aftrek is vastgesteld op grond van artikel 175, lid 3, van deze richtlijn, deze aftrek te corrigeren en daarbij de methode van het gebruik toe te passen in een situatie waarin:

- de betrokken lidstaat krachtens artikel 173, lid 2, onder c), van die richtlijn belastingplichtigen toestaat de btw-aftrek toe te passen volgens het gebruik van de goederen en diensten, of van een deel daarvan wanneer die goederen en diensten bestemd zijn voor de verrichting van zowel handelingen waarvoor recht op aftrek bestaat als handelingen waarvoor geen recht op aftrek bestaat;*
- de belastingplichtige bij zijn keuze van aftrekmethode te goeder trouw was en niet wist dat een volgens hem vrijgestelde handeling in werkelijkheid niet was vrijgesteld;*
- de in het nationale recht vastgestelde algemene vervaltermijn voor de herziening van de aftrek nog niet is verstreken, en*
- de verandering van aftrekmethode het mogelijk maakt om nauwkeuriger te bepalen welk deel van de btw ziet op handelingen waarvoor recht op aftrek bestaat.*

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-258/19 – EUROVIA – ECLI:EU:C:2020:345 – geen conclusie – arrest

Dienst verricht voorafgaand aan toetreding lidstaat - Hof onbevoegd

Richtlijn 77/388/EEG. Richtlijn 2006/112/EG. Het betreft een geding tussen EUROVIA en de belastingdienst over de wettigheid van een beslissing van deze laatste om Eurovia het recht op aftrek van de als voorbelasting betaalde belasting over de toegevoegde waarde (btw) te weigeren wegens de verjaring ervan.

Hof: Het Hof van Justitie van de Europese Unie is niet bevoegd om de vragen van de Kúria (hoogste rechterlijke instantie, Hongarije) te beantwoorden.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT– 23 april 2020 – Zaak C-77/19 – Kaplan – VK – ECLI:EU:C:2020:302 – conclusie

Kostendelende groeperingen – Gevestigd in derde land - Begrip „verstoring van de mededinging”

Richtlijn 2006/112/EG. Artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn verleent vrijstelling voor de diensten die een groepering ten behoeve van haar leden verricht, op voorwaarde dat zij enkel de kosten van deze diensten correct doorberekent aan haar leden, zogenoemde Cost Sharing Group.

Wat de onderhavige zaak bijzonder maakt, is dat de groepering in Hongkong en dus in een derde land is gevestigd, terwijl haar leden dochterondernemingen zijn van een concern en zonder

uitzondering in het VK zijn gevestigd. Vrijwel al deze leden hebben, samen met andere dochterondernemingen van het concern, in het VK een btw-groep opgericht overeenkomstig artikel 11 van de btw-richtlijn. Bijgevolg moet nu worden uitgemaakt of de vrijstelling van artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn ook een grensoverschrijdende werking heeft en van toepassing is op groeperingen die in een derde land zijn gevestigd. Is dat het geval, dan moet worden verduidelijkt hoe deze vrijstelling zich verhoudt tot de regeling van groepsbelasting waaraan een btw-groep is onderworpen en die eveneens ertoe leidt dat over onderlinge dienstverrichtingen binnen een dergelijke groep geen btw wordt geheven.

Met name de eerste prejudiciële vraag ligt economisch bijzonder gevoelig. De keuze voor een constructie via een derde land, waar zoals in het onderhavige geval geen btw wordt geheven, laat toe dat de groepering haast alle diensten vrij van btw kan afnemen om ze vervolgens aan haar leden in het Verenigd Koninkrijk door te verkopen zonder btw in rekening te brengen. Wanneer – zoals in casu het geval is – deze leden geen recht op aftrek van voorbelasting hebben, kan op die manier een aanzienlijke belastingbesparing worden gerealiseerd.

A-G geeft het Hof in overweging om de prejudiciële vragen van de First-Tier Tribunal (Verenigd Koninkrijk) te beantwoorden als volgt:

1) *De vrijstellingsbepaling van artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn is niet van toepassing op een groepering die in een derde land is gevestigd.*

2) *Artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat de vrijstelling voor diensten die een groepering ten behoeve van haar leden verricht en waarvoor zij van haar leden enkel de correcte terugbetaling vordert van hun aandeel in de gezamenlijke uitgaven, in beginsel niet leidt tot een verstoring van de mededinging, op voorwaarde dat deze vrijstelling niet op oneigenlijke wijze wordt toegepast.*

Mogelijke aanwijzingen voor een oneigenlijke toepassing zijn bijvoorbeeld:

(1) *de omstandigheid dat de groepering dezelfde diensten in aanzienlijke omvang en onder bezwarende titel ook voor niet-leden verricht en zodoende in de eerste plaats als marktpartij en in mindere mate als samenwerkende groepering optreedt;*

(2) *de omstandigheid dat de groepering geen speciaal op de behoeften van de leden toegesneden diensten verricht, maar louter ingekochte diensten doorverkoopt; of*

(3) *de omstandigheid dat alleen de optimalisering van de voorbelasting op de voorgrond staat en niet de onderlinge samenwerking om een concurrentienadeel te voorkomen.*

De bewijslast voor deze aanwijzingen rust op de belastingdienst. Deze is Unierechtelijk evenwel niet verplicht om onder meer specifieke deskundige evaluaties te doen uitvoeren. Uiteindelijk staat het echter aan de verwijzende rechter om deze aanwijzingen te beoordelen.

3) *Het feit dat enkele leden van de groepering ook tot een btw-groep zijn toegetreden, staat niet eraan in de weg dat de vrijstelling van artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn toepassing vindt. De ruimere regeling inzake groepsbelasting van artikel 11 van de btw-richtlijn heeft echter voorrang boven het bepaalde in artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn. Bijgevolg vindt de vrijstelling van artikel 132, lid 1, onder f), van de btw-richtlijn geen toepassing wanneer alle leden van de groepering deel uitmaken van één en dezelfde btw-groep.*

- Koepelvrijstelling volgens A-G HvJ niet van toepassing bij Britse Hongkong-constructie ([Taxlive](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 23 april 2020 - Zaak C-312/19 – XT – Litouwen - ECLI:EU:C:2020:310 - conclusie

*Begrip ‚belastingplichtige‘ – Handelen van een stille vennoot (ipv maatschap)
- Gezamenlijk handelen van meerdere personen – Handelen van een stille maatschap*

Richtlijn 2006/112/EG. In het onderhavige geval hebben twee personen een bouwproject voor de oprichting van meerdere gebouwen voorbereid en uitgevoerd, waarbij evenwel slechts één van hen – verzoeker in het hoofdgeding – actief naar buiten is getreden. Zijn zakenpartner daarentegen heeft louter financieel bijgedragen (ten belope van 70 %) in de aanschaffingskosten, maar was betrokken

bij de projectkeuzen en ontving na de beëindiging van het gezamenlijke project en de verkoop door verzoeker in het hoofdgeding van de opgerichte gebouwen een daarmee evenredig deel. Wanneer twee personen onderling samenwerken maar slechts één van hen in eigen naam naar buiten treedt, wie is er dan de belastingplichtige die de handelingen verricht en de verschuldigde belasting over de toegevoegde waarde (btw) dient te voldoen?

A-G heeft het Hof in overweging: Artikel 9, lid 1, en artikel 193 van de btw-richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat de daarin bedoelde belastingplichtige in staat moet zijn rechtsbetrekkingen aan te gaan, de belasting over de toegevoegde waarde (btw) op een factuur te vermelden en deze te innen op basis van de afgesproken prijs. Dat veronderstelt dat hij overeenkomstig het nationale recht als zodanig in het rechtsverkeer kan handelen en dus rechtsbevoegdheid bezit.

Artikel 9, lid 1, en artikel 193 van de btw-richtlijn moeten aldus worden uitgelegd dat een potentiële belastingplichtige de betrokken economische activiteit ‚zelfstandig‘ uitoefent wanneer hij – zoals in casu verzoeker – in eigen naam en voor eigen rekening (of voor rekening van een derde in het kader van een verkoop in commissie) handelt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Denemarken - 7 april 2020 – zaak C-90/20 - Apcoa Parking Danmark

Btw – Controlevergoeding – Inbreuk op parkeerregeling

Richtlijn 2006/112/EG. Apcoa Parking is een particuliere onderneming die krachtens een overeenkomst met de eigenaar van een terrein een parking op dat privéterrein exploiteert. Apcoa stelt de voorwaarden vast voor het gebruik van de parkeerplaatsen, waaronder een verbod om zonder een individuele vergunning te parkeren, een maximale parkeertijd en een parkeervergoeding. In geval van niet-naleving van de voorwaarden int Apcoa een bijzondere „controlevergoeding.“ De onderhavige zaak betreft de vraag of Apcoa over die bijzondere controlevergoedingen btw verschuldigd is. Vormt een controlevergoeding wegens inbreuk op een parkeerregeling voor een privéterrein een tegenprestatie voor een verrichte dienst en er dus sprake is van een aan de btw onderworpen handeling?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk - 9 april 2020 – Zaken C-58/20 en C-59/20 - K e.a.

Begrip „beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen“

Richtlijn 2006/112/EG. Richtlijn 85/611/EEG. In de jaren 2008 tot en met 2014 werden door verschillende beleggingsmaatschappijen bepaalde diensten voor de bepaling van fiscaal relevante waarden op het niveau van de deelnemers uitbesteed aan verzoekster K. Over de diensten die door haar werden verricht op grond van specifieke regels inzake winstbelasting en beleggingsfondsen en die per saldo niet tot de kernactiviteit van het portefeuillebeheer behoorden maar ertoe dienden de inkomsten van de deelnemers uit de fondsen overeenkomstig de wet te belasten, factureerde K geen omzetbelasting. De reden daarvoor was dat deze diensten volgens K onder de belastingvrijstelling voor het beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen overeenkomstig artikel 135, lid 1, onder g), van richtlijn 2006/112/EG vielen. Volgens de belastingdienst is deze vrijstelling niet van toepassing, aangezien de diensten noch over het voor vrijgestelde beheerdiensten door het Hof geëiste kenmerkende of essentiële karakter beschikken, noch een afzonderlijk geheel vormen.

Prejudiciële vraag in zaak C-58/20: Dient artikel 135, lid 1, onder g), van richtlijn 2006/112/EG aldus te worden uitgelegd dat onder het begrip „beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen“ ook de door de beheermaatschappij aan een derde overgedragen fiscale taken dienen te worden verstaan, die bestaan in het waarborgen dat de inkomsten die de deelnemers ontvangen uit beleggingsfondsen overeenkomstig de wet worden belast?

Prejudiciële vraag in zaak C-59/20: Dient artikel 135, lid 1, onder g), richtlijn 2006/112/EG aldus te worden uitgelegd dat, met het oog op de in deze bepaling voorziene belastingvrijstelling, het begrip „beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen“ mede de verlening van een gebruiksrecht op speciaal voor het beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen ontwikkelde software door een derde licentiegever aan een beleggingsmaatschappij omvat, wanneer deze software, zoals in het hoofdgeding, uitsluitend dient voor het verrichten van kenmerkende en essentiële activiteiten in verband met het beheer van de gemeenschappelijke beleggingsfondsen, maar op de technische

infrastructuur van de beleggingsmaatschappij wordt uitgevoerd en haar functies slechts kan vervullen door de ondergeschikte medewerking van de beleggingsmaatschappij en onder voortdurende gebruikmaking van door de beleggingsmaatschappij ter beschikking gestelde marktgegevens?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 14 april 2020 – zaak C-80/20 – Wilo Salmson France

Teruggaaf btw - Termijn

Richtlijn 2006/112/EG. Richtlijn 2008/9/EG. De vraag is o.a. of het tijdstip waarop de termijn voor de uitoefening van het recht op aftrek van de btw begint te lopen uitsluitend kan worden bepaald op basis van het tijdstip waarop de goederen worden geleverd zonder andere relevante omstandigheden in aanmerking te nemen, zoals het tijdstip waarop facturen (juist) worden uitgereikt.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 14 april 2020 – zaak C-81/20 – Mitliv Exim

Ne bis in idem - Administratieve en strafrechtelijke procedure – Btw-fraude

Richtlijn 2006/112/EG. Tegen verzoekster, SC Mitliv Exim, is strafvervolg ingesteld wegens btw-fraude. Volgens verwijzende rechter gaat het in het onderhavige geval over de mogelijkheid om tegen verzoekster twee afzonderlijke procedures te voeren, een administratieve en een strafrechtelijke, voor dezelfde materiële feiten voor belastingontduiking, terwijl de gedane betaling tijdens het vooronderzoek noch in het fiscale, noch in het civiele deel van het strafproces wordt erkend. Verzoekster heeft gepreciseerd dat zij de betaling heeft verricht zowel om de straf te doen verminderen, als om te beletten dat de rente en verdragingsrente zou toenemen. Daarmee hebben de belastingautoriteiten bij de belastingcontrole geen rekening gehouden aangezien zij haar ook rente en verdragingssschade hebben opgelegd voor het tijdvak waarin zij het extra btw-bedrag vooraf had betaald. Tevens is zowel in de strafrechtelijke, als in de fiscale procedure een nadeel vastgesteld wegens ontduiking van betaling van de btw ten gunste van de schatkist. Deze berekende nadelen berusten op dezelfde materiële feiten. De verwijzende rechter vraagt zich af of aan de rechtspraak van het Hof en het EHRM is voldaan, volgens welke een nationale regeling die cumulatie van vervolgingsmaatregelen en sancties toestaat, aan een aantal voorwaarden moet voldoen.

De vraag o.a. is of de richtlijn zich verzet tegen een nationale regeling op grond waarvan tegen een belastingplichtige rechtspersoon strafmaatregelen kunnen worden genomen en uitgevoerd, zowel in de administratieve als in de strafrechtelijke procedure die gelijktijdig ten aanzien van hem worden gevoerd voor dezelfde feiten van belastingontduiking.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 15 april 2020 – zaak C-108/20 – Finanzamt Wilmersdorf

Btw-aftrek - Belastingfraude

Richtlijn 2006/112/EG. De vraag is of het gerechtvaardigd is het recht op btw-aftrek te weigeren wanneer in een eerder stadium van de toeleveringsketen belastingfraude is gepleegd en de belastingplichtige hiervan op de hoogte was of had moeten zijn, maar noch aan de btw-fraude heeft deelgenomen noch daarbij was betrokken en evenmin de gepleegde btw-fraude heeft bevorderd of vergemakkelijkt.

COVID-19

- Besluit (EU) 2020/491 van de Commissie van 3 april 2020 waarbij vrijstelling van rechten bij invoer en van btw op invoer wordt verleend voor goederen die nodig zijn om de gevolgen van de Covid-19-uitbraak in 2020 te bestrijden, [*PB L 103I van 3.4.2020*](#)
- Blog | Covid-19 en de btw ([Taxence](#))

Belastingen, douane en tariefindeling

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-810/18 – DHL Logistics (Slovakia) – ECLI:EU:C:2020:336 – geen conclusie – arrest

Tariefindeling van videocamera's met dubbele functie

Verordening (EEG) nr. 2658/87. Postonderverdeling 8525 80 91. Het Hof oordeelt dat digitale videocamera's met een dubbele functie, namelijk het opnemen en opslaan van zowel stilstaande beelden als filmbeelden, als „videocamera-opnametoestellen” onder GN-postonderverdeling 8525 80 91 vallen, ook al kunnen met deze camera's alleen filmbeelden met een resolutie van minder dan 800 x 600 pixels worden opgenomen en opgeslagen, wanneer de hoofdfunctie van deze digitale videocamera's het opnemen en opslaan van dergelijke filmbeelden is, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 april 2020 – zaak C-92/20 - Rottendorf Pharma

CDW – Verkoop geneesmiddelen

Verordening 2913/92 (CDW). Verzoekster vervaardigt en verkoopt geneesmiddelen. Verweerder verleende verzoekster in oktober 2008 een vergunning om als goedgekeurde exporteur communautaire goederen te mogen uitvoeren. Verzoekster heeft in december 2014 bij verweerder 12,5 kilo ertugliflozin uit de VS ingevoerd, dat zij voor de vervaardiging van een geneesmiddel wilde gebruiken, aangegeven voor het vrije verkeer. Verweerder heeft de aangiften aanvaard en verzoekster douanerechten opgelegd. Later besloot verzoekster het ingevoerde ertugliflozin in het kader van de regeling actieve veredeling te verwerken. Om die reden verzocht zij verweerder om haar met terugwerkende kracht een dienovereenkomstige vergunning te verlenen. Verweerder heeft verzoekster erop gewezen dat de veredelingsproducten in verband met de beëindiging van de actieve veredeling bij het douanekantoor Beckum dienden te worden aangegeven en met opgave van code 3151 weer uit het douanegebied van de Gemeenschap dienden te worden uitgevoerd of naar een andere douanebestemming dienden te worden overgebracht. Verzoekster heeft in maart en april 2015 in totaal 219,361 kilo geneesmiddelen die uit het ertugliflozin waren vervaardigd, alsmede 4,31 kilo niet verwerkt ertugliflozin uitgevoerd uit het douanegebied van de Gemeenschap naar de VS. De uitvoer van de veredelingsproducten en het ertugliflozin heeft zij aangegeven in het kader van de aan haar verleende vergunning als goedgekeurde exporteur, met toepassing van de codes 1000 en 1041, aangezien de met de afwikkeling van de invoer belaste werknemer na de ongeldigverklaring van de douaneaangiften voor het in het vrije verkeer brengen had nagelaten het ertugliflozin in hun gegevensverwerkingsysteem als niet-communautair goed aan te duiden waardoor de door verzoekster uitgevoerde veredelingsproducten en het ertugliflozin niet zijn aangegeven bij het douanekantoor Beckum. Verweerder heeft verzoekster douanerechten opgelegd ten bedrage van 179.241,32 EUR.

Moet artikel 239, lid 1, tweede streepje, van de verordening aldus worden uitgelegd dat volgens deze bepaling, in een situatie waarin de door de belanghebbende ingevoerde niet-communautaire goederen weer uit het douanegebied van de Gemeenschap zijn uitgevoerd en de omstandigheden die tot het ontstaan van de douaneschuld hebben geleid geen klaarblijkelijke nalatigheid van de belanghebbende inhouden, de douanerechten kunnen worden terugbetaald?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 22 april 2020 – zaak C-75/20 - Lifosa

Transactiewaarde - Vervoerskosten

Verordening 2913/92 (CDW). Verordening 952/2013 (DWU). Verzoekster is een in Litouwen gevestigde naamloze vennootschap die onder meer meststoffen produceert. Voor elke aankoop is een aanvullende overeenkomst afgesproken waarin o.a. werd bepaald dat de levering zou plaatsvinden volgens een van de door de Internationale Kamer van Koophandel opgestelde internationale handelsvoorwaarden. Dit betekende onder meer dat de verkoper alle kosten van het vervoer van de goederen naar de plaats van bestemming betaalt. De douanewaarden van de ingevoerde goederen die verzoekster in haar aangiften had opgegeven kwam overeen met de door haar werkelijk betaalde bedragen. Het douanekantoor heeft echter vastgesteld dat de

douanewaarden moesten worden aangepast om de kosten van vervoer van de betrokken goederen buiten het douanegebied van de EU in de douanewaarde op te nemen, omdat de aangegeven douanewaarde lager was dan de werkelijke vervoerskosten die de producent had gemaakt om deze goederen te vervoeren. Dienovereenkomstig is aan verzoeker een naheffing opgelegd. De vraag is of deze bepalingen aldus moeten worden uitgelegd dat de transactiewaarde moet worden aangepast om daarin alle kosten op te nemen die door de producent daadwerkelijk zijn gemaakt voor het vervoer van de goederen naar de plaats van binnenkomst terwijl de verplichting om deze kosten te dragen niet op de koper, maar op de producent rustte.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Bulgarije - 24 april 2020 – zaak C-76/20 - BalevBio

Tariefindeling bamboebekers – Wezenlijk karakter

Verordening (EEG) nr. 2658/87. Verordening (EU) nr. 952/2013 (DWU). Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1754. Balev Bio heeft in de periode in 2016 en 2017 in totaal 18 douaneaangiften voor het vrije verkeer van goederen met de omschrijving „bamboebekers” ingediend. Het product „bamboebeker” blijkt voor 72,33 % uit cellulose, hemicellulose en lignine te bestaan, dus uit plantaardige lignocellulosevezels, en voor 25,2 % uit bindmiddel, namelijk melaminehars. Het geding gaat over de vragen of voor de indeling van de goederen regel 3, onder a), van de algemene regels voor de interpretatie van de GN moet worden toegepast en dientengevolge de „post met de meest specifieke omschrijving” die post is, waaronder de stof valt waarvan de hoeveelheid het grootst is, en wanneer die regel niet van toepassing is maar regel 3, onder b), wel beslissend is, aan de hand van welke kenmerken moet worden bepaald aan welke stof het product zijn wezenlijke karakter ontleent.

Belastingen, energieproducten

HvJ – CONCLUSIE SZPUNAR – 23 april 2020 – Spanje - Zaak C-44/19 - Repsol Petr leo – Spanje - ECLI:EU:C:2020:309 – conclusie

Heffing van belasting over energieproducten en elektriciteit

Richtlijn 2003/96/EG. Het Unierecht harmoniseert de basisregels voor de heffing van belasting over energieproducten en stelt tevens een minimumniveau voor deze belasting vast. Het gebruik van energieproducten voor de vervaardiging van andere energieproducten is evenwel niet aan deze belasting onderworpen. De zaak gaat over de behandeling van energieproducten die worden gebruikt voor de vervaardiging van andere energieproducten wanneer deze productie tevens niet-energiegerelateerde producten oplevert.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 21, lid 3, van richtlijn 2003/96/EG moet aldus worden uitgelegd dat het verbruik van energieproducten voor de productie van energieproducten, indien het onvermijdelijk is dat bij het productieproces ook niet-energiegerelateerde producten worden verkregen, niet als een belastbaar feit wordt beschouwd naar rato van het aandeel van deze producten dat overeenkomt met het aandeel van de vervaardigde energieproducten.

- ▣ Verbruik energieproducten voor productie energieproducten volgens A-G HvJ geen belastbaar feit ([Taxlive](#))

Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal

HvJ – ARREST – 2 april 2020 - zaak C-458/18 - „GVC Services (Bulgaria)” EOOD – Bulgarije - ECLI:EU:C:2020:266 – conclusie - arrest

Moeder- en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten - Begrippen ‚vennootschappen naar Brits recht’ - Gibraltar

Richtlijn 2011/96/EU. Het betreft een geding over een navorderingsaanslag waarin belastingverplichtingen zijn vastgesteld met betrekking tot dividenden die door GVC zijn uitgekeerd en betaald aan haar moedermaatschappij PGB Limited – Gibraltar, gevestigd in Gibraltar, voor de

periode van 13 juli 2011 tot en met 21 april 2016. In deze zaak hebben Denemarken en het Verenigd Koninkrijk schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 2, onder a), punten i) en iii), van richtlijn 2011/96/EU, gelezen in samenhang met bijlage I, deel A, onder ab), en deel B, laatste streepje, bij deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat de begrippen „vennootschappen naar Brits recht” en „corporation tax in het Verenigd Koninkrijk” niet zien op de vennootschappen die in Gibraltar zijn opgericht en aldaar aan vennootschapsbelasting zijn onderworpen.

Beroepskwalificaties

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 17 april 2020 – zaak C-96/20 – Ordine Nazionale Biologi e.a.

Bloed en bloedsbestanddelen van menselijke oorsprong – Diploma biologische wetenschappers

Samenvatting onder: Gezondheid en geneesmiddelen

Beschermde oorsprongsbenaming

LITERATUUR

Mr. K.P. Olsthoorn, 'Oude wijn in nieuwe zakken: over de oorsprongsmarkering van levensmiddelen uit de door Israël bezette gebieden', *NtER 2020-1-2*, p. 7-18

Brexit

OVERIG

- M. van Iperen, Brexit: gevolgen voor het veiligheidsdomein - Opinie, in: TVSO 2020/1
- M. van Herwerden, De Brexit vanuit arbeidsrechtelijk perspectief, in: JutD 2020/0021 (afl. 2)
- Brexit and Cross-Border Insolvency (conflict of laws)

Wiki

- Wiki Brexit

Broeikasgasemissierechten (B)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 28 april 2020 – zaak C-126/20 – ExxonMobil Production Deutschland

Aardgasverwerking – Clausproces – Procesemissies

Richtlijn 2003/87/EG. Besluit 2011/278. Besluit (EU) 2015/1814. Guidance Document n°8. Verzoekster exploiteert in Großenkneten een installatie voor aardgasverwerking waarin zwavel wordt gewonnen. De installatie voor zwavelwinning maakt gebruik van het zogenoemde clausproces. De installatie dient voor de verwerking van aardgas dat wordt gedolven uit natuurlijke lagen (ruw gas). In verzoeksters aardgasverwerkingsinstallatie worden de zwavelcomponenten en de kooldioxide uit het gedolven aardgas verwijderd en wordt elementaire zwavel gewonnen. Vanwege de hoge concentratie aan waterstofsulfide wordt dit gas ook wel aangeduid als zuur gas. De Duitse emissieautoriteit (DEHSt) heeft voor de toewijzingsperiode in totaal 4 216 048 emissierechten kosteloos toegewezen aan verzoekster. De toewijzing geschiedde deels op basis van de toepassing van warmte-emissiewaarde en deels op basis van brandstofemissiewaarde. De door verzoekster tevens gevraagde toewijzing voor procesemissies is afgewezen.

De vraag is o.a. of, en zo ja, volgens welke emissiewaarde voor het zogenoemde clausproces in de installatie voor zwavelwinning een recht bestaat op kosteloze toewijzing van emissierechten.

Civiel recht

LITERATUUR

Jacobien Rutgers, Kroniek van het Europees privaatrecht, in: [NJB 2020/960](#)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 2 april 2020 - zaak C-329/19 - Condominio di Milano, via Meda – Italië - ECLI:EU:C:2020:263 – geen conclusie - [arrest](#)

Onerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Begrip ‚consument‘ – Vereniging van mede-eigenaars van een gebouw

Richtlijn 93/13/EEG. Het betreft een geding tussen een vereniging van mede-eigenaars van een onroerend goed, de condominio di Milano, via Meda, en Eurothermo over de betaling van de vertragingsrente die van eerstgenoemde wordt gevorderd uit hoofde van de uitvoering van een overeenkomst voor de levering van thermische energie.

Hof: Artikel 1, lid 1, en artikel 2, onder b), van richtlijn 93/13/EEG verzetten zich niet tegen nationale rechtspraak waarin de wettelijke regeling ter omzetting van deze richtlijn in nationaal recht op zodanige wijze wordt uitgelegd dat de daarin vervatte regels ter bescherming van consumenten tevens van toepassing zijn op een overeenkomst tussen een rechtssubject als de condominio in het Italiaanse recht en een verkoper, hoewel een dergelijk rechtssubject niet binnen de werkingssfeer van die richtlijn valt.

- 📌 EU-Hof: Lidstaten kunnen consumentenrechten ook toekennen aan verenigingen van eigenaren ([ECER](#))
- 📌 Only natural persons can be consumers – CJEU in Condominio di Milano, via Meda (C-329/19) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – In zaak C-765/18 - Stadtwerke Neuwied – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:270 – geen conclusie - [arrest](#)

Interne markt voor aardgas - Contractvoorwaarden consument – Tariefverhoging

Samenvatting onder: [Energiemarkt](#)

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – In zaak C-765/18 - Stadtwerke Neuwied – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:270 – geen conclusie - [arrest](#)

Interne markt voor aardgas - Contractvoorwaarden consument - Tariefverhoging

Samenvatting onder: [Energiemarkt](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 2 april 2020 - Gevoegde zaken C-84/19, C-222/19 en C-252/19 - Profi Credit Polska S.A. z siedzibą w Bielsku-Białej – Polen - ECLI:EU:C:2020:259 – [conclusie](#)

Kredietovereenkomsten voor consumenten - Onerlijke bedingen

Richtlijn 93/13/EEG. Richtlijn 2008/48/EG. Hoewel de richtlijn het voor rechters mogelijk maakt te verklaren dat contractuele bedingen die door de leverancier of producent zijn opgesteld met het oog op een algemeen gebruik oneerlijk (en daardoor onafdwingbaar) zijn, voorziet artikel 4, lid 2, van die richtlijn in twee belangrijke uitzonderingen op deze regel, namelijk wanneer het vermeende oneerlijke beding betrekking heeft op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst of de gelijkwaardigheid van de prijs of vergoeding enerzijds en de goederen of diensten anderzijds.

De werkingssfeer van deze uitzonderingen vormt de kern van deze prejudiciële vragen, met als een van de belangrijkste vragen (in zaak C-84/19) of niet-rentekosten die door de klant van een bank voor een kredietovereenkomst worden betaald binnen de werkingssfeer van een van die uitzonderingen vallen.

De onderhavige kwesties hebben betrekking op drie verschillende kredietovereenkomsten met consumenten. In elke zaak heeft de consument in wezen aangevoerd dat een aantal bedingen in de overeenkomst oneerlijk waren, als verweer tegen schuldvorderingen en dwangmaatregelen van een kredietinstelling. Hoewel er sprake is van enige overlapping, is in elk van deze zaken een afzonderlijke kwestie aan de orde met betrekking tot de toepassing van de beginselen van richtlijn 93/13 in de context van kredietovereenkomsten.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 2, van richtlijn 93/13/EEG moet aldus worden uitgelegd dat bedingen in een overeenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld en waarin door de consument te betalen kosten zijn vastgesteld, niet worden uitgesloten van de werkingssfeer van die richtlijn enkel omdat die kosten in hun geheel niet meer bedragen dan een bepaalde door de nationale wetgeving vastgestelde bovengrens.

Artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat bedingen in een kredietovereenkomst waarover niet is onderhandeld die de prijs of vergoeding voor dat krediet noemen, worden uitgesloten van de beoordeling van de oneerlijkheid waarin die richtlijn voorziet, wanneer zij duidelijk en begrijpelijk zijn geformuleerd, zelfs wanneer zij voorzien in de betaling van andere kosten dan rente. Het staat de lidstaten echter vrij om in hun eigen nationale recht te voorzien in een dergelijk mechanisme voor de beoordeling van de eerlijkheid van de prijzen, op voorwaarde dat de bepalingen ervan verenigbaar zijn met het toepasselijke recht van de Unie en dat de lidstaten ook hebben voldaan aan de vereisten van artikel 8 bis van richtlijn 93/13.

Artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat bedingen in kredietovereenkomsten waarover niet is onderhandeld die voorzien in de betaling van kosten in principe niet moeten worden aangemerkt als niet duidelijk en begrijpelijk geformuleerd, enkel omdat zij niet aangeven welke specifieke taken de handelaar moet verrichten, of welke kosten hij moet dragen, om de overeengekomen dienst te leveren. Enkel indien de financiële gevolgen van de overeenkomst, in hun geheel beschouwd of met betrekking tot het voorwerp van de overeenkomst, niet duidelijk uit de overeenkomst blijken, met name omdat er een buitensporig aantal prijsbedingen bestaat, kunnen die bedingen worden geacht niet aan deze voorwaarde te voldoen.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat een beding in een kredietovereenkomst waarover niet is onderhandeld het ‚evenwicht niet aanzienlijk verstoort‘ enkel omdat dit beding voorziet in betaling, naast rente, van vergoedingen en die vergoedingen ertoe kunnen dienen dat een verkoper zijn algemene kosten afwentelt op de consument. Oneerlijkheid in de zin van richtlijn 93/13 wordt enkel vastgesteld indien in de eerste plaats de totale te betalen prijs niet transparant is, met name doordat er een buitensporig aantal prijsbedingen bestaat, hetgeen de mogelijkheid biedt de oneerlijkheid ervan te beoordelen op de wijze die, bij wijze van uitzondering, in artikel 4, lid 2, van richtlijn 93/13 wel wordt toegestaan, en in de tweede plaats de totale prijs in dat geval duidelijk buitensporig is.

Richtlijn 2008/48/EG en in het bijzonder artikel 3, onder g), en artikel 22, lid 1, daarvan, moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet in de weg staan aan de invoering in het nationale recht van de rechtsfiguur van de ‚maximale niet-rentekosten van het krediet‘, zelfs indien die kosten de algemene kosten van de kredietgever omvatten, voor zover die rechtsfiguur niet wordt gebruikt voor de toepassing van een nationale bepaling die binnen de werkingssfeer van richtlijn 2008/48 zou vallen.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 30 april 2020 – zaak C-693/18 – CLCV e.a. – Frankrijk – ECLI:EU:C:2020:323 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Sjoemelsoftware in dieselmotoren

Samenvatting onder: Milieu en natuur

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 30 april 2020 – zaak C-287/19 – DenizBank – ECLI:EU:C:2020:322 – [conclusie](#)

Oneerlijk beding - Fictieve toestemming - Risico aansprakelijkheid voor niet-toegestane betalingen bij de betalingsdienstgebruiker – Contactloze betaling kleine bedragen

Samenvatting onder: [Financiële diensten en markten](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Duitsland – 14 april 2020 – zaak C-102/20 - StWL Städtische Werke Lauf a.d. Pegnitz

Oneerlijke handelspraktijken - Elektronische communicatie - Inbox-reclame

Samenvatting onder: [Privacy en persoonsgegevens](#)

NOOT – bij HvJ 3 maart 2020, zaak nr. C-125/18 Gómez del Moral Guasch (Grote Kamer)

C.W.M. Lieverse, in: [JOR 2020/88](#)

NOOT – bij HvJ 26 maart 2020, zaak C-779/18, Mikrocasa

Consumer Credit Directive allows for 'subconcepts' of 'total cost of the credit' in national law – CJEU in Mikrocasa (C-779/18) ([ECLB](#))

NOOT – bij HvJ 26 maart 2020, zaak C-66/19, Kreissparkasse

Spelling out the law - CJEU in Kreissparkasse (C-66/19) ([ECLB](#))

OVERIG

- The Volkswagen (VW) emissions scandal – The saga continues: Now it's the turn of the Netherlands, France and Belgium ([conflict of laws](#))
- Free online seminars on consumer law ([ECLB](#))

COVID-19

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 24 maart 2020 – Hafeez t. het VK - [14198/20](#) - [statement of facts](#)

European Court of Human Rights to Consider Impact of Covid-19 ([UK human rights blog](#))

REGELGEVING NL

- Voorstel van wet – Tijdelijke wet COVID-19 ([Rijksoverheid.nl](#))
- Corona-spoedwet aangenomen door Tweede Kamer ([Intro](#))
- Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid ([Eerste Kamer](#))
*Het voorstel bevat, onder andere, regels waardoor fysieke zittingen in gerechtelijke procedures in burgerlijke, bestuursrechtelijke en in strafrechtelijke zaken tijdelijk digitaal kunnen plaatsvinden. Ook zijn tijdelijke voorzieningen opgenomen met betrekking tot vergaderingen en verslaglegging van rechtspersonen en van verenigingen van eigenaars. Daarnaast wordt het tijdelijk mogelijk om bij verdachten naast of in plaats van bloed, ook slijmvlies of sputum af te nemen als de verdenking bestaat dat deze drager is van het covid-19-virus.
Deze tijdelijke wet vervalt op 1 september 2020. Maar er is een mogelijkheid opgenomen om deze termijn, indien nodig, telkens met twee maanden te verlengen.*

EHRM – Mededeling 15 april 2020

The functioning of the Court during the period of confinement

The Court has already extended certain procedural time-limits to take account of the difficulties faced by parties during the COVID-19 crisis (see press releases nos. 094, 103 and 108). In addition, in order to comply with the measures adopted by the French authorities and with a view to pursuing its own policy and that of the Council of Europe of seeking to protect its staff from contracting and potentially spreading COVID-19, the Court has taken a number of steps designed to reduce to the minimum the physical presence of staff in the Human Rights Building. The great majority of staff are able to work remotely, even if for certain activities presence is required, notably for processing urgent cases and requests for provisional measures, dealing with incoming mail and maintaining the IT service necessary to allow the Court to function in so far as possible remotely. However, certain tasks that cannot be carried out remotely and which are not critically urgent have had to be deferred during the confinement period since they would have necessitated increased physical presence. This has had the following effects on the way the Court functions:

Single Judge decisions of inadmissibility

Single Judge decisions will continue to be taken but they will not be notified to the applicant until the end of the confinement period.

Communications

Applications will not be formally notified (communicated) to respondent States during the confinement period except for important and urgent cases.

Deliberations of judicial formations

The Grand Chamber, Chambers and Committees will continue to examine cases under a written procedure in so far as possible.

Notification of decisions and judgments

Decisions and judgments will be signed by the (Deputy) Section Registrar only and will be notified to the parties electronically, in other words for Governments via the secure sites and for applicants via the eComms platform. Where applicants have not availed themselves of the eComms platform, the judgment or decision will not be notified to either party during the confinement period, with the exception of urgent cases. Judgments and decisions notified electronically will continue to be published on HUDOC on the day of delivery. ([persbericht EHRM](#))

HvJ – Mededeling 27 april 2020

Continuïteit van de Europese openbare dienst op het gebied van justitie: het Hof van Justitie van de Europese Unie plant de hervatting van de pleitzittingen vanaf 25 mei 2020

In overeenstemming met de maatregelen die zijn genomen door de overheidsinstanties van het Groothertogdom Luxemburg en de buurlanden, is het Hof van Justitie van de Europese Unie vanaf 16 maart 2020 overgeschakeld op een werkwijze waarbij al zijn personeelsleden telewerk verrichten, met als prioritaire doelstelling de gezondheid van personen te beschermen en bij te dragen tot de bestrijding van de pandemie.

Dankzij een aanpassing van zijn interne organisatie en de aanwending van technologieën die telewerk mogelijk maken, heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie de voortzetting van zijn rechtsprekende activiteiten gewaarborgd. Sinds 16 maart jongstleden zijn 106 zaken afgehandeld en zijn 29 conclusies genomen. Wegens de beperkingen die zowel in Luxemburg als in de meeste andere lidstaten gelden voor verplaatsingen, was het niettemin nodig de pleitzittingen van het Hof van Justitie en van het Gerecht uit te stellen.

Gelet op de gezondheidsmaatregelen en de exitscenario's die – met name in Luxemburg – zijn vastgesteld door de overheidsinstanties, zal de werkwijze van de instelling vanaf 25 mei aanstaande evolueren.

Telewerk blijft principieel gehandhaafd als algemene regel. Deze beslissing is in overeenstemming met de aanbeveling die is gedaan door de autoriteiten van het gastland en houdt in dat voor overheidsinstanties en ondernemingen telewerk wordt aangemoedigd tijdens de gehele exit uit de lockdown. Bij die beslissing wordt tevens in aanmerking genomen dat thans op afstand een hoge activiteitsgraad kan worden gewaarborgd.

Daarnaast is besloten om, voor zover de omstandigheden het toelaten, opnieuw pleitzittingen te laten plaatsvinden tijdens de periode van 25 mei tot en met 15 juli.

De hervatting van de pleitzittingen zal gepaard gaan met de invoering van voorschriften inzake hygiëne en social distancing waardoor de bescherming van de gezondheid van alle bij de organisatie en het verloop van de zittingen betrokken personen kan worden gewaarborgd. Met name zullen de vertegenwoordigers van de belanghebbende partijen daartoe gedetailleerde uitleg krijgen van de griffies van het Hof van Justitie en het Gerecht.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie past zich aldus behoedzaam aan de evolutie van de context van de coronaviruspandemie aan. Door de geplande hervatting van de pleitzittingen scheidt de instelling alle voorwaarden om de volledige continuïteit van de ten behoeve van de Europese justitiabelen verleende openbare dienst te waarborgen, waarbij zij tegelijk haar personeel beschermt en bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van volksgezondheid die verband houden met de bestrijding van de pandemie.

HvJ – Mededeling 3 april 2020

(..) Wegens de beperkingen die zowel in Luxemburg als in de meeste andere lidstaten gelden voor verplaatsingen, is het noodzakelijk gebleken de pleitzittingen van het Hof van Justitie en van het Gerecht die waren gepland voor de periode tussen 16 maart en 30 april respectievelijk 15 mei uit te stellen. De griffies van beide rechterlijke instanties hebben contact opgenomen met de vertegenwoordigers van de partijen om hen van dit uitstel in kennis te stellen en hun mee te delen hoe de procedure zal worden voortgezet. Op een pagina van de internetsite van het Hof wordt daarover up-to-date informatie verstrekt.

Met gebruikmaking van de structuren en procedures die uitgewerkt zijn voor crisissituaties, zijn alle maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de activiteiten van de rechterlijke instanties en van de diensten worden voortgezet opdat de continuïteit van de Europese openbare dienst op het gebied van justitie wordt gewaarborgd in omstandigheden die zoveel mogelijk de omstandigheden in normale tijden benaderen en die noodzakelijkerwijs aangepast zijn aan de uitzonderlijke situatie.

(..) Daarbij komt dat – met inachtneming van de toepasselijke procedures – verschillende werkwijzen zijn ingevoerd om te voorkomen dat de behandeling van zaken wordt onderbroken: via de schriftelijke procedure gewezen beslissingen, schriftelijke vragen aan de partijen, bijzondere organisatie van zittingen voor het uitspreken van arresten en het nemen van conclusies, versoepelde voorwaarden voor de opening van een e-Curia-account (app die het mogelijk maakt om processtukken op elektronische wijze in te dienen en te betekenen).

Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben besloten om voorrang te verlenen aan de behandeling van zaken die bijzonder spoedeisend zijn (zoals spoedprocedures, versnelde procedures en procedures in kort geding), maar ook de behandeling van de overige zaken wordt voortgezet.

(..) ([persbericht HvJ](#))

E-JUSTICE

Op het e-justice portaal is nu een speciale [pagina](#) met de gevolgen van het COVID-19 virus: [Impact of the COVID-19 virus on the justice field](#)

EUROPESE COMMISSIE

- Europese Commissie wijzigt **reglement van orde** naar aanleiding van de Covid-19-uitbraak ([ECER](#))

- Besluit (EU) 2020/491 van de Commissie van 3 april 2020 waarbij vrijstelling van rechten bij invoer en van **btw op invoer** wordt verleend voor goederen die nodig zijn om de gevolgen van de Covid-19-uitbraak in 2020 te bestrijden, [PB L 103I van 3.4.2020](#)
- Europese Commissie publiceert **aanbestedingsrichtsnoeren** voor aankoop van noodzakelijke goederen, diensten en werken door coronacrisis ([Europa decentraal](#))
- Commissie publiceert richtsnoeren voor **grensoverschrijdende zorg** ([Europa decentraal](#))
- Commissie presenteert nieuwe richtlijnen **afvalmanagement** en corona ([Europa decentraal](#))
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren van de Europese Commissie betreffende het gebruik van het kader voor **overheidsopdrachten** in de door de Covid-19-crisis veroorzaakte noodsituatie, [PB C 108I van 1.4.2020](#)
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren voor **EU-noodhulp voor grensoverschrijdende samenwerking in de gezondheidszorg** met betrekking tot de COVID-19-crisis, [PB C 111I van 3.4.2020](#)
- Mededeling van de Commissie Wijziging van de tijdelijke kaderregeling inzake **staatssteun** ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak, [PB C 112I van 4.4.2020](#)
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren inzake de optimale en rationele aanvoer van **geneesmiddelen** om tekorten tijdens de uitbraak van COVID-19 te voorkomen, [PB C 116I van 8.4.2020](#)
- Tijdelijk raamwerk voor de beoordeling van **mededingingskwesties** met betrekking tot samenwerking tussen bedrijven in respons op noodsituaties voortvloeiend uit de huidige COVID-19-uitbraak, [PB C 116I van 8.4.2020](#)
- Richtsnoeren voor de bescherming van de gezondheid, de repatriëring en reizen van **zeevarenden, passagiers en andere personen aan boord van schepen**, [PB C 119 van 14.4.2020](#)
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren betreffende **diagnostische in-vitrotests** voor COVID-19 en hun prestaties, [PB C 122I van 15.4.2020](#)
- Richtsnoeren in verband met **gegevensbescherming voor apps** ter ondersteuning van de bestrijding van de COVID-19-pandemie, [PB C 124I van 17.4.2020](#)
- Richtsnoeren betreffende de uitvoering van de relevante EU-bepalingen op het gebied van **de asiel- en terugkeerprocedures** en betreffende hervestiging, [PB C 126 van 17.4.2020](#)
- Aanbeveling (EU) 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020 over een gemeenschappelijke toolbox voor het **gebruik van technologie en gegevens** om de Covid-19-crisis te bestrijden en te boven te komen, met name wat mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsgegevens betreft, [PB L 114 van 14.4.2020](#)
- Gezamenlijk Europees stappenplan voor de **opheffing van de inperkingsmaatregelen** in verband met COVID 19, [PB C 126 van 17.4.2020](#)
- Commission adopts **banking package** to facilitate lending to households and businesses in the EU ([EC](#))
- EU-richtsnoeren voor een **veilige terugkeer naar de werkplek** ([EC](#))
- Commissie kondigt buitengewone maatregelen aan om de **agrovoedingssector** te ondersteunen ([EC](#))
- Is it time for Europe to reassess **internet intermediary liability** in light of coronavirus **misinformation?** ([European law blog](#))
- Covid-19 and Derogations Before the **European Court of Human Rights** ([verfassungsblog](#))

RAAD

COVID-19: Council adopts rules to help EU fishermen ([Raad](#))

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2020/521 van de Raad van 14 april 2020 tot activering van noodhulp uit hoofde van Verordening (EU) 2016/369, en tot wijziging van de bepalingen ervan rekening houdend met de uitbraak van Covid-19, [PB L 117 van 15.4.2020](#)

LITERATUUR

- Aart Hendriks, Nood breekt wet in tijden van corona; Maar moeten we ons ook zorgen maken over onze rechtsstaat? in: [NJB 2020/880](#)
- Niels Blokker & Nico Schrijver, Kroniek van het Internationaal Publiekrecht, in: [NJB 2020/959](#)

EDPB

- [Guidelines 04/2020 on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak](#)
- [Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak](#)

OVERIG

Op de [Wiki Coronavirus – Europees recht](#) staan onder de tab "Gerechten lokaal" mededelingen van lidstaten met informatie over gevolgen van Corona voor gerechtelijke procedures en bedrijfsvoering.

Mededelingen die specifiek betrekking hebben op civiele procedures en IPR staan op de [wiki Europees justitieel netwerk \(civiel\)](#).

- Gaat Nederland ook **telecomdata** verzamelen en analyseren in Corona-strijd? ([Sdu Nieuws Privacyrecht, 2020/63](#))
- Coronacrisis kan tijdelijke belemmering zijn bij **overdracht van vreemdelingen aan Italië** ([RvS](#))
- Council of Europe issues guidance to governments on respecting **human rights, democracy and the rule of law** ([COE](#))
- Coronavirus in Spanje: **politie** gaat te ver en juridische bescherming wordt uitgehouden ([liberties](#))
- The Capitals: French court slaps **Amazon** over **workers' security** amid COVID-19 crisis ([Euractiv](#))
- A European roadmap to **lifting coronavirus containment measures** ([EC](#))
- Commissie presenteert gemeenschappelijke EU-aanpak voor het gebruik van **tracersapps en mobiele data** ([EC](#))
- Statement of EU ministers of finance on continuing **bank lending** and on maintaining a well-functioning **insurance sector** amid the COVID-19 pandemic ([Raad](#))
- Covid-19 Treatments: The Issue of Orphan **Drug Status and Patents** ([IPkat](#))
- Privacy en de **corona-app**: de huidige stand van zaken ([Dirkzwager](#))
- AP: **privacy corona-apps** niet aangetoond ([AP](#))
- Onderzoek **corona-apps** ([AP](#))
- **Corona-apps**: Commissie presenteert gemeenschappelijke EU-aanpak voor het gebruik van tracersapps en mobiele data ([ECER](#))
- Coronavirus contact **tracing apps**: a proportionate response? – Robin Mansell ([Inforrms](#))
- Twee Europese guidelines rondom **privacy** en corona vastgesteld ([AP](#))
- AP: **temperatuur** meten mag niet zomaar ([AP](#))
- Blog | Covid-19 en de **btw** ([Taxence](#))
- Announcement: Webinar "The State's **positive obligations** under IHRL during the coronavirus outbreak" (5 May) ([strasbourgobservers](#))
- Coronavirus and **digital finance**: public consultations and other initiatives ([ECLB](#))
- Verklaring van hoge vertegenwoordiger Josep Borrell, namens de Europese Unie, over de **mensenrechten** tijdens de coronaviruspandemie ([Raad](#))
- Covid-19: A New Struggle over **Privacy, Data Protection and Human Rights?** ([European law blog](#))
- Protecting **workers' fundamental rights** in tackling impact of COVID-19 ([FRA](#))
- Location **privacy and data retention** in times of pandemic and the importance of harmonisation at European level ([KSLR](#))
- **Civil Justice** and Covid-19 ([Leiden law blog](#))
- Ensuring the **right to education** in times of COVID-19 ([Leiden law blog](#))
- **L'article 15 de la Convention européenne**, ou pari sera toujours pari ([libertés chéries](#))
- LDH Open Letter: Coronavirus Powers Must Comply With the **Rule of Law** ([liberties.eu](#))

- How Covid-19 reveals the tensions between the **EU's Single Market** and the **protection of public health** ([renforce](#))
- COVID-19 and Immigration Detention ([UK human rights blog](#))
- The Coronavirus lockdown does not breach **human rights** (Part One) — Leo Davidson ([UK human rights blog](#))
- A disproportionate interference: the Coronavirus Regulations and the **ECHR** — Francis Hoar ([UK human rights blog](#))
- COVID 19 and **States of Emergency** ([Verfassungsblog](#)) (meerdere artikelen)
- A Burden to Share ([KSLR](#))
- Data crossing borders ([Verfassungsblog](#))
The cross-border **sharing of personal data** to combat coronavirus raises questions under the EU General Data Protection Regulation 2016/679 (the GDPR) – two of which will be dealt with here
- COVID-19 and Disposable Migrant Workers ([Verfassungsblog](#))
Solidarity between the Member states is an important principle of EU law enshrined in art. 122 paragraph 1 TFEU. It is easy to adhere to such a lofty principle in times when those united under a single banner have no need to invoke it. The value of that banner is put to the test in times when their interests do not harmonize.
- COVID-19 and the Need for a Holistic and Integral Approach to Human Rights Protection ([verfassungsblog](#))

WIKI

- [Coronavirus](#)
- [Coronavirus - Europees recht](#)

Detentie, politieonderzoek, behandeling door politie (S)

EHRM – ARREST – 30 april 2020 – Castellani t. Frankrijk – persbericht – arrest (niveau 3) – 43207/16 – ECLI:CE:ECHR:2020:0430JUD004320716

Onmenselijke en vernederende behandeling tijdens de aanhouding van klager

Artikel 3 EVRM. Het betreft een klacht in verband met onmenselijke en vernederende behandeling tijdens de aanhouding van klager door de *GIPN*, een speciale eenheid van de politie, in de aanwezigheid van zijn vrouw en dochter.

Het hof overweegt dat de aanhouding van klager in zijn eigen huis niet op zodanige wijze was gepland en uitgevoerd dat de gebruikte middelen strikt noodzakelijk waren om het uiteindelijke doel te realiseren, te weten de aanhouding van klager.

Klager heeft zich niet verzet tijdens zijn aanhouding, terwijl verschillende politieagenten, met helm en schild, zich zeer gewelddadig hebben opgesteld. De gebruikte middelen waren dus niet strikt noodzakelijk voor de aanhouding van klager en de houding van klager rechtvaardigde de toepassing van geweld niet.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 4 april 2020 – Shmelev e.a. t. Rusland – persbericht 9.9.2020 – arrest (niveau 3) – 1249/18 – ECLI:CE:ECHR:2020:0404DEC000124918

Compensatieregeling voor ontoereikende detentieomstandigheden tijdens reeds ondergane detentie is toereikend, maar middelen ter verbetering van detentieomstandigheden dienen nog te worden beoordeeld.

Artikel 3 EVRM. De zaak heeft betrekking op een nieuwe wet die eind 2019 in Rusland werd ingevoerd in reactie op de uitspraak van het EHRM met betrekking tot de detentieomstandigheden. De wet geeft gevangenen de mogelijkheid compensatie te claimen voor ontoereikende omstandigheden in detentie.

Het hof heeft unaniem 6 van de 17 zaken ontoelaatbaar verklaard. Dit zijn zaken waarvan de voorlopige hechtenis of detentie inmiddels beëindigd was. Het hof heeft beslist dat de nieuwe compensatieregeling afdoende compensatie is en aanvulling hierop niet nodig is, met name in de gevallen waarin de voorlopige hechtenis al is beëindigd en in sommige gevallen van detentie in strijd met nationale wetgeving. De klagers van de ontoelaatbaar verklaarde zaken dienen derhalve gebruik te maken van de nieuw ingevoerde compensatieregeling voordat hun klacht ontvangen kan worden door het hof.

Voorts heeft het hof unaniem besloten de overige 11 klachten te verdagen en heeft partijen verzocht aanvullende opmerkingen in te dienen om de effectiviteit van de compensatieregeling voor andere soorten reeds ondergane detentie en de effectiviteit van andere maatregelen ter verbetering van de detentieomstandigheden voor nog gedetineerden te verduidelijken.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 23 april 2020 – Zaak C-806/18 - JZ – Nederland – Hoge Raad - ECLI:EU:C:2020:307 – [conclusie](#)

Inreisverbod – Derdelander - Gevangenisstraf voor illegaal verblijf

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

EHRM factsheets

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#) (januari 2020)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – ARREST – CONCLUSIE A-G BOBEK – 2 april 2020 - Gevoegde zaken C-724/18 en C-727/18 - Cali Apartments - Frankrijk - ECLI:EU:C:2020:251 - [conclusie](#)

Verhuur gemeubileerd appartement voor korte duur – Voorafgaande vergunning - Waarborgen van voldoende en betaalbare woningen

Richtlijn 2006/123/EG (Dienstenrichtlijn). Verzoeksters zijn beboet voor het zonder vergunning verhuren van hun respectieve eenkamerflats in Parijs, Frankrijk. Naar Frans recht is de herhaaldelijke kortstondige verhuur van gemeubileerde woonruimte aan incidentele klanten die daar niet hun woonplaats kiezen aan een vergunning onderworpen. Verzoeksters zijn bij de nationale rechters tegen die vergunningsplicht opgekomen op grond dat zij onverenigbaar is met hun aan het Unierecht ontleende vrijheid van dienstverrichting. Welke criteria of maatregelen zijn evenredig met de doelstellingen van algemeen belang die worden nagestreefd? In welke mate kan, wat de gemeentelijke voorschriften van de stad Parijs betreft, het verlenen van een dergelijke vergunning afhankelijk worden gesteld van compensatie in de vorm van de gelijktijdige verbouwing van onroerend goed zonder woonbestemming tot woonruimte?

A-G geeft het Hof in overweging: Richtlijn 2006/123/EG is van toepassing op nationale en gemeentelijke bepalingen die de toegang regelen tot de dienst bestaande in het herhaaldelijk kortstondig, ook niet beroepsmatig, onder bezwarende titel verhuren van woonruimte aan incidentele klanten die daar niet hun woonplaats kiezen.

Wanneer dergelijke nationale en gemeentelijke bepalingen een procedure vaststellen ter verkrijging van een besluit waarbij toegang tot het verrichten van dergelijke diensten wordt verleend, vormen die bepalingen overeenkomstig de artikelen 9 tot en met 13 van richtlijn 2006/123 een vergunningstelsel.

Artikel 9, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/123 moet aldus worden uitgelegd dat de doelstelling inzake de bestrijding van het tekort aan huurwoningen voor langdurig verblijf een dwingende reden van algemeen belang vormt die een nationale maatregel kan rechtvaardigen waardoor in bepaalde geografische gebieden de herhaaldelijke kortstondige verhuur van woonruimte aan incidentele klanten die daar niet hun woonplaats kiezen aan een vergunning wordt onderworpen.

Richtlijn 2006/123 moet aldus worden uitgelegd dat nationale en gemeentelijke bepalingen de herhaaldelijke kortstondige verhuur van gemeubileerde woonruimte aan incidentele klanten die daar niet hun woonplaats kiezen aan een vergunning mogen onderwerpen, mits die bepalingen voldoen aan de in artikel 10, lid 2, van richtlijn 2006/123 opgenomen eisen, met name de voorwaarden van evenredigheid en non-discriminatie, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.”

- 📌 AG: vergunningvereiste voor kortstondige verhuur van woonruimtes in de deeleconomie kan gerechtvaardigd zijn (ECER)
- 📌 Airbnb hosts can (and should) be regulated locally, AG says (ECLB)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 2 april 2020 – zaak C-55/20 – Ministerstwo Sprawiedliwości

Tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van op het tableau ingeschreven Poolse advocaten en buitenlandse advocaten

Richtlijn 2006/123/EG (Dienstenrichtlijn). De vraag is o.a. of de bepalingen van hoofdstuk III van de dienstenrichtlijn van toepassing zijn op procedures betreffende de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van op het tableau ingeschreven Poolse advocaten en buitenlandse advocaten.

RECHTSPRAAK NL

- Recente uitspraken toetsen bestemmingsplan en brancheringsregeling aan Dienstenrichtlijn (Europa decentraal)
- Geactualiseerde factsheet: toepassing Europese Dienstenrichtlijn na Appingedam-uitspraak (Europa decentraal)

Digitale markt

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 april 2020 – zaak C-102/20 – StWL Städtische Werke Lauf a.d. Pegnitz

Oneerlijke handelspraktijken - Elektronische communicatie - Inbox-reclame

Samenvatting onder: Privacy en persoonsgegevens

COVID-19

Is it time for Europe to reassess internet intermediary liability in light of coronavirus misinformation? (European law blog)

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 21 april 2020 – Anželika Šimaitienė t. Litouwen – geen persbericht – arrest (niveau 3) - 36093/13 - ECLI:CE:ECHR:2020:0421JUD003609313

Recht op een eerlijk proces door een onpartijdige en onafhankelijke rechter – Eigendomsrecht - Tuchtrechtelijke procedure tegen een rechter - Verjaring – Uit ambt zetten

Artikel 1 Eerste Protocol EVRM. Artikel 6 EVRM. De zaak betreft een tuchtrechtelijke procedure tegen een rechter (klager) die wordt verdacht van ambtsmisbruik en valsheid in geschrifte, naar aanleiding waarvan klager wordt geschorst en haar salaris wordt ingehouden. Vanwege verjaring wordt klager

nooit veroordeeld, maar de president van de Republiek Litouwen besluit haar toch uit haar ambt te zetten. Klager start hiertegen een civiele procedure en claimt daarbij haar salaris.

De eerste klacht is dat het recht op een eerlijk proces door een onafhankelijke en onpartijdige rechter is geschonden; kort nadat de rechters in de civiele procedure in het voordeel van de president hebben beslist komen zij in aanmerking voor een functie bij het hooggerechtshof.

Het EHRM stelt zich op het standpunt dat deze klacht ongegrond is. Dat de rechters onder druk stonden om in het voordeel van de president te beslissen en dat zij naar aanleiding daarvan voor een functie bij het hooggerechtshof in aanmerking komen is niet door klager bewezen.

De tweede klacht is dat het stopzetten van het salaris van klager in strijd zou zijn met het recht op ongestoord genot van het eigendom. Het EHRM stelt zich op het standpunt dat deze klacht gegrond is. De nationale wetgeving bepaalt dat het salaris alleen niet terugbetaald hoeft te worden bij een veroordeling. Het door het gerechtshof gestelde vereiste dat het ingehouden salaris pas hoeft te worden betaald indien de schorsing onredelijk is, is niet bij wet voorzien.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 1 april 2020 – zaak C-38/20 – Delegación del Gobierno en Melilla

Vrij verkeer - Eigendomsrecht

Artikelen 18, 49, 63 VWEU). Een derdelander, ZP, en een Nederlander, TG, zijn ieder voor 50% eigenaar van een stuk grond. Hier hebben zij gezamenlijk een bouwwerk op laten bouwen. De bevoegde Spaanse autoriteiten hebben €10.000,- boete opgelegd aan de derdelander, samen met de verplichting om de illegale bouwwerken te slopen, omdat hij als derdelander vooraf een militaire vergunning had moeten aanvragen. Het stuk grond is namelijk gevestigd in een gebied dat van belang is voor de landsverdediging. Dit besluit stelt de Nederlander als mede-eigenaar van de grond en mede-opdrachtgever van de bouwwerken hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van de boete. De derdelander heeft bezwaar ingediend tegen het besluit, dat werd afgewezen. De vraag is o.a. of het Unierecht in de weg staat aan nationale bepalingen die beperkingen opleggen aan het eigendomsrecht voor derdelanders - en niet voor Spaanse burgers - wanneer derdelanders dat eigendomsrecht uitvoeren in samenwerking met Unieburgers? Zo ja, kunnen de beperkingen worden gerechtvaardigd louter op basis van bijzonder gewichtige redenen (landsverdediging)?

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – In zaak C-765/18 - Stadtwerke Neuwied – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:270 – geen conclusie - arrest

Interne markt voor aardgas - Contractvoorwaarden consument - Tariefverhoging

Richtlijn 2003/55/EG. Het betreft een geding tussen Stadtwerke Neuwied, als gasleverancier, en haar afnemer RI betreffende de betaling van achterstallige bedragen ingevolge verschillende gasprijsverhogingen.

Hof: Artikel 3, lid 3, juncto bijlage A, onder b) en c), van richtlijn 2003/55/EG moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een noodleverancier van gas tariefwijzigingen doorvoert, niet om winst te maken maar louter om de stijging van de aankoopkosten van aardgas door te berekenen, zonder die wijzigingen persoonlijk mee te delen aan de afnemers, de naleving door de leverancier van de in die bepalingen bedoelde transparantie- en informatievereisten geen voorwaarde is voor de geldigheid van die tariefwijzigingen, mits de afnemers het contract te allen tijde kunnen opzeggen en over gepaste beroepsmogelijkheden beschikken om vergoeding te verkrijgen voor de schade die zij eventueel hebben geleden doordat de wijzigingen hun niet persoonlijk werden meegedeeld.

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-5/19 – Overgas Mrezhi en Bulgarska gazova asotsiatsia – ECLI:EU:C:2020:343 – geen conclusie – arrest

Interne markt voor aardgas - Openbaredienstverplichtingen – Verplichting tot opslag van aardgas – Doorberekening financiële last

Richtlijn 2009/73/EG. Het betreft een geding tussen, enerzijds, de naamloze vennootschap naar Bulgaars recht „Overgas Mrezhi” en Bulgaarse reguleringscommissie voor energie en water over de rechtmatigheid van door de reguleringscommissie vastgestelde bepalingen op grond waarvan de financiële last die voortvloeit uit de aan de energiebedrijven opgelegde openbaredienstverplichtingen moet worden vergoed door hun afnemers, die particulieren kunnen zijn.

Hof: Artikel 3, leden 1 tot en met 3, van richtlijn 2009/73/EG, gelezen in samenhang met de artikelen 36 en 38 EU Handvest, staat niet in de weg aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan de kosten die verbonden zijn aan de aan de aardgasbedrijven opgelegde verplichtingen om aardgas op te slaan teneinde de leverings- en voorzieningszekerheid van aardgas en de leveringsregelmaat ervan in deze lidstaat veilig te stellen, volledig worden gedragen door de afnemers van deze bedrijven, die particulieren kunnen zijn, mits deze regeling een doelstelling van algemeen economisch belang nastreeft en het evenredigheidsbeginsel eerbiedigt, en de openbaredienstverplichtingen waarin zij voorziet duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn en waarborgen dat de aardgasbedrijven van de Unie gelijke toegang tot nationale consumenten krijgen.

Richtlijn 2009/73 staat niet in de weg aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan de regulerende instantie van die lidstaat in de zin van de richtlijn wordt vrijgesteld van de verplichting om bepaalde nationale wettelijke bepalingen inzake de vaststellingsprocedure voor normatieve handelingen na te leven wanneer zij een handeling vaststelt waarbij een openbaredienstverplichting in de zin van artikel 3, lid 2, van die richtlijn wordt opgelegd, mits de toepasselijke nationale wetgeving voor het overige waarborgt dat die handeling in overeenstemming is met de materiële vereisten van die bepaling, volledig is gemotiveerd, voor het publiek beschikbaar is, waarbij indien nodig de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige informatie behouden blijft, en voor rechterlijke toetsing vatbaar is.

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 2 april 2020 - Zaak C-648/18 – Hidroelectrica - Roemenië - ECLI:EU:C:2020:256 – conclusie

Interne elektriciteitsmarkt – Vrij verkeer van goederen – Maatregelen van gelijke werking

Artikel 35. De Roemeense regulerende instantie heeft een onderneming een sanctie opgelegd omdat deze onderneming een deel van de door haar geproduceerde elektriciteit naar Hongarije had geëxporteerd zonder die elektriciteit eerst op de binnenlandse markt te hebben aangeboden via een gecentraliseerd handelsplatform, zoals – zo stelde zij – de nationale wetgeving voorschrijft. De nationale maatregel verplicht elektriciteitsproducenten om alle elektriciteit die zij produceren uitsluitend op een gecentraliseerde competitieve nationale markt te verhandelen. De verwijzende rechter wil weten of de nationale wetgeving zoals zij op die manier wordt toegepast, een kwantitatieve uitvoerbepaling of maatregel van gelijke werking inhoudt en dus onverenigbaar is met artikel 35 VWEU.

A-G geeft in overweging: Artikel 35 VWEU staat in de weg aan een regeling van een lidstaat die, door de verplichting in te voeren om groothandelstransacties in elektriciteit te centraliseren op één enkel platform, dat wordt beheerd door een door de nationale autoriteiten aangewezen exploitant, producenten verbiedt elektriciteit rechtstreeks naar andere lidstaten te exporteren.

Een dergelijke maatregel kan in het algemeen niet worden gerechtvaardigd met een beroep op transparantie of voorzieningszekerheid als deze rechtvaardigingsgronden gebaseerd zijn op economische redenen die zien op de verhoging van de prijzen als gevolg van de eventuele import van elektriciteit.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 10 april 2020 – zaak C-110/20 - Regione Puglia

Exploratievergunning koolwaterstoffen

Richtlijn 94/22/EG. De vraag is of de richtlijn in de weg staat aan een nationale regeling volgens welke de maximale oppervlakte van een exploratievergunning kan worden overschreden door aan dezelfde vergunningaanvrager meerdere samenhangende exploratievergunningen te verlenen.

Europese subsidies

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 23 april 2020 – Zaak C-743/18 - Elme Messer Metalurgs – Letland - ECLI:EU:C:2020:303 – conclusie

Structuurfondsen – EFRO – Onregelmatigheden - Insolventie van de enige handelspartner van de begunstigde

Verordening (EG) nr. 1083/2006. In het onderhavige geval wordt het Hof verzocht een situatie te onderzoeken waarin als gevolg van de insolventie van de enige handelspartner van de begunstigde niet is voldaan aan bepaalde doelstellingen van een door het EFRO medegefinancierd project. Dient van de begunstigde in een dergelijke situatie verlangd te worden dat deze, zelfs wanneer het feit dat hij niet aan die doelstellingen heeft voldaan het gevolg is van omstandigheden waarop hij geen invloed kon uitoefenen, alle uit het EFRO toegekende financiering terugbetaalt?

Deze zaak gaat over de draagwijdte van het begrip „onregelmatigheid” in de zin van artikel 2, punt 7, van verordening nr. 1083/2006. De verwijzende rechter wenst in essentie te vernemen of een situatie als die van het hoofdgeding een „onregelmatigheid” in de zin van die verordening inhoudt, op grond waarvan een lidstaat een financiële correctie dient toe te passen en de betrokken financiering geheel of gedeeltelijk dient terug te vorderen.

A-G geeft het Hof in overweging: Een situatie waarin een begunstigde van financiële steun uit het EFRO de omzet die voor de relevante periode is bepaald niet kan realiseren omdat in die periode diens enige handelspartner zijn activiteit heeft gestaakt of insolvent is verklaard, houdt geen handeling of nalatigheid van een marktdeelnemer in waarbij de algemene begroting van de Europese Unie door een onverschuldigde uitgave wordt of zou kunnen worden benadeeld in de zin van artikel 2, punt 7, van verordening (EG) nr. 1083/2006, mits die situatie op het tijdstip waarop de financieringsovereenkomst werd gesloten niet redelijkerwijze door de begunstigde was te voorzien; de begunstigde niet nalatig heeft gehandeld door de situatie te laten ontstaan, en de begunstigde alle passende en redelijke maatregelen heeft getroffen om de situatie te verhelpen en aan zijn doelstellingen in verband met die steun te voldoen.

Familieleven en familierecht

EHRM factsheets

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#) (januari 2020)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Reproductive rights](#)

Financiële diensten en markten

HvJ – ARREST – 2 april 2020 - zaak C-480/18 – PrivatBank – Letland - ECLI:EU:C:2020:274 – conclusie – arrest

Betalingsdiensten - Boete als gevolg van gebrekkige uitvoering van een betalingsopdracht

Richtlijn 2007/64/EG. Deze procedure is ingeleid door PrivatBank, een in Letland gevestigde kredietinstelling, en heeft betrekking op de rechtmatigheid van een besluit van de commissie voor financiële markten en kapitaalmarkten waarbij haar een boete is opgelegd wegens de niet-uitvoering van een betalingsopdracht.

Hof: Artikel 2, lid 2, van richtlijn 2007/64/EG staat niet in de weg aan een nationale regeling volgens welke de in artikel 82 van die richtlijn bedoelde autoriteit bevoegd is om klachten te onderzoeken en sancties op te leggen met betrekking tot betalingsdiensten die zijn uitgevoerd in de valuta van een derde land.

De artikelen 20 en 21 van richtlijn 2007/64, zijn ratione personae niet van toepassing op kredietinstellingen.

De artikelen 80 tot en met 82 van richtlijn 2007/64, moeten aldus worden uitgelegd dat zij de bevoegde autoriteit in de zin van die bepalingen niet machtigen om aan de hand van de in artikel 75 van die richtlijn vastgestelde criteria geschillen tussen de gebruikers en aanbieders van betalingsdiensten te beslechten die voortvloeien uit de niet-uitvoering of de gebrekkige uitvoering van een betalingstransactie, wanneer een dergelijke autoriteit haar bevoegdheid uitoefent om klachten van de gebruikers van de diensten te onderzoeken en om sancties op te leggen aan de betalingsdienstaanbieders ingeval zij inbreuk hebben gemaakt op de toepasselijke bepalingen. Deze geschillen moeten worden beslecht in het kader van de in artikel 83 van richtlijn 2007/64 bedoelde buitengerechtelijke procedures, onverminderd het recht om beroep in te stellen bij de rechter waarin het nationale procesrecht voorziet. Wanneer de nationale wetgever ervoor heeft gekozen om de bevoegdheden die enerzijds uit de artikelen 80 tot en met 82 en anderzijds uit artikel 83 van die richtlijn voortvloeien, aan een en dezelfde autoriteit toe te vertrouwen, moet deze autoriteit elk van deze categorieën bevoegdheden op autonome wijze en uitsluitend in het kader van die respectieve procedures uitoefenen.

Overeenkomstig het beginsel van de procedurele autonomie van de lidstaten staat het de nationale wetgever vrij om de bevoegde autoriteit in het kader van een klachten- en sanctieprocedure als bedoeld in de artikelen 80 tot en met 82 van richtlijn 2007/64, te machtigen om rekening te houden met een arbitraal vonnis waarmee een geschil tussen de in die procedure betrokken gebruiker en de aanbieder van betalingsdiensten wordt beslecht, mits de bewijskracht die in het kader van deze procedure aan dit vonnis wordt toegekend geen afbreuk kan doen aan het voorwerp en de specifieke doelstellingen van die procedure, aan de rechten van verdediging van de betrokken personen, of aan de autonome uitoefening van de aan die autoriteit toegekende bevoegdheden, wat de verwijzende rechter dient na te gaan.

HvJ – ARREST – 2 april 2020 - zaak C-500/18 - Reliantco Investments - Roemenië - ECLI:EU:C:2020:264 – geen conclusie – arrest

Beleggingen - Begrippen ‚niet-professionele belegger‘ en ‚consument‘

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 30 april 2020 – zaak C-287/19 – DenizBank – ECLI:EU:C:2020:322 – conclusie

Oneerlijk beding - Fictieve toestemming - Risico aansprakelijkheid voor niet-toegestane betalingen bij de betalingsdienstgebruiker – Contactloze betaling kleine bedragen

Richtlijn 2007/64/EG. Richtlijn (EU) 2015/2366. De bankinstellingen die betaalkaarten met NFC-functie uitgeven, willen het sluiten van modelovereenkomsten bevorderen en aldus het beheer van deze betaalkaarten vergemakkelijken, maar de voorwaarden die zij opleggen voor het gebruik ervan

kunnen de rechten van de consument aantasten. De spanning tussen deze twee doelstellingen ligt ten grondslag aan de vragen van de verwijzende rechter.

A-G: De NFC-functie (near-field communication) van een gepersonaliseerde multifunctionele bankpas moet worden beschouwd als betaalinstrument in de zin van artikel 4, punt 14, van richtlijn (EU) 2015/2366.

De contactloze betaling van kleine bedragen met behulp van de NFC-functie van een gepersonaliseerde multifunctionele bankpas moet worden aangemerkt als anoniem gebruik in de zin van artikel 63, lid 1, onder b), van richtlijn 2015/2366.

De bankinstelling die een gepersonaliseerde multifunctionele bankpas uitgeeft die van de NFC-functie is voorzien, kan uitsluitend een beroep doen op de in artikel 63, lid 1, onder a), van richtlijn 2015/2366 bedoelde derogatie indien zij aantoont dat het technisch niet mogelijk is om die kaart te blokkeren of verder gebruik ervan te voorkomen bij verlies, diefstal, onrechtmatig gebruik of niet-toegestaan gebruik.

De mogelijkheid van stilzwijgende aanvaarding van wijzigingen in de voorwaarden van de raamovereenkomst, die bij artikel 52, punt 6, onder a), van richtlijn 2015/2366 is toegestaan indien overeengekomen tussen de gebruiker en de aanbieder van de betalingsdienst, moet strikt worden uitgelegd en mag niet worden toegepast op wijzigingen van essentiële onderdelen van die raamovereenkomst, zoals de wijzigingen die betrekking hebben op de integratie van de NFC-functie in een betaalkaart.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Duits hof: ECB moet opkoopprogramma aanpassen ([Europa-nu](#))

- Some Preliminary Remarks on the PSPP Decision of the German Constitutional Court ([Verfassungsblog](#))

COVID-19

- Statement of EU ministers of finance on continuing bank lending and on maintaining a well-functioning insurance sector amid the COVID-19 pandemic ([Raad](#))
- Coronavirus Response: Commission adopts banking package to facilitate lending to households and businesses in the EU ([EC](#))

OVERIG

'Europese banken streven naar meer speelruimte voor kredieten' ([Europa-nu](#))

Gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid (GBVB)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 23 april 2020 – zaak C-124/20 - Bank Melli Iran

Iran-akkoord – Iran-sancties - Secundaire sancties – Verbod om zaken te doen met op lijst genoemde personen en ondernemingen - Opzegging overeenkomst

Verordening 2271/96. Verzoekster is een naar Iraans recht opgerichte Iraanse bank met een filiaal in Hamburg. Verweerster is een in Bonn gevestigde dochteronderneming van Deutsche Telekom AG. Partijen hebben een raamovereenkomst gesloten op grond waarvan verzoekster alle aansluitingen van haar onderneming in een overeenkomst mag bundelen. Na opzegging van het Iran-akkoord in 2018, is verzoekster op de sanctielijst van het OFAC (bureau voor de controle op buitenlandse tegoeden) geplaatst. Tot de sanctieregeling behoren de zogenoemde secundaire sancties die niet-Amerikaanse ingezetenen verbieden om zaken te doen met op lijst geplaatste Iraanse personen en ondernemingen. Naar aanleiding van nieuwe Amerikaanse sancties tegen Iran, werd de toegang van verzoekster tot het telecommunicatienetwerk van de Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT) opgeschort. Verweerster heeft alle overeenkomsten met verzoekster

met onmiddellijke ingang opgezegd. In een kortgedingprocedure heeft de rechter verweerster gelast de lopende overeenkomsten uit te voeren tot aan het verstrijken van de gemeenrechtelijke opzegtermijn. De vraag is o.a. of het verbod van artikel 5 van de verordening voor EU-operatoren om gevolg te geven aan bepaalde rechtsregels uitgevaardigd door een derde land tevens van toepassing is wanneer de opzegging van overeenkomsten is ingegeven door secundaire sancties.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B-C)

HvJ – ARREST – 23 april 2020 - Gevoegde zaken C-101/19 en C-102/19 - DHU-Arzneimittel – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:304 – geen conclusie - arrest

Etikettering en bijsluiter homeopathische geneesmiddelen

Richtlijn 2001/83/EG. Het instituut voor geneesmiddelen en medische hulpmiddelen heeft registraties goedgekeurd op voorwaarde dat de DHU de doseringsinstructies zou verwijderen uit de bijsluiters. Prejudiciële vragen: Bevat artikel 69 van richtlijn 2001/83 uitputtend opgesomde voorwaarden ten aanzien van de toegestane inhoud van de bijsluiter van de in artikel 14, lid 1, genoemde geneesmiddelen, of mag andere informatie in de zin van artikel 62 van deze richtlijn worden vermeld? Kan informatie over de dosering van de in artikel 14, lid 1, van richtlijn [2001/83] genoemde geneesmiddelen informatie zijn die voor de patiënt nuttig is in de zin van artikel 62 van deze richtlijn?

Hof: Richtlijn 2001/83/EG verzet zich ertegen dat de in artikel 69 ervan bedoelde bijsluiter andere informatie bevat dan die welke in deze bepaling wordt opgesomd, en met name een instructie over de dosering van de in deze bepaling geregelde homeopathische geneesmiddelen.

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-650/17 – Royalty Pharma Collection Trust – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:327 – conclusie – arrest

Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Aanvullend beschermingscertificaat – Voorwaarden voor de verkrijging – Begrip ‚door een van kracht zijnd basisoctrooi beschermd product‘

Verordening (EG) nr. 469/2009. Het verzoek in zaak C-650/17, is ingediend naar aanleiding van een geding tussen Royalty Pharma Collection Trust en het Duits octrooi- en merkenbureau over de weigering van het DPMA om een ABC toe te kennen voor Sitagliptine, een geneesmiddel voor de behandeling van diabetes mellitus.

Hof: Artikel 3, onder a), van verordening (EG) nr. 469/2009, moet aldus worden uitgelegd dat een product wordt beschermd door een van kracht zijnd basisoctrooi, in de zin van deze bepaling, wanneer het voldoet aan een algemene functionele definitie die door een van de conclusies van het basisoctrooi wordt gebruikt en het noodzakelijkerwijs betrekking heeft op de uitvinding waarvoor dit octrooi geldt, zonder evenwel geïndividualiseerd als concrete uitvoeringsvorm uit de in het basisoctrooi vervatte kennis te kunnen worden afgeleid, voor zover het, in het licht van alle in dat octrooi geopenbaarde gegevens, door de vakman op basis van zijn algemene kennis op het betrokken gebied op de indienings- of voorrangsdatum van het basisoctrooi en de stand van de techniek op die datum, specifiek identificeerbaar is.

Artikel 3, onder a), van verordening nr. 469/2009 moet aldus moet worden uitgelegd dat een product niet wordt beschermd door een van kracht zijnd basisoctrooi, in de zin van deze bepaling, wanneer het, hoewel het valt onder de in de conclusies van dat octrooi gegeven functionele definitie, na de datum van indiening van de aanvraag voor het basisoctrooi is ontwikkeld op grond van een zelfstandige uitvinderswerkzaamheid.

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 30 april 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland - ECLI:EU:C:2020:325 – [conclusie](#)

Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Toestemming voor behandeling - Behandelingsmethode strookt niet met godsdienstige overtuigingen – Jehova's

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 17 april 2020 – zaak C-96/20 - Ordine Nazionale Biologi e.a.

Bloed en bloedbestanddelen van menselijke oorsprong – Diploma biologische wetenschappers

Richtlijn 2002/98/EG. Verzoekers stellen dat op grond van artikel 9, lid 2, van de richtlijn het recht om te worden aangesteld als verantwoordelijke persoon van een bloedinstelling – wanneer, zoals bij verzoekers, is voldaan aan bepaalde ervaringsvereisten – wordt toegekend aan houders van een diploma genees- en heelkunde en houders van een diploma biologische wetenschappen. De nationale regeling heeft daarentegen bepaald dat uitsluitend het diploma genees- en heelkunde toegang biedt tot de functie. Verzoekers menen dat de regeling in strijd is met de Europese regelgeving en derhalve buiten toepassing moet worden gelaten. De vragen zien op de vraag of artikel 9, lid 2, van de richtlijn het recht om te worden aangesteld als verantwoordelijke persoon van een bloedinstelling rechtstreeks toekent aan houders van een diploma biologische wetenschappen, op gelijke voet met houders van een diploma in medische wetenschappen, of dat lidstaten de mogelijkheid hebben om voor de ene of de andere categorie te kiezen.

LITERATUUR

Mr. dr. M.C. Ploem, Dr. T. Rigter en Prof. mr. J.K.M. Gevers, 'Medisch data-onderzoek in het AVG-tijdperk: een zoektocht naar de juiste regels', *TvGR 2020, p. 162-181*

COVID-19

- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren voor EU-noodhulp voor grensoverschrijdende samenwerking in de gezondheidszorg met betrekking tot de COVID-19-crisis, *PB C 111I van 3.4.2020*
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren inzake de optimale en rationele aanvoer van geneesmiddelen om tekorten tijdens de uitbraak van COVID-19 te voorkomen, *PB C 116I van 8.4.2020*
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren betreffende diagnostische in-vitrotests voor COVID-19 en hun prestaties, *PB C 122I van 15.4.2020*
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren voor EU-noodhulp voor grensoverschrijdende samenwerking in de gezondheidszorg met betrekking tot de COVID-19-crisis, *PB C 111I van 3.4.2020*

OVERIG

Covid-19 Treatments: The Issue of Orphan Drug Status and Patents ([IPkat](#))

Godsdienstvrijheid

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 30 april 2020 – zaak C-243/19 – Veselibas ministrija – Letland - ECLI:EU:C:2020:325 – [conclusie](#)

Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Toestemming voor behandeling - Behandelingsmethode strookt niet met godsdienstige overtuigingen – Jehova's

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

BLOG

Blog Symposium "Strasbourg Observers turn ten" (6): S.A.S. v. France: an ongoing learning experience ([strasbourgobservers](#))

EHRM factsheets

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 30 april 2020 – zaak C-243/19 – Veselības ministrija – Letland – ECLI:EU:C:2020:325 – [conclusie](#)

Grensoverschrijdende gezondheidszorg – Toestemming voor behandeling – Behandelingsmethode strookt niet met godsdienstige overtuigingen – Jehova's

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G – PRIIT PIKAMÄE – 23 april 2020 – Gevoegde zaken C-924/19 PPU en C-925/19 PPU – FMS – Hongarije – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2020:294 – [persbericht](#) – [conclusie](#)**

Internationale bescherming – Veilig derde land – Ontvankelijkheidsgronden

Samenvatting onder: [Asiel en migratie](#)

RECHTSPRAAK NL – parket Hoge Raad – 24 april 2020 – [ECLI:NL:PHR:2020:412](#)

Repatriëring IS-uitreizigers

Artikel 1 EVRM. Is de Staat gehouden om de repatriëring van IS-uitreizigers en hun kinderen te bevorderen? Het hof Den Haag heeft geoordeeld dat de Staat niet is gehouden om de repatriëring van IS-uitreizigers en hun kinderen te bevorderen. Er is geen rechtsmacht in de zin van artikel 1 EVRM. Terughoudendheid van de rechterlijke toetsing van buitenlands beleid. Zorgvuldigheidsnorm. AG concludeert tot verwerping van het door eiseressen ingestelde cassatieberoep.

- AG: beslissing van Hof Den Haag over IS-uitreizigers in stand laten ([NJB](#))

LITERATUUR

- Marc de Werd, Observaties van een strafrechter bij tien jaar EU-Grondrechtenhandvest, [NTM/NJCM-bull. 2020/8](#)
- E.C. Weijzenfeld, NJCM-Bulletin, Minderjarige Unieburgers en het Handvest van de grondrechten EU in de Nederlandse rechtspraak: een onwennige start, in: [NTM/NJCM 2020/6](#)
- L.R. Glas, De gezondheid van de Raad van Europa op zeventigjarige leeftijd, in: [NTM/NJCM-bull. 2020/2](#)
- T. Snijders en S. van Deursen, 'Grondrechtenbescherming in het Nederlandse en Europese auteursrecht na Spiegel Online, Funke Medien en Pelham', [NtER 2020-1-2](#), p. 43-50

COVID-19

- Announcement: Webinar "The State's positive obligations under IHRL during the coronavirus outbreak" (5 May) ([strasbourgoobservers](#))
- Verklaring van hoge vertegenwoordiger Josep Borrell, namens de Europese Unie, over de mensenrechten tijdens de coronaviruspandemie ([Raad](#))
- Council of Europe issues guidance to governments on respecting human rights, democracy and the rule of law ([COE](#))
- Coronavirus in Spanje: politie gaat te ver en juridische bescherming wordt uitgehold ([liberties](#))
- Covid-19: Fundamentele rechten moeten gerespecteerd worden, waarschuwen EP-leden ([Europa-nu](#))
- Europees rechtspraaknetwerk wil Polen schrappen als lid ([Europa-nu](#))
- Covid-19: A New Struggle over Privacy, Data Protection and Human Rights? ([European law blog](#))
- L'article 15 de la Convention européenne, ou pari sera toujours pari ([libertés chéries](#))
- The Coronavirus lockdown does not breach human rights (Part One) — Leo Davidson ([UK human rights blog](#))
- A disproportionate interference: the Coronavirus Regulations and the ECHR — Francis Hoar ([UK human rights blog](#))
- Covid-19 and Derogations Before the European Court of Human Rights ([verfassungsblog](#))

OVERIG

- The end of the Interlaken process: A (yet another) missed opportunity to guarantee the long-term future of the ECtHR? ([strasbourgoobservers](#))
- Blog Symposium "Strasbourg Observers turn ten" (6): S.A.S. v. France: an ongoing learning experience ([strasbourgoobservers](#))
- A 'new course' of the Bundesverfassungsgericht in the context of constitutional complaints: the balancing of conflicting rights and the application of Union law ([EU law analysis](#))
- Internationaal onderzoek stelt: Nederland koploper met mensenrechten in nationale AI-strategie ([Privacyweb](#))

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Institutioneel recht

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT - 23 april 2020 – Zaak C-93/19 P – SEAE/Hebberechts - ECLI:EU:C:2020:305 – [conclusie](#)

Ambt van delegatiehoofd van de EU in Ethiopië – Rotatieprincipe – Verzoek tot verlenging van de tewerkstelling – Afwijzing – Gendergelijkheid

Mag de werkgever van een ambtenaar van de Europese Unie bij een besluit over de verlenging van haar tewerkstelling, dus haar handhaving op een bepaalde post, genderoverwegingen a priori buiten beschouwing laten? Deze vraag is gerezen in een geding tussen de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO/SEAE) en een van zijn ambtenaren, die verzocht heeft om verlenging van haar tewerkstelling in een managementfunctie, te weten het ambt van delegatiehoofd van de Europese Unie in Ethiopië. Bij de afwijzing van het desbetreffende verzoek heeft de EDEO zich op het standpunt

gesteld dat uitsluitend rekening moet worden gehouden met het dienstbelang en dat het geslacht geen rol kan spelen bij dit besluit. In zijn arrest van 27 november 2018, Hebberecht/EDEO, zaak T-315/17, heeft het Gerecht daarentegen geoordeeld dat de gendergelijkheid een fundamenteel beginsel is waarmee rekening moet worden gehouden bij alle besluiten die op grond van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Unie worden genomen. Om die reden heeft het Gerecht het litigieuze besluit nietig verklaard.

A-G geeft het Hof in overweging: De hogere voorziening van de Europese Dienst voor extern optreden tegen het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 27 november 2018, Hebberecht/EDEO (T-315/17, EU:T:2018:842), af te wijzen..

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 7 april 2020 – zaak C-3/20 – LR Generaalprokuratura

Voorrechten en immuniteiten EU

Protocol nr. 7 VWEU. Besluit 2016/456 van de ECB (fraudepreventie). Geniet verweerder enigerlei immuniteit in zijn hoedanigheid van president van een centrale bank en van lid van de Raad van bestuur van de ECB? Zo ja, van welke aard is die immuniteit?

Insolventie (C)

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 30 april 2020 - Zaak C-253/19 – MH – Portugal - ECLI:EU:C:2020:328 – conclusie

IPR - Insolventieprocedures – Centrum voornaamste belangen schuldenaar - Natuurlijke persoon

Verordening nr. 1346/2000. Het Hof heeft zich nog niet kunnen buigen over de uitlegging van dit begrip „centrum van de voornaamste belangen” met betrekking tot natuurlijke personen die geen bedrijfs- of beroepsactiviteit als zelfstandige uitoefenen en die gebruikmaken van het vrije verkeer van personen en werknemers. In de onderhavige zaak is de vraag aan de orde of de in het kader van verordening nr. 1346/2000 met betrekking tot dit begrip ontwikkelde rechtspraak van het Hof kan worden toegepast – en zo ja, in hoeverre – op een procedure die is ingeleid tegen een natuurlijke persoon die zich in de hierboven vermelde situatie bevindt.

A-G: Artikel 3, lid 1, eerste en vierde alinea, van verordening (EU) 2015/848 moet aldus worden uitgelegd dat het vermoeden dat de gebruikelijke verblijfplaats van een schuldenaar die een natuurlijke persoon is die geen zelfstandige activiteit uitoefent het centrum van zijn voornaamste belangen is, kan worden weerlegd wanneer de gebruikelijke verblijfplaats niet haar rol vervult als plaats waar de economische beslissingen van een schuldenaar worden genomen, waar het grootste deel van zijn inkomsten wordt geïnd en wordt uitgegeven, of waar het grootste deel van zijn vermogen zich bevindt.

Dit vermoeden kan echter niet worden weerlegd ten gunste van de lidstaat op het grondgebied waarvan zich het enige onroerend goed van een schuldenaar bevindt wanneer geen andere elementen voorhanden zijn die erop wijzen dat het centrum van zijn voornaamste belangen in die lidstaat gelegen is. Die omstandigheid kan worden vastgesteld op basis van objectieve, door derden (huidige en potentiële schuldeisers) verifieerbare gegevens die verband houden met de economische belangen van die schuldenaar.”

- Opinion of Advocate General Szpunar, Case C-253/19 – Novo Banco, on the COMI under the European Insolvency Regulation ([conflict of laws](#))
- Szpunar AG in Novo Banco: COMI (in insolvency) for natural persons, not self-employed, with assets in former Member State of habitual residence. ([GAVL](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 7 april 2020 – zaak C-73/20 – Oeltrans Befrachtungsgesellschaft

Insolventie – Rome I

Verordening 1346/2000 (insolventieprocedures). Verordening 593/2008 (Rome I). Verzoeker is curator in de insolventieprocedure betreffende de boedel van de in Duitsland gevestigde Oeltrans Befrachtungsgesellschaft. Oeltrans maakte deel uit van de Oeltrans-groep, waartoe ook Tankfracht – gevestigd in Duitsland – behoorde. Verweerder is de in Nederland gevestigde Frerichs. Tankfracht en verweerder hadden een overeenkomst gesloten betreffende een binnenvaartschip, uit hoofde waarvan Tankfracht aan verweerder een vergoeding van €8.259,30 verschuldigd was. Op 09.11.2010 betaalde Oeltrans het door Tankfracht verschuldigde bedrag "uit hoofde van opdracht Tankfracht" aan verweerder. Bij op 21.12.2014 bij de rechter ingekomen verzoek heeft de oorspronkelijke curator een pauliaanse vordering ingesteld tot teruggave van het bedrag van €8.259,30 plus rente.

Geldt - ingevolge de Rome I Vo. - het op een overeenkomst toepasselijke recht ook voor de betaling die een derde verricht ter nakoming van een contractuele betalingsverplichting van een partij bij de overeenkomst?

BREXIT

Brexit and Cross-Border Insolvency ([conflict of laws](#))

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-567/18 – Coty Germany – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:267 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Uniemerken – Verkoop via Amazon parfum

Verordening (EG) nr. 207/2009. Verordening (EU) 2017/1001. Het betreft een geding tussen Coty Germany enerzijds en Amazon anderzijds betreffende de verkoop op een marktplaats van de website www.amazon.de, door een derde verkoper, zonder toestemming van Coty, van parfumsflesjes waarvoor de aan het betrokken merk verbonden rechten niet zijn uitgeput. Volgens Coty Germany hebben bepaalde ondernemingen van de Amazon-groep inbreuk gemaakt op het recht van de houder van een Uniemerken om derden het gebruik van het teken te verbieden. De inbreuk zou zijn begaan toen voornoemde ondernemingen, zonder toestemming van de merkhouder, betrokken werden bij de verkoop van een door het merk beschermd parfum waarvan Coty Germany de licentiehouder is.

Hof: Artikel 9, lid 2, onder b), van verordening (EG) nr. 207/2009 en artikel 9, lid 3, onder b), van verordening (EU) 2017/1001 moeten aldus worden uitgelegd dat een persoon die voor een derde waren opslaat die inbreuk maken op een merkrecht, zonder van deze inbreuk op de hoogte te zijn, moet worden geacht deze waren niet in voorraad te hebben met het oogmerk deze aan te bieden of in de handel te brengen in de zin van deze bepalingen, wanneer hij niet zelf dit oogmerk heeft.

- 📌 HvJ EU: geen gebruik merken voor eigen commerciële communicatie ([IEforum](#))

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-753/18 – Stim en SAMI – Zweden – ECLI:EU:C:2020:268 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Auteursrecht en naburige rechten – Autoverhuurmaatschappij waarbij elke auto een radio als standaarduitrusting heeft – Begrip „mededeling aan het publiek”

Richtlijn 2001/29/EG. Richtlijn 2006/115/EG. Fleetmanager en NB zijn in Zweden gevestigde autoverhuurmaatschappijen. Zij bieden, rechtstreeks of via tussenpersonen, huurauto's aan die zijn uitgerust met een radio voor een huurperiode van maximaal 29 dagen, wat volgens het nationale recht wordt beschouwd als kortetermijnverhuur.

In het geding tussen Stim en SAMI (Zweedse CBO's) en Fleetmanager, hebben Stim en SAMI een vordering ingesteld wegens schending van het auteursrecht. Zij hebben aangevoerd dat Fleetmanager, door aan derden – namelijk autoverhuurmaatschappijen – voertuigen met een radio

ter beschikking te stellen voor kortetermijnverhuur aan particuliere klanten, heeft bijgedragen aan de inbreuken op het auteursrecht die zijn gepleegd door deze maatschappijen, die muziekwerken aan het publiek beschikbaar hebben gesteld zonder voorafgaande toestemming.

Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om een aantal algemene beginselen vast te stellen waarmee nauwkeuriger kan worden afgebakend wat wel en wat niet onder het recht van mededeling aan het publiek valt. Meer in het bijzonder gaat het in deze zaak met name om het cruciale element van een mededeling aan het publiek, namelijk de handeling bestaande in een mededeling.

Hof: Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG en artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de verhuur van auto's die zijn uitgerust met een radio geen mededeling aan het publiek in de zin van die bepalingen vormt.

- ❏ CJEU rules that hiring out of motor vehicles equipped with radio receivers does not constitute a communication to the public (IPkat)

HvJ – ARREST – 23 april 2020 - zaak C-237/19 - Gömböc – Hongarije - ECLI:EU:C:2020:296 – geen conclusie - arrest

Weigering of nietigheid van inschrijving – Driedimensionaal merk Technisch noodzakelijke vorm - Perceptie van het doelpubliek

Richtlijn 2008/95/EG. Het betreft een geding tussen Gömböc en het Bureau voor intellectuele eigendom, Hongarije) over de afwijzing door dit laatste van de door Gömböc ingediende aanvraag tot inschrijving van een driedimensionaal teken als nationaal merk.

Prejudiciële vragen: Dient artikel 3, lid 1, onder e), ii), van richtlijn 2008/95 aldus te worden uitgelegd dat wanneer een teken uitsluitend bestaat uit de vorm van de waar, uitsluitend op grond van de in het register opgenomen grafische voorstelling onderzocht kan worden of de vorm noodzakelijk is om een bepaalde technische uitkomst te verkrijgen, of kan in dat geval tevens rekening worden gehouden met de perceptie van het doelpubliek?

Met andere woorden; kan er rekening mee worden gehouden dat voor het doelpubliek bekend is dat de vorm waarvoor bescherming wordt aangevraagd noodzakelijk is om een bepaalde technische uitkomst te verkrijgen?

Dient artikel 3, lid 1, onder e), iii), van richtlijn 2008/95 aldus te worden uitgelegd dat de weigeringsgrond van toepassing is op tekens die uitsluitend bestaan uit de vorm van de waar en waarvan, rekening houdend met de perceptie van de grafisch afgebeelde waar door het doelpubliek en de bekendheid van het doelpubliek met de waar, kan worden vastgesteld dat de vorm een wezenlijke waarde aan de waar geeft?

Dient artikel 3, lid 1, onder e), iii), van richtlijn 2008/95 aldus te worden uitgelegd dat de weigeringsgrond van toepassing is op tekens die uitsluitend bestaan uit een vorm die op basis van het eigen karakter modellenbescherming geniet, of waarvan de esthetische verschijning het enige is waaraan de betreffende waar zijn waarde ontleent?

Hof: Artikel 3, lid 1, onder e), ii), van richtlijn 2008/95/EG moet aldus worden uitgelegd dat het onderzoek of een teken uitsluitend bestaat uit de vorm van de waar die noodzakelijk is om een technische uitkomst te verkrijgen, niet hoeft te worden beperkt tot de grafische voorstelling van dit teken. Ook andere gegevens dan deze grafische voorstelling alleen, zoals informatie over de perceptie van het betrokken teken door het doelpubliek, kunnen worden gebruikt om de wezenlijke kenmerken ervan vast te stellen. Wat daarentegen het onderzoek betreft of deze kenmerken ook beantwoorden aan een technische functie van de betrokken waar kunnen gegevens die niet uit de grafische voorstelling van het teken blijken slechts in aanmerking worden genomen voor zover die gegevens voortkomen uit objectieve en betrouwbare bronnen en kunnen zij geen betrekking hebben op de perceptie van het teken door het doelpubliek.

De perceptie of de kennis die het doelpubliek heeft van de met een teken afgebeelde waar die uitsluitend bestaat uit de vorm ervan, kunnen in aanmerking worden genomen om een wezenlijk kenmerk van die vorm vast te stellen. De weigeringsgrond waarin deze bepaling voorziet kan worden toegepast indien uit objectieve en betrouwbare gegevens blijkt dat de keuze van de consument om de betrokken waar te kopen in hoge mate wordt bepaald door dat kenmerk.

De in artikel 3, lid 1, onder e), iii), van richtlijn 2008/95 vastgestelde weigeringsgrond moet niet systematisch worden toegepast op een uitsluitend uit de vorm van een waar bestaand teken wanneer dit teken wordt beschermd door het modellenrecht of wanneer het teken uitsluitend bestaat uit de vorm van een siervoorwerp.

- ⓑ HvJ EU geeft uitleg van richtlijn 2008/95 ([IEF19169](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-772/18 – A. – ECLI:EU:C:2020:341 – geen conclusie – arrest

Merkenrecht - Begrip ‚gebruik in het economische verkeer’ – Beroepsmatige handelsactiviteiten?

Richtlijn 2008/95/EG. Een in Finland woonachtige natuurlijke persoon, B, heeft een partij van 150 kogellagers uit China ontvangen. Deze lagers worden gebruikt als reserveonderdelen in transmissiemechanismen, generatoren en motoren alsook bij de bouw van bruggen en trams. Zij waren voorzien van een teken dat overeenstemt met het internationale woordmerk INA, waarvan A houder is voor onder meer „lagers”. Nadat de partij kogellagers op naam van B was ingeklaard, is zij door hem afgehaald bij het douane-entrepot op de luchthaven van Helsinki-Vantaa (Finland), waar zij was opgeslagen. Vandaar heeft B de partij kogellagers naar zijn woning meegenomen.

Enkele weken later zijn de lagers overgedragen aan een derde met het oog op uitvoer ervan naar Rusland. B heeft als vergoeding voor die diensten een slof sigaretten en een fles cognac ontvangen.

Tegen B is een strafprocedure ingeleid wegens merkinbreuk. De rechter heeft geoordeeld dat het door A ingediende verzoek om compensatie en schadevergoeding ongegrond was. A heeft een hogere voorziening ingesteld.

Hof: Artikel 5, lid 1, van richtlijn 2008/95/EG, gelezen in samenhang met artikel 5, lid 3, onder b) en c), van deze richtlijn, moet aldus worden uitgelegd dat een persoon die beroepsmatig geen handelsactiviteiten verricht en die kennelijk niet voor particulier gebruik bestemde waren die van een merk zijn voorzien zonder toestemming van de merkhouder en die vanuit een derde land naar zijn adres zijn verzonden, in ontvangst neemt, in een lidstaat in het vrije verkeer brengt en bewaart, moet worden geacht het merk in het economische verkeer te gebruiken in de zin van artikel 5, lid 1, van die richtlijn.

- ⓑ Merkgebruik door particulier die 710kg aan kogellagers in ontvangst neemt en in het vrije verkeer brengt tegen vergoeding van een slof sigaretten en een fles cognac ([Boek9.nl](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE– 2 april 2020 – Zaak C-264/19 - Constantin Film Verleih – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:261 – conclusie

Videoplatformen op internet – YouTube – Online plaatsen van een film zonder toestemming van de rechthebbende – Verstrekken namen en adressen

Richtlijn 2004/48/EG. Het betreft een geding tussen Constantin Film Verleih, een in Duitsland gevestigde distributeur van films, enerzijds, en YouTube en haar moedermaatschappij Google Inc., beide gevestigd in de Verenigde Staten, anderzijds. Dit geding betreft de weigering van YouTube en Google om bepaalde door Constantin Film Verleih verlangde informatie te verstrekken over gebruikers die meerdere films in strijd met de exclusieve gebruiksrechten van Constantin Film Verleih online hebben geplaatst. Meer in het bijzonder eist deze laatste dat YouTube en Google de e-mailadressen, telefoonnummers en IP-adressen van deze gebruikers verstrekken.

De verwijzende rechter vraagt zich in wezen af of dergelijke informatie valt onder artikel 8, lid 2, onder a), van richtlijn 2004/48/EG, op grond waarvan de bevoegde rechterlijke instanties de mededeling kunnen gelasten van de „namen en adressen” van bepaalde categorieën personen die verband houden met goederen of diensten die inbreuk maken op een intellectuele-eigendomsrecht.

De A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, lid 2, onder a), van richtlijn 2004/48/EG moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling gehanteerde begrip ‚namen en adressen’, met betrekking tot een gebruiker die bestanden op internet heeft geplaatst die inbreuk maken op een intellectuele-eigendomsrecht, geen betrekking heeft op het e-mailadres, het telefoonnummer of het IP-adres dat

is benut om deze bestanden online te plaatsen, noch op het IP-adres dat is benut bij de laatste toegang tot de gebruikersaccount.

Bijgevolg zijn de lidstaten op grond van deze bepaling niet verplicht om te voorzien in de mogelijkheid voor de bevoegde rechterlijke autoriteiten om de verstrekking van die informatie te gelasten in het kader van een gerechtelijke procedure wegens inbreuk op een intellectuele-eigendomsrecht.

- B** An address by any other name? AG Øe advises CJEU to rule that 'address' does not include email and IP addresses (IPKat)
- B** Conclusie A-G: geen betrekking op email, telefoonnummer of ip-adres (IEF19173)

HvJ – CONCLUSIE A-G PITRUZZELLA – 30 april 2020 – zaak C-809/18 P – EUIPO/John Mills – ECLI:EU:C:2020:329 – conclusie

Uniemark – Oppositieprocedure – Merkaanvraag ingediend door de gemachtigde of de vertegenwoordiger van de rechtmatige houder

Verordening (EG) nr. 207/2009. Deze hogere voorziening van het EUIPO biedt het Hof de gelegenheid zich voor het eerst uit te spreken over de uitlegging van artikel 8, lid 3, van verordening (EG) nr. 207/2009 [thans artikel 8, lid 3, van verordening (EU) 2017/1001], dat als relatieve weigeringsgrond voor de inschrijving van een teken als Uniemark de omstandigheid vermeldt dat de inschrijvingsaanvraag door de gemachtigde of de vertegenwoordiger van de houder van het merk op eigen naam en zonder toestemming van de houder wordt ingediend.

A-G geeft in overweging: het arrest van 15 oktober 2018, John Mills/EUIPO – Jerome Alexander Consulting (MINERAL MAGIC) (T-7/17, EU:T:2018:679), te vernietigen; de beslissing van het EUIPO van 5 oktober 2016 (zaak R 2087/2015-1) te vernietigen.

GERECHT EU

- T-688/18 General Court allows registration of CORNEREYE ... and an argument based on Brexit (briefly) appears (IPKat)
- T-345/18 SUPERMAN" enjoys high degree of recognition, says EUIPO Opposition Division (IPKat)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Sisvel v. Sun Cupid: a Dutch SEP injunction absent any counterclaim [Rechtbank Den Haag, 26 februari 2020, ECLI:NL:RBDHA:2020:1675] (IPKat)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – Einduitspraak – 17 april 2020 - na HvJ 20 oktober 2016 - zaak C-169/15 Montis - ECLI:NL:HR:2020:750

Auteursrecht - Meubels – Geen instandhoudingsverklaring

Richtlijn 93/98/EEG. Montis produceert sinds 1974 meubelen in Nederland. Sinds 1983 brengt zij een door Gerard van den Berg ontworpen fauteuil met de naam Charly op de markt. In 1987 heeft Gerard van den Berg tevens een eetkamerstoel met de naam Chaplin ontworpen die eveneens te koop werd aangeboden. Deze stoel was geënt op de fauteuil Charly.

Op 19 april 1988 heeft Van den Berg een internationaal modeldepot verricht (nr. DM/010786), onder meer voor de fauteuil Charly en de stoel Chaplin, met vermelding van Montis als modelrechthebbende en Van den Berg als ontwerper. In 1990 heeft Van den Berg zijn auteursrechten op de fauteuil en de stoel aan Montis overgedragen. Na afloop van de vijfjarige termijn van inschrijving van de modellen (dus in 1993), had Montis geen instandhoudingsverklaring als bedoeld in artikel 21, lid 3, BTMW (oud) afgelegd. Overeenkomstig deze bepaling zijn op 18 april 1993 het auteursrecht en het modelrecht van Montis vervallen.

In 2008 heeft Montis vorderingen ingesteld tegen Goossens op grond dat de stoel Beat, die door Goossens in haar meubelwinkels werd aangeboden, inbreuk maakte op haar auteursrechten op de fauteuil Charly en de stoel Chaplin. Goossens wierp tegen dat het ontbreken van een instandhoudingsverklaring als bedoeld in artikel 21, lid 3, BTMW (oud) meebracht dat de desbetreffende auteursrechten waren vervallen.

De Hoge Raad overweegt nu dat uit de beantwoording door het BenGH (die ook een vraag had gesteld aan het HvJEU) van de eerste prejudiciële vraag volgt dat het auteursrecht van Montis op de Charly, dat vóór 1 december 2003 is vervallen wegens het niet tijdig afleggen van een instandhoudingsverklaring als bedoeld in art. 21 lid 3 (oud) BTMW, niet is herleefd als gevolg van het vervallen van het vereiste van een instandhoudingsverklaring per 1 december 2003. Het principale cassatieberoep wordt verworpen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 17 april 2020 – zaak C-123/20 – Ferrari

Gemeenschapsmodellen

Verordening 6/2002. De vraag is onder andere of, door de openbaarmaking van de volledige afbeelding van een voortbrengsel, een niet-ingeschreven Gemeenschapsmodel op afzonderlijke delen van het voortbrengsel kan ontstaan.

LITERATUUR

- Dirk Visser & Simon Dack, Kroniek van de intellectuele eigendom, in: [NJB 2020/958](#)
- T. Snijders en S. van Deursen, 'Grondrechtenbescherming in het Nederlandse en Europese auteursrecht na Spiegel Online, Funke Medien en Pelham', [NtER 2020-1-2](#), p. 43-50
- A. Bleeckere, Rechterlijke bevoegdheid bij schending van persoonlijkheidsrechten van atleten in de EU, in: [BMM 2020/1](#)
- G. Fredrix, IE-rechtelijke (s)portretten, in: [BMM 2020/1](#)

OVERIG

- EUIPO Boards of Appeal adopt set of unified Rules of Procedure ([IPKat](#))
- The non-systematic relevance of earlier IP rights: from Gömböc to Brompton Bicycle ([IPKat](#))

IPR

HvJ – ARREST – 2 april 2020 - zaak C-500/18 - Reliantco Investments - Roemenië - ECLI:EU:C:2020:264 – geen conclusie – arrest

Beleggingen - Begrippen 'niet-professionele belegger' en 'consument'

Richtlijn 2004/39/EG. AU heeft een rekening geopend voor digitale handel op het onlineplatform UFX van Reliantco Investments voor de handel in financiële instrumenten zoals financiële contracten ter verrekening van verschillen. Bij het openen van de rekening op het onlineplatform UFX heeft AU een webdomein van een handelsvennootschap gebruikt, en hij heeft met Reliantco Investments gecorrespondeerd in zijn hoedanigheid van directeur van de afdeling ontwikkeling van deze handelsvennootschap. AU heeft op het onlineplatform UFX meerdere limietorders ingevoerd waarmee hij inzette op de daling van de olieprijs. AU heeft betoogd dat hij, als gevolg van deze transacties, het volledige op de transactierekening geblokkeerde bedrag, te weten 1 919 720 Amerikaanse dollar (USD) (ongeveer 1 804 345 EUR), heeft verloren.

AU heeft tegen verweersters in het hoofdgeding een procedure ingeleid bij de verwijzende rechter. Hij voert aan dat hij het slachtoffer is geweest van manipulatie die tot het verlies van het in het vorige punt genoemde bedrag heeft geleid en hij vordert dat in deze omstandigheden wordt vastgesteld dat verweersters in het hoofdgeding wettelijk aansprakelijk zijn uit onrechtmatige daad wegens de niet-inachtneming van de bepalingen inzake de bescherming van de consument. Met deze vordering verzoekt AU bovendien om nietigverklaring van bepaalde contractuele bedingen die

volgens hem oneerlijk zijn enerzijds en van bepaalde orders die hij op het UFX-platform heeft geplaatst anderzijds, alsook om het herstel van partijen in hun vroegere toestand.

Verweersters in het hoofdgeding betwisten o.a. dat AU de hoedanigheid van consument heeft, aangezien AU volgens hen een natuurlijke persoon is die een winstoogmerk nastreeft, daar hij handelingen heeft verricht die kenmerkend zijn voor een beroepsactiviteit.

Hof: Artikel 17, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat een natuurlijke persoon die op grond van een met een financiële onderneming gesloten overeenkomst, zoals een financieel contract ter verrekening van verschillen, via die onderneming financiële operaties verricht, als „consument” in de zin van die bepaling kan worden aangemerkt indien hij die overeenkomst niet heeft gesloten in verband met zijn bedrijfs- of beroepsmatige activiteit, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit na te gaan. Voor deze kwalificatie zijn factoren zoals het feit dat die persoon een groot aantal transacties heeft verricht in een relatief kort tijdsbestek of het feit dat hij grote bedragen in die transacties heeft geïnvesteerd in beginsel als zodanig niet relevant en is het daarnaast op zich evenmin relevant dat diezelfde persoon een „niet-professionele belegger” is in de zin van artikel 4, lid 1, punt 12, van richtlijn 2004/39/EG.

Verordening nr. 1215/2015 moet in die zin worden uitgelegd dat, wat de vaststelling van de bevoegde rechter betreft, een door een consument ingestelde vordering inzake wettelijke aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad onder hoofdstuk II, afdeling 4, van verordening nr. 1215/2012 valt indien deze vordering onlosmakelijk verbonden is met een overeenkomst die de betrokken consument en de beroepsmatig handelende wederpartij daadwerkelijk hebben gesloten, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit na te gaan.

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 2 april 2020 - Zaak C-186/19 - Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) – Nederland – Hoge Raad - ECLI:EU:C:2020:252 – [conclusie](#)

IPR - Begrip ‚burgerlijke en handelszaken’ - Levering van brandstoffen in het kader van een vredesmissie – Immuniteit van executie van die internationale organisatie - Conservatoir derdenbeslag escrow-rekening

Verordening (EU) nr. 1215/2012. SHAPE is een internationale organisatie die is opgericht bij het Protocol van Parijs”. Supreme heeft aan SHAPE op grond van twee Basic Ordering Agreements (algemene akkoorden voor de plaatsing van opdrachten; hierna: „BOA”) brandstoffen geleverd ten behoeve van een NAVO-missie in Afghanistan (ISAF). Het JFCB, gevestigd in Nederland, is een aan SHAPE ondergeschikt regionaal hoofdkwartier.

JFCB en Supreme hebben met een Belgische bank een escrowovereenkomst ondertekend die voorzorg in de opening van een escrowrekening ter dekking van schadevorderingen of van andere aanpassingen die erkende NAVO-klanten aan Supreme verschuldigd zouden kunnen zijn.

Eind 2015 heeft Supreme zowel SHAPE als JFCB voor de rechtbank Limburg gedagvaard en de betaling van verschillende bedragen vanuit het tegoed op de escrowrekening gevorderd. Supreme heeft ter ondersteuning van haar vordering aangevoerd dat zij op grond van de BOA’s brandstoffen had geleverd aan SHAPE ten behoeve van de ISAF-missie in Afghanistan, en dat SHAPE en JFCB de op hen rustende betalingsverplichtingen niet waren nagekomen.

SHAPE en JFCB hebben in een incident een exceptie van onbevoegdheid opgeworpen, waarbij zij zich hebben beroepen op de immuniteit van jurisdictie die zij krachtens het internationaal recht zouden genieten als internationale organisatie.

In deze zaak is conservatoir derdenbeslag gelegd op de escrowrekening. De verwijzende rechter wil weten of de Belgische rechter, gelet op het feit dat de escrowrekening waarop het conservatoir derdenbeslag is gelegd is geopend bij een bank in België, krachtens artikel 24, punt 5, van verordening nr. 1215/2012 bij uitsluiting bevoegd is om zich over de opheffing van dat beslag uit te spreken.

Die vraag impliceert dat een antwoord moet worden gegeven op de vraag die eraan voorafgaat, te weten of een vordering in kort geding zoals die in het hoofdgeding onder „burgerlijke en handelszaken” en dus binnen de – in artikel 1, lid 1, omschreven – werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 valt. De twijfels die de verwijzende rechter dienaangaande heeft, vloeien voort uit het

feit dat SHAPE zich ter ondersteuning van haar vordering in kort geding heeft beroepen op de immuniteit van executie die zij krachtens het internationaal recht geniet.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het antwoord op de vraag of een tot opheffing van een conservatoir derdenbeslag strekkende vordering in kort geding onder het begrip ‚burgerlijke en handelszaken‘ in de zin van bovengenoemde bepaling valt, afhangt van de aard van het recht dat met dat derdenbeslag moet worden gewaarborgd en van de vraag of dit recht zijn grondslag vindt in een handeling van openbaar gezag of in een rechtsbetrekking die een uiting is van openbaar gezag, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan in het licht van de in die bepaling neergelegde uitzondering die betrekking heeft op een ‚handeling of nalaten in de uitoefening van het openbaar gezag‘.

Dat de betrokken internationale organisatie zich beroept op een immuniteit die zij aan het internationaal recht stelt te onttelen, is voor die analyse niet beslissend en staat er niet aan in de weg dat de nationale rechter zich op grond van verordening nr. 1215/2012 internationaal bevoegd verklaart.”

- B** Supreme v Shape: Advocate General ØE on Brussels Ia’s scope of application (‘civil and commercial’ in light of claimed immunity. Opinion at odds with CJEU in Eurocontrol.([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 2 april 2020 - Zaak C-343/19 - Verein für Konsumenteninformation – Oostenrijk - ECLI:EU:C:2020:253 – [persbericht](#) - [conclusie](#)

Plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan – Manipulatie-software Volkswagen

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verzoeker, de Oostenrijkse consumentenvereniging heeft een vordering ingesteld bij de Oostenrijkse rechter tegen Volkswagen AG, een vennootschap naar Duits recht. Verzoeker maakt in haar vordering schadeclaims geldend die aan haar zijn overgedragen door 574 kopers van motorvoertuigen. Zij vordert bovendien vaststelling van de aansprakelijkheid van Volkswagen voor toekomstige schade die nog niet te becijferen is. Beide vorderingen houden verband met de inbouw in de gekochte motorvoertuigen van een manipulatie-instrument (manipulatiesoftware) dat ervoor zorgde dat op de testbank de werkelijke waarden van de uitlaatgassen werden verhuld, hetgeen in strijd is met de bepalingen van het Unierecht

Volgens verzoeker bestaat de aan de voertuigbezitters berokkende schade erin dat zij, indien zij kennis hadden gehad van de gestelde manipulatie, de voertuigen helemaal niet of tegen een lagere prijs zouden hebben aangekocht. Het verschil tussen de prijs van een gemanipuleerd motorvoertuig en de werkelijk betaalde prijs vormt een vertrouwensschending die voor vergoeding in aanmerking komt. Subsidiair baseert VKI haar vordering op het feit dat de waarde van een gemanipuleerd voertuig op de markt voor nieuwe en gebruikte voertuigen aanzienlijk lager is dan de waarde van een niet-gemanipuleerd voertuig. Volkswagen betwist de internationale bevoegdheid van de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter legt de volgende vraag voor: Moet artikel 7, punt 2, van de Brussel I bis-verordening aldus worden uitgelegd dat ‚de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan‘ kan worden aangemerkt als de plaats in een lidstaat waar de schade is ingetreden, wanneer deze schade uitsluitend bestaat in een financieel verlies dat rechtstreeks voortvloeit uit een onrechtmatige daad die in een andere lidstaat heeft plaatsgevonden?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het E moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer een in een lidstaat gepleegde onrechtmatige daad bestaat in de manipulatie van een product, en die manipulatie verborgen wordt en pas aan het licht komt nadat het product in een andere lidstaat is gekocht tegen een hogere prijs dan de werkelijke waarde ervan:

- *de koper van dat product, van wiens vermogen het deel uitmaakt wanneer het gebrek openbaar wordt, een direct slachtoffer is;*
- *de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan, de plaats is waar zich het feit heeft voorgedaan dat tot de achteruitgang van het product heeft geleid, en*

– *de schade intreedt op de in een lidstaat gelegen plaats waar het slachtoffer het product van een derde heeft gekocht, mits de overige omstandigheden de toekenning van bevoegdheid aan de rechter van die staat bevestigen. Die omstandigheden moeten in elk geval een of meer omstandigheden omvatten die de verwerende partij in staat hebben gesteld om redelijkerwijs te voorzien dat als gevolg van haar handelingen een aansprakelijkheidsvordering tegen haar zou kunnen worden ingesteld door toekomstige afnemers die het product op die plaats kopen.*

Artikel 7, punt 2, van verordening nr. 1215/2012 staat het de rechter van de plaats waar de schade is ingetreden, niet toe om zijn bevoegdheid vast te stellen of uit te sluiten aan de hand van een afweging van de overige omstandigheden van de zaak die erop gericht is te bepalen welke rechter – zichzelf dan wel de rechter van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan – vanuit het oogpunt van nabijheid en voorspelbaarheid het meest geschikt is om uitspraak te doen in de zaak.

- B** A-G: Fabrikant van auto's met 'sjoemelsoftware' kan worden aangeklaagd in de lidstaat van aankoop ([ECER](#))
- B** AG HvJ EU: Fabrikant van auto's met 'sjoemelsoftware' kan worden aangeklaagd in de lidstaat van aankoop ([Bijzonder strafrecht](#))
- B** Sánchez-Bordona AG in Volkswagen. The locus damni engine is clearly revving. Locus delicti commissi in my view left underdiscussed. ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 23 april 2020 - Zaak C-73/19 – Movic e.a. – België - ECLI:EU:C:2020:297 – conclusie

Stakingsvordering gebruik oneerlijke bedingen

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Het Hof heeft in zijn arrest van 1 oktober 2002, Henkel, geoordeeld dat een geding waarin een vordering tot staking van het gebruik van oneerlijke bedingen is ingesteld door een vereniging voor consumentenbescherming, valt onder het begrip „burgerlijke en handelszaken”, dat de werkingssfeer van het merendeel van de instrumenten van internationaal privaatrecht van de Unie bepaalt. Met zijn prejudiciële verwijzing verzoekt de verwijzende rechter het Hof te bepalen of een geding waarin een overheidsinstantie van een lidstaat een tegen oneerlijke markt- en/of handelspraktijken gerichte vordering instelt, eveneens onder dit begrip valt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat een geding betreffende een door een overheidsinstantie van een lidstaat ingestelde vordering tegen in een andere lidstaat gevestigde privaatrechtelijke personen, strekkende tot het doen vaststellen en doen staken van inbreuken die oneerlijke handelspraktijken vormen, het bevelen van publicatiemaatregelen met tenlastelegging van de kosten aan verweersters en het opleggen van een dwangsom van een bepaald bedrag voor elke toekomstige inbreuk, valt onder het begrip ‚burgerlijke en handelszaken’ in de zin van deze bepaling.

Daarentegen valt een dergelijk geding niet onder dit begrip voor zover het een vordering van een overheidsinstantie betreft tot toekenning van bevoegdheden aan deze instantie die buiten het bestek van de op betrekkingen tussen particulieren toepasselijke regels vallen.

- B** Opinion of AG Szpunar on “civil and commercial matters” according to Article 1(1) Brussels I bis Regulation in Case C-73/19 – Movic ([conflict of laws](#))
- B** Enforcement of unfair trading practices and ‘civil and commercial’. Szpunar AG extensively in Movic (re ticket touts). ([GAVL](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 30 april 2020 - Zaak C-253/19 – MH – Portugal - ECLI:EU:C:2020:328 – conclusie

IPR - Insolventieprocedures – Centrum voornaamste belangen schuldenaar - Natuurlijke persoon

Samenvatting onder: Insolventie

Kansspelen (B)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 8 april 2020 – zaak C-920/19 - Fluctus et Fluentum

Ongeoorloofde reclamepraktijken - Kansspelen

Artikel 56 VWEU. In een bedrijfslokaal zijn gokautomaten aangetroffen, die daar zonder een bestuurlijke vergunning stonden. Een dergelijke vergunning (concessie) is in Oostenrijk vereist. De automaten, waarvan Fluentum als eigenares en Fluctus als houdster zijn vastgesteld, zijn in beslag genomen. Tevens is een strafprocedure ingeleid tegen de commercieel directeur van de bedrijven Fluctus en Fluentum. De verwijzende rechter betwijfelt of de reclamepraktijken van de concessiehouders in overeenstemming zijn met het Unierecht (artikel 56 VWEU). Het Oostenrijkse kansspelmonopolie vormt in beginsel een beperking van de vrijheid van dienstverrichting maar kan gerechtvaardigd worden op grond van dwingende redenen van algemeen belang. Bij de beoordeling van de evenredigheid wordt gekeken naar de geschiktheid en adequaatheid van de regeling, hierbij speelt de samenhang van de nationale regels een wezenlijke rol. Volgens de verwijzende rechter volgt uit de rechtspraak van het Hof dat de nationale wetgever ook de promotieacties van concessiehouders dient te reguleren en daarop toezicht dient uit te oefenen. Vraag is o.a. of het bij de beoordeling van ongeoorloofde reclamepraktijken van een vergunninghouder van belang is of de kansspelmarkt daadwerkelijk een groei heeft gemaakt, of dat het al voldoende is als de reclame beoogt ertoe aan te zetten actief deel te nemen aan het spel?

Landbouw en visserij (B)

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-797/18 P – Griekenland/Commissie – ECLI:EU:C:2020:340 – geen conclusie – arrest

ELGF – Elfpo - Forfaitaire correcties – Oppervlaktegebonden steun voor grasland

Verordening (EG) nr. 1782/2003. Verordening (EG) nr. 796/2004. Verordening (EG) nr. 1120/2009. Verordening (EU) nr. 1306/2013. Verordening (EG) nr. 1698/2005. Verordening (EG) nr. 1290/2005. Verordening (EG) nr. 817/2004. Met de hogere voorziening verzoekt Griekenland om vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 4 oktober 2018, Griekenland/Commissie (T-272/16) waarbij het Gerecht het beroep heeft verworpen tegen uitvoeringsbesluit (EU) 2016/417 van de Commissie van 17 maart 2016 houdende onttrekking aan EU-financiering van bepaalde uitgaven die de lidstaten hebben verricht in het kader van het ELGF of in het kader van het Elfpo.

Hof: Punt 1 van het dictum van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 4 oktober 2018, Griekenland/Commissie, zaak T-272/16 wordt vernietigd voor zover het Gerecht het door Griekenland ingestelde beroep heeft afgewezen waar het betrekking had op de forfaitaire correcties van 25 % en 10 % voor oppervlaktegebonden steun voor grasland voor de aanvraagjaren 2012 en 2013 en op de eenmalige correctie van 37 163 161,78 EUR voor aanvraagjaar 2013 die in uitvoeringsbesluit (EU) 2016/417 van de Commissie van 17 maart 2016 houdende onttrekking aan EU-financiering van bepaalde uitgaven die de lidstaten hebben verricht in het kader van het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) of in het kader van het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) waren toegepast wegens tekortkomingen in de definitie van en de controle op subsidiabel blijvend grasland.

Punt 2 van het dictum van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 4 oktober 2018, Griekenland/Commissie, zaak T-272/16, wordt vernietigd voor zover hierin is beslist over de kosten.

De hogere voorziening wordt afgewezen voor het overige.

Uitvoeringsbesluit 2016/417 wordt nietig verklaard, voor zover daarbij jegens de Helleense Republiek forfaitaire correcties van 25 % en 10 % voor oppervlaktegebonden steun voor grasland voor de aanvraagjaren 2012 en 2013 en een eenmalige correctie van 37 163 161,78 EUR voor aanvraagjaar 2013 zijn toegepast wegens tekortkomingen in de definitie van en de controle op subsidiabel blijvend grasland.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Tsjechië – 17 april 2020 – zaak C-86/20 – Vinařství U Kapličky

Gemeenschappelijke marktordening wijn

Verordening 555/2008. Verordening (EU) nr. 1308/2013. Verzoekster wordt schuldig bevonden aan administratieve overtredingen in de zin van § 39, lid 1, onder ff), van wet nr. 321/2004 op de wijnbouw en de wijnbereiding. Verzoekster zou uit Moldavië afkomstige wijnen in de handel hebben gebracht waarop ongeoorloofde oenologische procedés zijn toegepast, wat in strijd is met artikel 80, lid 2, onder a), van verordening 1308/2013. In een aantal gevallen zou verzoekster zich ook schuldig hebben gemaakt aan schending van artikel 80, lid 2, onder c), van verordening 1308/2013, volgens welke bepaling dergelijke producten niet in de Unie in de handel mogen worden gebracht indien zij niet in overeenstemming zijn met de in bijlage VIII vastgestelde voorschriften. Verzoekster heeft dit besluit aangevochten door middel van een beroep. Zij is van mening dat zij is vrijgesteld van aansprakelijkheid, aangezien de ingevoerde wijn vergezeld ging van documenten V I 1 die door de Moldavische autoriteiten zijn afgegeven krachtens verordening 555/2008. De wijn is dus gecontroleerd door een door de EU erkende overheidsinstantie. Om die reden heeft verzoekster in de administratieve procedure met betrekking tot de verschillende gecontroleerde wijnen verzocht de genoemde documenten V I 1 als bewijs te aanvaarden. De vraag is o.a. of het document V I 1 slechts een administratieve voorwaarde is voor de invoer van wijn op het grondgebied van de Europese Unie.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 22 april 2020 – zaak C-116/20 – Avio Lucos

Gemeenschappelijk landbouwbeleid - Rechtstreekse steunverlening – ELFPO – Oppervlakte gebonden regelingen

Verordening 73/2009. Verordening 1698/2005. Verzoekster, Avio Lucos SR, heeft op grond van een overeenkomst met de gemeente Podari een concessie verleend gekregen voor grasland met een totale oppervlakte van 341,70 hectare dat in privaat eigendom is van de gemeente (gemeenteweide). Verzoekster heeft o.a. een rechtstreeks exploitatierecht op de gemeenteweide. De exploitatie dient door begrazing te worden bewerkstelligd. Hiervoor heeft verzoekster een participatieovereenkomst gesloten met vier natuurlijke personen die voor de doorlopende begrazing van de gemeenteweide aan verzoekster een aantal dieren ter beschikking stelt, waarbij de natuurlijke personen eigenaar blijven van de dieren. Verzoekster stelt op haar beurt de gemeenteweide ter beschikking voor vrije, blijvende en onvoorwaardelijke begrazing en zij verzorgt jaarlijks op eigen kosten het onderhoud van de gemeenteweide. Na indiening van een aanvraag voor een enkele areaalbetaling over 2014 inzake de gemeenteweide, heeft verzoekster financiële steun toegekend gekregen van ALPA (verweerder). Nadat verzoekster de bedragen had ontvangen, heeft verweerder de steunaanvragen opnieuw beoordeeld. Verweerder heeft vastgesteld dat verzoekster geen recht had op het in concessie nemen van de gemeenteweide, aangezien zij blijkens de participatieovereenkomst geen veehoudster was. Bij beschikking heeft verweerder sancties vastgesteld, vanwege te hoge opgave van de oppervlakte waarvoor steun is verzocht volgens de regeling inzake een enkele areaalbetaling en die voor milieusteun voor de landbouw overeenkomstig artikel 58 van verordening 1122/2009. De vraag is o.a. of het Unierecht zich ertegen verzet dat in het nationale recht voor financiële steun uit hoofde van oppervlaktegebonden regelingen bewijs wordt vereist van het gebruiksrecht op een perceel grond.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland - 28 april 2020 – zaak C-119/20 – Lauku atbalsta dienests

Steun landbouwfonds - Jong-landbouwer-steun en Ontwikkeling-kleine-landbouwbedrijven-steun – Cumulatie?

Verordening 1305/2013. Verzoekster heeft verzocht om aanloopsteun voor kleine landbouwbedrijven. Deze aanvraag is goedgekeurd. Vervolgens heeft zij het landbouwbedrijf Purenes verworven waarna zij heeft verzocht om aanloopsteun voor jonge landbouwers. De dienst voor plattelandssteun wees de tweede aanvraag af. Volgens de dienst voor plattelandssteun mag een lidstaat cumulatie van steun aan een landbouwer weigeren. Verzoekster is tegen dit besluit opgekomen. Vraag is o.a. of lidstaten regelingen mogen vaststellen volgens welke er geen 'jonge-landbouwer-steun' aan een landbouwer wordt uitbetaald omdat er reeds 'ontwikkeling-kleine-landbouwbedrijven-steun' is verleend?

EUROPESE REKENKAMER

Advies Nr. 1/2020 (uitgebracht krachtens artikel 322, lid 1, onder a), VWEU) over het voorstel van de Commissie voor een verordening inzake overgangsbepalingen betreffende het gemeenschappelijk landbouwbeleid in 2021 (COM(2019) 581 final), PB C 109 van 1.4.2020

COVID-19

- Commissie kondigt buitengewone maatregelen aan om de agrovoedingssector te ondersteunen (EC)
- Brussel steunt alsnog sierteelt en andere landbouwsectoren (Europa-nu)

LHBT-rechten

HvJ – ARREST – 23 april 2020 - zaak C-507/18 - Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Italië – persbericht - conclusie - arrest

Gelijke behandeling in arbeid en beroep – Discriminatie op grond van seksuele geaardheid

Richtlijn 2000/78/EG. NH is een senior advocaat. Hij heeft in een radio-interview verklaard dat hij noch homoseksuele personen in zijn advocatenkantoor in dienst zou nemen, noch van hun diensten gebruik zou maken. Ten tijde van deze verklaringen liep er geen aanwervingsprocedure binnen het advocatenkantoor van NH.

De Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford is een vereniging van advocaten die volgens haar statuten tot doel heeft „bij te dragen tot de ontwikkeling en verspreiding van de cultuur en de eerbiediging van de rechten van LHBTI'ers.

De verwijzende rechter betwijfelt of de Associazione een orgaan is dat collectieve belangen vertegenwoordigt in de zin van artikel 9, lid 2, van richtlijn 2000/78 en dus bevoegd is om in rechte tegen NH op te komen. Ook vraagt hij zich af of de verklaringen van NH binnen de werkingssfeer van richtlijn 2000/78 vallen op grond dat zij betrekking hebben op „arbeid in loondienst“, dan wel of zij enkel moeten worden beschouwd als de uiting van een mening die geen verband houdt met een discriminerende aanstellingsprocedure.

Het Hof oordeelt dat homofobe uitspraken discriminatie vormen op het gebied van arbeid en beroep wanneer ze afkomstig zijn van iemand die een beslissende invloed heeft op het aanwervingsbeleid van een werkgever of kan worden geacht een dergelijke invloed te hebben. Het nationale recht mag bepalen dat een vereniging in een dergelijk geval bevoegd is om in rechte schadevergoeding te vorderen, zelfs wanneer er geen identificeerbaar slachtoffer is.

Hof: Het begrip „voorwaarden voor toegang tot arbeid in loondienst [...] en tot een beroep“ van artikel 3, lid 1, onder a), van richtlijn 2000/78/EG, moet aldus worden uitgelegd dat het ook ziet op verklaringen van een persoon tijdens een audiovisuele uitzending dat hij in zijn onderneming nooit personen met een bepaalde seksuele geaardheid zou aanwerven of zou laten werken, hoewel er op dat moment geen aanwervingsprocedure liep of was voorzien, op voorwaarde dat het verband tussen

die verklaringen en de in die onderneming geldende voorwaarden voor toegang tot arbeid in loondienst of tot een beroep niet hypothetisch is.

Richtlijn 2000/78 moet aldus worden uitgelegd dat ze zich niet verzet tegen een nationale regeling volgens welke een vereniging van advocaten die als statutair doel heeft personen met een bepaalde seksuele geaardheid in rechte te verdedigen en de cultuur en eerbiediging van de rechten van deze groep personen te bevorderen, wegens dit doel en los van haar eventuele winstoogmerk automatisch bevoegd is om een gerechtelijke procedure in te stellen om de uit die richtlijn voortvloeiende verplichtingen te doen naleven en in voorkomend geval schadevergoeding te verkrijgen, wanneer zich feiten voordoen die voor die groep personen discriminatie in de zin van die richtlijn kunnen opleveren en er geen identificeerbaar slachtoffer is.

- ⓑ HvJ EU: homofobe uitspraken vormen discriminatie (Sdu arbeidsrecht)
- ⓑ EU-Hof: Homofobe uitspraken tegen aanwerving vormen verboden arbeidsdiscriminatie (ECER)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

- Recognition of same-sex marriage in Northern Ireland: *Re X* ([law&religion](#))
- Same-sex marriage in Northern Ireland: the appeal in *Sickles & Anor* ([law&religion](#))
- Transgender man correctly registered as “mother” on child’s birth certificate ([UK human rights blog](#))

EHRM factsheets

- Homosexuality: criminal aspects
- [Sexual orientation issues](#) (januari 2020)

OVERIG

Are you a boy or a girl? Judicial recognition of trans* and intersex children’s gender identity ([Leiden law blog](#))

Luchtvaart (c)

HvJ – ARREST – 23 april 2020 – zaak C-28/19 – Ryanair - Italië - ECLI:EU:C:2020:301 – geen conclusie – persbericht - arrest

Oneerlijke handelspraktijken - Bijkomende kosten voor online boeken van vluchten (online inchecken passagiers, Btw, administratiekosten voor aankopen met een andere kredietkaart)

Verordening (EG) nr. 1008/2008. De AGCM (Italiaanse mededingings- en marktautoriteit) heeft Ryanair schuldig bevonden aan verschillende oneerlijke handelspraktijken. Meer specifiek heeft de AGCM de voorstelling van de toegepaste prijzen in het onlineboekingsstelsel van Ryanair ten tijde van de feiten in het hoofdgeding aangemerkt als een oneerlijke handelspraktijk in de zin van artikel 20, lid 2, en artikel 21, lid 1, onder d), van het wetboek consumentenrecht.

Volgens de AGCM omvatten de op deze website bekendgemaakte prijzen bepaalde elementen niet die Ryanair als facultatieve kosten beschouwde, te weten de kosten voor het online inchecken van passagiers, de belasting over de toegevoegde waarde (btw) over de tarieven en de facultatieve toeslagen voor nationale vluchten, en de administratiekosten voor aankopen met een andere dan de door Ryanair toegelaten kredietkaart (Mastercard prepaid), terwijl deze elementen volgens de AGCM in werkelijkheid verplicht waren en in de loop van het onlineboekingsproces ten laste van de consumenten werden gebracht, hetgeen leidde tot een verhoging van het oorspronkelijk voorgestelde tarief.

De verwijzende rechter merkt op dat het Hof zich in zijn rechtspraak nog niet specifiek heeft uitgesproken over de litigieuze prijselementen en dat hij met het oog op beslechting van het geding moet bepalen of deze prijselementen behoren tot de categorie van de onvermijdbare en voorzienbare prijsstoeslagen in de zin van de tweede volzin van artikel 23, lid 1, van verordening nr. 1008/2008

dan wel tot de categorie van de facultatieve prijstoeslagen in de zin van de vierde volzin van deze bepaling. In dit laatste geval vraagt de verwijzende rechter zich af of het facultatieve karakter van de toeslag erop kan wijzen dat het gaat om kosten die voor de meerderheid van de consumenten vermijdbaar zijn.

Hof: Artikel 23, lid 1, van verordening (EG) nr. 1008/2008 moet aldus worden uitgelegd dat de kosten voor het inchecken van passagiers waarvan de betaling niet kan worden vermeden omdat er geen alternatieve gratis incheckmogelijkheid bestaat, de btw over de tarieven voor nationale vluchten alsmede de administratiekosten voor aankopen met een andere dan de door de luchtvaartmaatschappij toegelaten kredietkaart onvermijdbare en voorzienbare prijselementen vormen in de zin van de tweede volzin van deze bepaling. Deze bepaling moet daarentegen aldus worden uitgelegd dat de kosten voor het inchecken van passagiers waarvan de betaling kan worden vermeden door het gebruik van een gratis incheckmogelijkheid en de btw over de facultatieve prijstoeslagen voor nationale vluchten een facultatieve prijstoeslag in de zin van de vierde volzin van deze bepaling vormen.

B Flight price supplements explained - CJEU in Ryanair (C-28/19) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-584/18 – Blue Air – Airline Management Solutions – Cyprus - ECLI:EU:C:2020:324 – persbericht – conclusie – arrest

Luchtvaartclaim – Instapweigering – Derdelander - Visum - Vergissing grondpersoneel

Verordening (EG) nr. 261/2004. Besluit nr. 565/2014/EU. Verordening (EG) nr. 562/2006. Een onderdaan van Kazachstan, die een voorlopig verblijfsrecht had in Cyprus, wilde een vlucht van Larnaca (CY) naar Boekarest (RO) nemen. Het Roemeense ministerie van buitenlandse zaken had hem bevestigd dat geen visum vereist was. Op de luchthaven werd hem echter (onterecht) toegang tot de vlucht geweigerd door medewerkers van een privébedrijf dat de luchtvaartmaatschappij Blue Air op Cyprus vertegenwoordigt, omdat hij geen visum had. Handelt het privébedrijf als orgaan van een lidstaat in deze situatie? Is verordening 261/2004 inzake instapweigering van toepassing, in een dergelijk geval van een vergissing van het grondpersoneel over de reisdocumenten? Kan een luchtvaartmaatschappij aansprakelijkheid uitsluiten?

Het Hof oordeelt dat de weigering om een passagier te laten instappen op grond van de vermeende ontoereikendheid van diens reisdocumenten die passagier niet zonder meer de bescherming ontnemt waarin de verordening inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers voorziet. Wanneer die passagier die instapweigering betwist, staat het aan de bevoegde rechterlijke instantie om te beoordelen of die weigering is gebaseerd op redelijke gronden.

Hof: Artikel 3, lid 1, van besluit nr. 565/2014/EU heeft rechtstreekse werking en kent derdelanders rechten toe waarop zij zich jegens de lidstaat van bestemming kunnen beroepen, in het bijzonder het recht om zonder visum het grondgebied van die lidstaat binnen te komen wanneer zij in het bezit zijn van een visum dat of een verblijfstitel die is vermeld op de lijst van documenten die mogen worden erkend, wanneer die lidstaat zich overeenkomstig dat besluit tot de toepassing daarvan heeft verbonden.

Een luchtvervoerder die, zelf of middels zijn gemachtigden en vertegenwoordigers op het vliegveld van de lidstaat van vertrek, met een beroep op de weigering van de autoriteiten van de lidstaat van bestemming om een passagier toegang te verlenen tot die staat weigert deze passagier te laten instappen, kan niet worden geacht te handelen als orgaan van die staat, zodat de getroffen passagier zich niet jegens die luchtvervoerder voor een rechterlijke instantie van de lidstaat van vertrek kan beroepen op besluit nr. 565/2014 om schadevergoeding te verkrijgen wegens schending van zijn recht om het grondgebied van de lidstaat van bestemming binnen te komen zonder in het bezit te zijn van een door die lidstaat verstrekt visum.

Het Unierecht, in het bijzonder artikel 13 van verordening (EG) nr. 562/2006 staat eraan in de weg dat een luchtvervoerder met een beroep op de weigering van de autoriteiten van de lidstaat van bestemming om een derdelander toegang te verlenen tot die staat, weigert hem te laten instappen, zonder dat deze weigering van toegang is vastgelegd in een met redenen omklede schriftelijke beslissing waarvan vooraf is kennisgegeven aan die derdelander.

Verordening (EG) nr. 261/2004, in het bijzonder artikel 2, onder j), ervan, moet aldus worden uitgelegd dat een weigering door een luchtvervoerder om een passagier te laten instappen op grond

van de vermeende ontoereikendheid van diens reisdocumenten, die passagier niet zonder meer de bescherming ontnemt waarin die verordening voorziet. Wanneer die passagier die instapweigering betwist, staat het namelijk aan de bevoegde rechterlijke instantie om rekening houdend met de omstandigheden van het geval te beoordelen of die weigering is gebaseerd op redelijke gronden overeenkomstig die bepaling.

Verordening nr. 261/2004, in het bijzonder artikel 15 ervan, verzet zich verzet een op de passagiers toepasselijk beding in de vooraf gepubliceerde algemene voorwaarden voor de werkwijze of dienstverrichting van een luchtvervoerder dat de aansprakelijkheid van die luchtvervoerder beperkt of uitsluit wanneer een passagier de toegang tot een vlucht wordt geweigerd op grond van de vermeende ontoereikendheid van zijn reisdocumenten, waardoor die passagier het eventuele recht op compensatie wordt ontzegd.

- ⓑ Adequacy of travel documents - CJEU in Blue Air - Airlines Management Solutions (C-584/18) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-191/19 – Air Nostrum – Duitsland – ECLI:EU:C:2020:339 – geen conclusie – arrest

Instapweigering - Eindbestemming

Verordening (EG) nr. 261/2004. Verzoekster heeft via een touroperator rechtstreeks aansluitende vluchten geboekt om via Madrid (Spanje) van Jerez de la Frontera (Spanje) naar Frankfurt am Main (Duitsland) te reizen. Deze rechtstreeks aansluitende vluchten, die in het kader van één enkele boeking zijn aangekocht, bestonden uit een eerste, door Air Nostrum uitgevoerde, vlucht (nummer IB 8505) van Jerez de la Frontera naar Madrid, met een gepland vertrek op 3 oktober 2015 om 13.35 uur en een geplande landing dezelfde dag om 14.45 uur, en vervolgens een tweede. Is sprake van een instapweigering in de zin van de verordening wanneer een passagier wiens vlucht, tegen zijn wil naar een andere vlucht wordt omgeboekt, later merkt dat de oorspronkelijke vlucht alsnog wordt uitgevoerd.

Hof: Verordening (EG) nr. 261/2004, en met name artikel 7 ervan, moet aldus worden uitgelegd dat geen compensatie is verschuldigd aan een passagier die over één enkele boeking voor rechtstreeks aansluitende vluchten beschikt, wanneer hij tegen zijn wil is omgeboekt, met als gevolg dat hij de eerste vlucht waaruit zijn geboekte vervoer bestond, niet heeft genomen – ofschoon die wél is uitgevoerd – maar een plaats heeft gekregen op een latere vlucht, waardoor hij de tweede vlucht waaruit zijn geboekte reis bestond, alsnog heeft kunnen nemen en zo zijn eindbestemming op de geplande aankomsttijd heeft bereikt.

- ⓑ Final destination counts - CJEU in Air Nostrum (C-191/19) ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 9 april 2020 – zaak C-70/20 – Altenrhein Luftfahrt

Harde landing – Lichamelijk letsel – Normaal functioneren vliegtuig?

Verdrag van Montreal (internationaal luchtvervoer). Vraag is of een harde landing van een vliegtuig, die binnen de grenzen van het normale functioneren van het vliegtuig valt, waardoor een passagier lichamelijk letsel oploopt, valt aan te merken als een ongeval in de zin van artikel 17 van het Verdrag?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 9 april 2020 – zaak C-93/20 – Air France

Beschadiging bagage – Termijn klacht

Verdrag van Montreal (internationale luchtvervoer). Moet bij beschadiging van aangegeven bagage - in geval van vertraagde aflevering - protest worden gedaan binnen een termijn van 7 of 21 dagen nadat de bagage aan de geadresseerde ter beschikking is gesteld?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 24 april 2020 – zaak C-127/20 - D. Spółka Akcyjna

Botsing met vogel – Buitengewone omstandigheden?

Verordening 261/2004. De vlucht van verzoeker had een vertraging van meer dan 10 uur ten opzichte van de geplande vertrektijd. De primaire oorzaak van de vertraging was het feit dat het vliegtuig waarmee de vlucht moest worden uitgevoerd in botsing was gekomen met een vogel. Dit vliegtuig werd door de luchtvaartmaatschappij gebruikt om in een rotatiesysteem vluchten uit te voeren. Ten gevolge van de botsing tussen het vliegtuig en de vogel moest er een veiligheidscontrole worden uitgevoerd. Een van de redenen die de verwerende luchtvaartmaatschappij heeft aangevoerd ter betwisting van haar aansprakelijkheid is dat de vertraging van de vlucht het gevolg was van buitengewone omstandigheden die zij niet had kunnen vermijden, ook al had zij alle redelijke maatregelen getroffen. De vraag is of artikel 5 lid 3 van de verordening aldus moet worden uitgelegd dat een luchtvaartmaatschappij waarvan een vliegtuig een botsing met een vogel heeft gehad, gehouden is om reeds bij de op rotatie gebaseerde planning van haar vluchten voldoende tijd te reserveren voor het uitvoeren van de vereiste veiligheidscontrole.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Attempt in the Austrian courts to repeal air traffic tax breaks puts polluter pays and CJEU Deutsche Bahn judgment in the spotlights. ([GAVL](#))

OVERIG

Zestien EU-landen vragen Brussel toestaan vliegvluchten (Europa-nu)

WIKI

 [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-228/18 – Budapest Bank – Hongarije – ECLI:EU:C:2020:265 – conclusie – arrest

Overeenkomst tussen banken tot vaststelling van het tarief voor de afwikkelingsvergoeding – Creditcard - Begrip beperking van de mededinging ,naar strekking'

Artikel 101, lid 1, VWEU. Het betreft een geding tussen de mededingingsautoriteit en zes financiële instellingen, alsook twee vennootschappen die kaartbetalingsdiensten aanbieden, namelijk Visa Europe en MasterCard Europe over een besluit van de mededingingsautoriteit waarbij het bestaan van een mededingingsbeperkende overeenkomst betreffende de afwikkelingsvergoeding is vastgesteld. Het Hof krijgt de gelegenheid om zijn meest recente rechtspraak ter zake, met name het arrest CB en het arrest Maxima Latvija, te verfijnen.

Hof: Artikel 101, lid 1, VWEU verzet zich niet ertegen dat dezelfde mededingingsverstoringe gedraging wordt geacht zowel naar strekking als naar gevolg de mededinging te beperken in de zin van die bepaling.

Artikel 101, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een overeenkomst tussen banken waarbij hetzelfde tarief wordt bepaald voor de afwikkelingsvergoeding die bij iedere betaling met een betaalkaart toekomt aan de emitterende banken van kaarten die worden aangeboden door de op de betrokken nationale markt actieve ondernemingen voor kaartbetalingsdiensten, niet kan worden aangemerkt als een overeenkomst die „ertoe strek[t]” de mededinging te verhinderen, te beperken of te vervalsen in de zin van die bepaling, tenzij deze overeenkomst, gelet op de bewoordingen, doelstellingen en context ervan, kan worden geacht in voldoende mate schadelijk voor de mededinging te zijn dat zij als zodanig kan worden aangemerkt, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan.

LITERATUUR

J. Nowag, How much effectiveness for the EU Damages Directive? Contractual clauses and antitrust damages actions, in: [Common market law review 2020/433](#)

COVID-19

- Mededeling van de Commissie Tijdelijk raamwerk voor de beoordeling van mededingingskwesties met betrekking tot samenwerking tussen bedrijven in respons op noodsituaties voortvloeiend uit de huidige COVID-19-uitbraak, [PB C 116I van 8.4.2020](#)

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 23 april 2020 - zaak C-217/19 – Commissie/Finland - ECLI:EU:C:2020:291 – geen conclusie - arrest

Beroep wegens niet-nakoming – Behoud van de vogelstand - Vergunningen voor de voorjaarsjacht op mannetjes van de ‚eidereend‘

Richtlijn 2009/147/EG. Met haar verzoekschrift verzoekt de Europese Commissie het Hof vast te stellen dat Finland, door sinds 2011 regelmatig toestemming te verlenen voor de afgifte van vergunningen voor de voorjaarsjacht op mannetjes van de eidereend de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 7, lid 4, en artikel 9, lid 1, onder c), van richtlijn 2009/147/EG.

Hof: Door van 2011 tot en met 2019 regelmatig toestemming te verlenen voor de afgifte van vergunningen voor de voorjaarsjacht op mannetjes van de eidereend (Somateria mollissima) in de provincie Åland, is Finland de krachtens artikel 7, lid 4, en artikel 9, lid 1, onder c), van richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand op haar rustende verplichtingen niet nagekomen.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR - 2 april 2020 - Zaak C-817/18 P - Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland – Nederland - ECLI:EU:C:2020:255 - conclusie

Steunregeling gesubsidieerde verwerving of het gratis ter beschikking stellen van natuurterreinen – Begrip ‚belanghebbende‘ – Ernstige moeilijkheden

Samenvatting onder: [Staatssteun](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 30 april 2020 – zaak C-693/18 – CLCV e.a. – Frankrijk - ECLI:EU:C:2020:323 – persbericht – conclusie

Beïnvloeding uitstootmeting auto – Mechanische middelen - Sjoemelsoftware

Verordening (EG) nr. 715/2007. Naar aanleiding van berichten in de pers over sjoemelsoftware in dieselmotoren startte het parket in Parijs een strafrechtelijk onderzoek. De Franse onderzoeksrechter vraagt het Hof of deze software in strijd is met het EU-recht, dan wel of de verlenging van de levensduur van de motor van de auto een rechtvaardiging kan vormen.

A-G geeft het Hof in overweging: [niet officiële vertaling] Niet alleen softwaresystemen maar ook mechanische middelen zoals een klep die de uitstootmeting beïnvloeden zijn in strijd met EU-recht.

- Advocaat-Generaal EU-Hof: apparaat dat uitstootmeting auto beïnvloedt is verboden' ([Europa-nu](#))

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 30 april 2020 – zaak C-254/19 – Friends of the Irish Environment – Ierland - ECLI:EU:C:2020:320 – conclusie

Habitatrichtlijn - Beschermingszone – Voorafgaande beoordeling - Verlenging bouwvergunning

Richtlijn 92/43/EEG. Ingevolge artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn moeten plannen of projecten die significante gevolgen kunnen hebben voor een beschermingszone worden onderworpen aan een voorafgaande beoordeling wat betreft de gevolgen ervan voor de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken beschermingszone. Maar is de verlenging van een bouwvergunning met een looptijd van tien jaar voor een nieuwe periode van vijf jaar een plan of project in de zin van die bepaling? Of moeten de oorspronkelijke vergunning en de verlenging als één en dezelfde verrichting worden beschouwd, zodat een verdere beoordeling overbodig is?

A-G: Het besluit tot het verlengen van de looptijd van een vergunning voor de bouw van een installatie, zonder welke vergunning geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd, moet worden beschouwd als een op zichzelf staande goedkeuring van een project, zodat artikel 6, lid 3, van richtlijn 92/43/EEG van toepassing is.

De beoordeling van de gevolgen voor het gebied op grond van artikel 6, lid 3, eerste volzin, van richtlijn 92/43 moet worden uitgevoerd, wanneer op grond van de beste relevante wetenschappelijke kennis niet kan worden uitgesloten dat het plan of project de voor dat gebied vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen aantast. Een eerdere beoordeling van hetzelfde plan of project kan dit risico slechts wegnemen voor zover deze volledige, precieze en definitieve constatering en conclusies bevat die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de werkzaamheden wegnemen. De voorafgaande beoordeling moet daarom ook eventuele hiaten in deze eerdere beoordeling dichten en in aanmerking nemen of het project tussentijds is gewijzigd, dan wel of sprake is van nieuwe bijkomende plannen en projecten die samen met het te beoordelen plan of project significante gevolgen kunnen hebben voor het gebied, maar ook of bij de betrokken beschermde habitats en soorten veranderingen zijn opgetreden en of sprake is van nieuwe wetenschappelijke inzichten.

De verplichting van een nationale rechter om het nationale recht zoveel mogelijk in overeenstemming met het Unierecht uit te leggen, vereist niet dat de partijen bij het bij hem aanhangige geding deze specifieke uitlegging uitdrukkelijk opwerpen, mits deze partijen bij het geding op zijn minst schending van de relevante bepalingen van Unierecht aanvoeren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Duitsland - 15 april 2020 – zaak C-87/20 - Hauptzollamt B

Invoer kaviaar – Vrijstelling voor niet commerciële invoer

Verordening 865/2006. Verordening (EG) nr. 338/97. Verzoekster is via de luchthaven naar het douanegebied van de Unie gereisd, waarbij zij bij de uitgang "Niets aan te geven" gebruikte. Verzoekster had zes blikken kaviaar bij zich van elk 50 g. Verweerder heeft de kaviaar in beslag genomen wegens het ontbreken van een vergunning overeenkomstig paragraaf 51, lid 2, van de natuurbeschermingswet. De belastingrechter in eerste aanleg (Het Finanzgericht) heeft geoordeeld dat kaviaar valt onder bijlage B van verordening 338/97. Voor invoer van kaviaar is dan ook een invoeringsvergunning vereist. Echter volgt uit artikel 57, lid 5 van verordening 865/2006 een vrijstellingsregeling op grond waarvan geen vergunningsplicht geldt voor kwantitatief beperkte niet-commerciële invoer. Verzoekster mocht volgens het Finanzgericht derhalve twee van de zes blikken zonder vergunning invoeren, gezien zij deze niet voor commerciële doeleinden wenste te gebruiken, maar aan haar kinderen cadeau wenste te doen. Het was dan ook niet gerechtvaardigd om deze beperkte vrijgestelde hoeveelheid bij een overschrijding van de hoeveelheid volledig uit te sluiten wanneer in de omstandigheden van het geding geen aanleiding bestaat voor het vermoeden dat het om commerciële invoer gaat. Volgens het Finanzgericht was de inbeslagname van twee van de zes in beslag genomen blikken dus onrechtmatig. Tegen dit vonnis heeft verweerder beroep ingesteld. Hij was van mening dat bij een overschrijding van de in artikel 57, lid 5 verordening genoemde hoeveelheid de in totaal binnengebrachte hoeveelheid van kaviaar wegens het ontbreken van een invoervergunning in beslag moet worden genomen.

De vraag is o.a. of artikel 57, lid 5, onder a) van de verordening een vrijstellingsdrempel oplegt, en aldus rechtvaardigt dat de invoer van kaviaar bij overschrijding in zijn totaliteit in beslag wordt genomen, of dat het om een vrijgestelde hoeveelheid gaat.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 7 april 2020 – [ECLI:NL:HR:2020:433](#)

Begrip afvalstoffen

Richtlijn 2008/98. Economische zaak. Opzettelijke overtreding voorschrift ex. art. 10.45.1.ahf.b Wet milieubeheer, begaan door een rechtspersoon, door zonder vergunning niet bruikbare stookolie (bunkerolie) in te zamelen. Betreft de in t.l. bedoelde stookolie een "afvalstof"? HR stelt voorop dat de t.l. is toegesneden op art. 10.45.1 Wmb en dat 's hof uitgangspunt juist is dat voor de uitleg van het begrip 'afvalstoffen' in die wet moet worden aangesloten bij de in art. 3.1 van Richtlijn 2008/98/EG gegeven omschrijving, te weten: elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen. HR herhaalt relevante overwegingen uit ECLI:NL:HR:2013:1564, dat de rechter alvorens te kunnen oordelen of sprake is van een 'afvalstof' moet vaststellen of de houder van wie verdachte de voorwerpen heeft betrokken zich van de desbetreffende voorwerpen heeft ontdaan of voornemens was zich daarvan te ontdoen en dat voorwerpen waarvan de houder zich ontdoet of voornemens is zich te ontdoen afvalstoffen zijn, ongeacht of zij bijvoorbeeld substantiële waarde hebben in het economisch verkeer, op zichzelf voor hergebruik geschikt zijn of niet afgedankt en niet versleten zijn, en zij dat blijven totdat zij de status van afvalstof hebben verloren. Aan ECLI:EU:C:2013:821 en ECLI:EU:C:2019:564 kan worden ontleend dat, in gevallen zoals i.c., in het algemeen geen sprake van een afvalstof indien de houder een goed, stof of product 'onder gunstige omstandigheden' wilde exploiteren of verhandelen. In ieder geval dient aan de volgende eisen te zijn voldaan: 1. 'hergebruik' is zeker zonder dat daartoe een van de in bijlage II bij de Richtlijn 2008/98/EG bedoelde 'handelingen voor de nuttige toepassing' hoeft te worden benut, en 2. indien de houder een goed, stof of product aan een derde verkoopt of overdraagt moet hij aantonen dat hergebruik zeker is, door ervoor te zorgen dat eerst een daartoe noodzakelijke controle heeft plaatsgevonden en een benodigde 'handeling voor de nuttige toepassing' of reparatie is benut of verricht.

- Kan stookolie als (gevaarlijke) afvalstof worden aangemerkt in de zin van Wet milieubeheer en in licht van rechtspraak van HvJ EU? ([Bijzonder strafrecht](#))

NOOT – bij HR 20 december 2019, [ECLI:NL:HR:2019:2006](#) (Urgenda)

- Prof. dr. R. van Gestel, Urgenda: een doorbraak in het klimaataansprakelijkheidsrecht?, in: [AV&S 2020/11](#)
- F.M.A. van der Loo, Klimaatzaak Urgenda en bevel aan Staat om maatregelen te nemen tegen klimaatverandering, in: [Jurisprudentie Grondzaken 2020/2](#)

REGELGEVING EU

BNC Fiche: Verordening Europese klimaatwet ([kamerstukken](#))

COVID-19

Commissie presenteert nieuwe richtlijnen afvalmanagement en corona ([Europa decentraal](#))

EHRM factsheet

- 🔗 [Environment](#)

OVERIG

- OLAF onderzoek legt EU-fraude met milieuonderzoek bloot ([Bijzonder strafrecht](#))

- From the U.N. Human Rights Committee to European Courts: Which protection for climate-induced displaced persons under European Law? ([EU migration law blog](#))

Ne bis in idem (B – S)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 14 april 2020 – zaak C-81/20 - Mitliv Exim

Ne bis in idem - Administratieve en strafrechtelijke procedure – Btw-fraude

Samenvatting onder: [Belastingen - btw](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 16 april 2020 – zaak C-88/20 - ENR Grenelle Habitat e.a.

Ne bis in idem - Legaliteitsbeginsel - Evenredigheid van straffen - Strafrechtelijke en bestuursrechtelijke punitieve vervolging – Telefonische colportage

Artikelen 49, 50 en 52 EU Handvest. Naar aanleiding van klachten van tien particulieren is aan ENR Grenelle een bestuurlijke boete opgelegd van 3 000 EUR per klacht wegens „telefonische colportage zonder voorafgaande schriftelijke of elektronische toestemming”. Dezelfde tien klachten hebben de openbaar aanklager ertoe aangezet ENR Grenelle en haar twee bestuurders voor de strafrechter in eerste aanleg te dagvaarden wegens misleidende handelspraktijken. De vraag is o.a. of artikel 50 van het Handvest in de weg staat aan cumulatie van strafrechtelijke en bestuursrechtelijke punitieve vervolging naar aanleiding van hetzelfde materiële feit (telefonische colportage), dat onder twee verschillende kwalificaties wordt vervolgd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 28 april 2020 – zaak C-117/20 – bpost*

Postdiensten – Mededinging – ne bis in idem?

Richtlijn 97/67/EEG. Artikel 50 Handvest (ne-bis-in-idem). Bpost heeft – na een wijziging van diens kortingensysteem – twee boetes opgelegd gekregen. Een boete van de nationale regelgevende instantie van de postdienstensector (BIPT) wegens schending van de toepasselijke sectorregeling (het discriminatieverbod en de transparantieplichting), en een boete van de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) wegens schending van de Europese en nationale mededingingsregels (het verbod op misbruik van de machtspositie).

Bpost stelde een beroep tot nietigverklaring van het besluit van het BIPT in bij de verwijzende rechter, die vervolgens prejudiciële vragen voorlegde aan het Hof (C-340/13). Het Hof oordeelde dat er geen sprake was van verboden discriminatie. Bpost stelde ook een beroep tot nietigverklaring van het besluit van de BMA in, welke door de verwijzende rechter werd toegewezen. De verwijzende rechter oordeelde dat bpost zich terecht had beroepen op het ne-bis-in-idembeginsel. Het Hof van Cassatie heeft vervolgens geoordeeld dat artikel 50 van het Handvest niet in de weg staat aan een cumulatie van strafvervolgingen -zelfs indien een van de strafvervolgingen leidt tot definitieve vrijspraak- wanneer die vervolgingen aanvullende doelen nastreven op verschillende aspecten van hetzelfde inbreukmakende gedrag. Moet het ne-bis-in-idembeginsel in casu worden toegepast? Vraag is o.a. of het ne-bis-in-idembeginsel van toepassing is als niet is voldaan aan de voorwaarde van eenheid van het beschermde rechtsgoed?

EHRM factsheet

[Right not to be tried or punished twice](#)

Onderwijs

NOOT – bij HvJ conclusie 5 maart 2020, zaak C-66/18 Commissie/Hongarije

Academic Freedom protected via the CJEU? – The Advocate’s General Opinion in Commission v Hungary (C-66/18) ([European law blog](#))

Overlevering en uitlevering (s)

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – 16 april 2020 – T.K. en S.R. t. Rusland - persbericht verwijzing – persbericht arrest van de kamer van 19.11.2019 – arrest 19.11.2019 (level 2) - 28492/15 - 49975/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:1119JUD002849215

Uitlevering van etnische Oezbeken aan Kirgizië

Artikel 3 EVRM. Klagers, T.K. en S.R., zijn onderdanen van Kirgizië, maar verbleven in Rusland. Ze zijn in Rusland aangehouden omdat ze in Kirgizië worden verdacht van verduistering (T.K.) en verschillende berovingen, vernietiging van eigendom en moord (S.R.). In de daaropvolgende procedure betreffende de uitlevering van klagers en hun verzoeken om de vluchtelingenstatus toegekend te krijgen, beweerden zij dat zij het risico liepen op vervolging en mishandeling in Kirgizië omdat zij tot een kwetsbare etnische groep behoren. De rechtbank, het OM en de migratie-autoriteiten beoordeelden deze claims, maar wezen deze af.

De nationale rechter heeft niet enkel gekeken naar de algemene mensenrechtensituatie in Kirgizië, maar ook naar de individuele omstandigheden van klagers. Er is geen bewijs gevonden dat enkel hun etnische afkomst hen aan een risico van mishandeling kon blootstellen. De rechtbank had ook vastgesteld dat klagers werden verdacht van commune misdrijven die geen verband hielden met hun etniciteit, en dat er geen bewijs was van enig politiek motief achter hun vervolging in Kirgizië. Het Hof is daarom akkoord met de beoordeling van de Russische autoriteiten nu deze redelijk is en rekening is gehouden met zowel de algemene situatie als de individuele situatie van klagers. Bovendien had de Russische regering informatie verstrekt die eerdere zorgen over de werking van het gezamenlijke toezichtmechanisme wegnam, waaronder bezoeken van Russisch diplomatiek personeel aan detentiecentra waarin uitgeleverde personen gedetineerd zijn.

Het Hof benadrukt dat de huidige situatie is beoordeeld en dat de belangrijkste vraag is of klagers nog steeds een reëel risico op vervolging lopen als ze naar Kirgizië zouden worden overgebracht. Er is geen reden om te twifelen aan het oordeel van de Russische rechter en voldoende kan worden vastgesteld dat er niet langer een risico van mishandeling in strijd met artikel 3 EVRM bestaat indien de klagers aan Kirgizië worden uitgeleverd.

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-897/19 PPU – I.N. - Kroatië - ECLI:EU:C:2020:262 – conclusie – arrest

Prejudiciële speedprocedure – EER-Overeenkomst – Uitlevering aan een derde staat van een IJslands staatsburger

Artikel 19, lid 2 EU Handvest. Artikel 36 EER-Overeenkomst. I.N. is een onderdaan van de Russische Federatie en is op 19 juni 2019 onderdaan geworden van IJsland, nadat hij daar in 2015 als vluchteling asiel had gekregen. In 2019 hebben de Kroatische autoriteiten hem aan de grensovergang met Slovenië aangehouden toen hij tijdens een vakantie met zijn gezin per bus vanuit Slovenië Kroatië wilde binnenkomen. Hij is nog steeds van zijn vrijheid beroofd. Hij is aangehouden op grond van een internationaal opsporingsbericht dat op 20 mei 2015 door de Interpoldienst van Moskou was uitgevaardigd. Rusland verzoekt Kroatië om uitlevering van I.N. Volgens de verwijzingsbeslissing heeft I.N. gesteld dat er een concreet, ernstig en redelijkerwijs voorzienbaar risico bestaat dat hij in geval van uitlevering zal worden onderworpen aan foltering, alsmede aan onmenselijke en vernederende behandelingen. In het verzoekschrift tot hoger beroep heeft hij er onder meer op gewezen dat hij de status van vluchteling in IJsland juist had verkregen wegens de concrete strafvervolging in Rusland en dat hij in het bezit was van een geldig IJslands reisdocument voor vluchtelingen. De verwijzende rechter twijfelt of hij de Republiek IJsland – die haar nationaliteit heeft toegekend aan I.N. – van het uitleveringsverzoek in kennis moet stellen voordat hij daarover op basis van het Unierecht een beslissing neemt, zodat die staat desgewenst om de overlevering van

zijn onderdaan kan verzoeken teneinde een procedure te voeren met het oog op de voorkoming van straffeloosheid.

In deze zaak hebben IJsland, Noorwegen, Griekenland en Ierland schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Het Unierecht, en in het bijzonder artikel 36 EER-Overeenkomst en artikel 19, lid 2, EU Handvest, moet aldus worden uitgelegd dat indien een derde land een lidstaat – waarnaar een onderdaan van een bij de EE-Overeenkomst aangesloten staat van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) waarmee de Unie een overleveringsovereenkomst heeft gesloten, zich heeft begeven – om uitlevering verzoekt op grond van het Europees verdrag betreffende uitlevering, ondertekend te Parijs op 13 december 1957, en indien aan die onderdaan, voordat hij de nationaliteit van die staat verwierf, juist wegens zijn vervolging in de staat die het uitleveringsverzoek heeft uitgevaardigd, asiel was verleend door die EVA-staat, de bevoegde autoriteit van de aangezochte lidstaat moet nagaan of de uitlevering geen afbreuk doet aan de in dat artikel 19, lid 2, van het EU Handvest bedoelde rechten, waarbij de asielverlening een bijzonder zwaarwichtig gegeven vormt in het kader van die controle. Alvorens te overwegen om het uitleveringsverzoek uit te voeren, moet de aangezochte lidstaat in elk geval die EVA-staat daarvan in kennis stellen en, in voorkomend geval, op verzoek van laatstbedoelde staat die onderdaan daaraan overleveren overeenkomstig de bepalingen van de overleveringsovereenkomst, op voorwaarde dat die EVA-staat ingevolge zijn nationale recht bevoegd is om die onderdaan te vervolgen voor buiten zijn nationale grondgebied gepleegde feiten.

- EU-Hof: EU-lidstaat moet EER-staat informeren bij uitlevering EER-onderdaan aan derde land ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slowakije – 9 april 2020 – zaak C-78/20 – Generálna prokuratura Slovenskej republiky

Kaderbesluit 2002/584. De vraag is of de eisen waaraan een EAB als rechterlijke beslissing moet voldoen ook van toepassing zijn op aanvullende informatie die krachtens artikel 15, lid 2, van het kaderbesluit wordt verstrekt, indien deze een belangrijke aanvulling van het oorspronkelijke EAB vormt of de inhoud daarvan aanzienlijk wijzigt.

NOOT – bij HvJ 25 juli 2018, zaak C-216/18 PPU (LM)

Vincent Glerum, Reflecties op het arrest LM, in: [NTM/NJCM-bull. 2020/7](#)

Prejudiciële procedure HvJ

WIKI

- 🔗 [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens (B-C-S)

EHRM – ARREST – 14 april 2020 - Dragan Petrović t. Servië - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [75229/10](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0414JUD007522910](#)

Ontbreken wettelijke bepaling met betrekking tot het nemen van een DNA-monster is in strijd met het Verdrag.

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 1 april 2020 – persbericht - [ECLI:NL:RVS:2020:898](#) - [ECLI:NL:RVS:2020:899](#) - [ECLI:NL:RVS:2020:900](#) - [ECLI:NL:RVS:2020:901](#)

Schadevergoeding bij schending AVG door bestuursorganen

Verordening 2016/679. Eén van de zaken draaide om een man van wie ten onrechte medische gegevens waren verstrekt aan een tuchtcollege voor de gezondheidszorg. Hij had daar geen toestemming voor gegeven. De andere drie zaken gingen over personen van wie gegevens waren geplaatst op een internetforum van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Dit internetforum is bedoeld om gegevens uit te wisselen tussen gemeenten om misbruik van de Wet openbaarheid van bestuur te voorkomen. Daarvoor hadden de betrokkenen geen toestemming gegeven.

In deze concrete zaken komt de Afdeling bestuursrechtspraak tot de conclusie dat alleen de man van wie medische gegevens aan het tuchtcollege zijn toegezonden, recht heeft op een schadevergoeding. Zijn persoonlijke levenssfeer is zo geschonden dat het een 'aantasting in de persoon' is die een schadevergoeding van € 500 rechtvaardigt. Bij de hoogte van dat bedrag is rekening gehouden met het feit dat die gegevens alleen terecht zijn gekomen bij een kleine groep professionals met een beroepsgeheim. De andere drie personen krijgen geen schadevergoeding. De manier waarop met hun persoonsgegevens is omgegaan, is niet zodanig dat het een 'aantasting in de persoon' is als bedoeld in de wet.

- Bestuursrechter kan vaker schadevergoeding geven bij schenden privacywetgeving door bestuursorganen ([persbericht RvS](#))
- Ook een bestuursrechtelijke weg voor schadevergoeding bij schending AVG ([Pels Rijcken](#))
- Ook bestuursrechtelijke weg voor schadevergoeding bij schending AVG ([IT&recht](#))

RECHTSPRAAK NL - Rechtbank Den Haag - 12 februari 2020 - [ECLI:NL:GHDHA:2019:417](#)

Verordening 2016/679. Bedrijven die met toezicht worden geconfronteerd, zijn gehouden op verzoek van een toezichthouder in beginsel alle informatie te verstrekken. Met de komst van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is in de praktijk de vraag opgekomen of een toezichthouder bevoegd is om persoonsgegevens die onderdeel uitmaken van de gevraagde informatie te verwerken.

- De AVG staat niet in de weg aan de verwerking van persoonsgegevens door een toezichthouder tijdens een bedrijfsbezoek ([Stibbe](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Rotterdam – 10 april 2020 – [ECLI:NL:RBROT:2020:3430](#)

Delen medische gegevens met beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar - Toestemming

Verordening 2016/679. De keuze van verzoekster om de aansprakelijkstelling van verweerster te laten beoordelen door een derde (in casu haar beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar), brengt niet met zich dat het verbod op verwerking van medische gegevens van verweerster (ex artikel 9 lid 1 AVG) daardoor niet meer opgaat. De omstandigheid dat dit in de praktijk de beoordeling door de beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar lastig zou kunnen maken, is van onvoldoende gewicht om inbreuk te maken op een grondrecht en kan bovendien niet aan verweerster worden tegengeworpen. Het beroep van verzoekster op uitzonderingsbepalingen uit de AVG en artikel 6 EVRM slagen niet. Verzoekster is gehouden de aansprakelijkstelling van verweerster in behandeling te nemen in die zin dat zij zoveel als mogelijk een standpunt inneemt over de door verweerster geuite verwijten.

- Toestemming nodig voor delen medische gegevens met beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar ziekenhuis ([Sdu Nieuws Privacyrecht, 2020/074](#))

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 10 april 2020 – [ECLI:NL:HR:2020:639](#)

Artikel 8 EVRM. Kentekenparkeren. De Hoge Raad verklaart het beroep in cassatie ongegrond.

- Hoge Raad: Kentekenparkeren gerechtvaardigde inbreuk op privacy ([Europa decentraal](#))

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Raad van State – 29 april 2020 – na verwijzing van 31.1.2018 – arrest HvJ 3.10.18 in zaak C-70/18 – persbericht RvS – ECLI:NL:RVS:2020:1168

Biometrische gegevens - mvv

Besluit nr. 2/76 en artikel 13 van Besluit nr. 1/80. Bij een aanvraag tot het verlenen van een mvv is een onderdaan van een derde land, waaronder ook een Turkse onderdaan, bij of krachtens de Vw 2000 verplicht om mee te werken aan het afnemen van biometrische gegevens, die in een centraal bestand worden verwerkt. Deze gegevens kunnen ook aan derden beschikbaar worden gesteld met het oog op rechtshandhaving op strafrechtelijk gebied. De vreemdelingen, van Turkse nationaliteit, hebben ieder een aanvraag tot het verlenen van een mvv ingediend en meegewerkt aan het afnemen van biometrische gegevens. De staatssecretaris heeft de aanvragen ingewilligd. De vreemdelingen hebben bezwaar gemaakt tegen het afnemen en verwerken van hun biometrische gegevens

De Afdeling bestuursrechtspraak is van oordeel, in navolging van het Hof van Justitie, dat het verwerken, opslaan en de termijn van bewaren van biometrische gegevens in de vreemdelingenadministratie niet verder gaat dan nodig is om identiteits- en documentfraude te voorkomen en te bestrijden.

Het Hof van Justitie heeft geen antwoord gegeven op de vraag van de Afdeling bestuursrechtspraak of het aan derden beschikbaar stellen van biometrische gegevens voor strafrechtelijke doeleinden een beperking betekenen voor Turkse onderdanen, of dat die mogelijkheid te onzeker en indirect is om een beperking te kunnen zijn. De Afdeling bestuursrechtspraak ziet in de motivering van het Hof om deze vraag niet te beantwoorden een bevestiging voor haar oordeel dat van een beperking geen sprake is. De Afdeling bestuursrechtspraak ziet zich daarin ook gesteund door het standpunt van de advocaat-generaal bij het Hof van Justitie in zijn conclusie in deze zaak.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State verklaart de *hoger beroepen* gegrond en vernietigt de uitspraken van de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Rotterdam, van 3 februari 2016 in zaak nr. 15/2131 en zaak nr. 15/1215.

De Afdeling verklaart de *beroepen* ongegrond en wijst het verzoek om schadevergoeding in zaak nr. 201601536/1/V3 af. In zaak nr. 201601554/1/V3 wordt wel schadevergoeding toegekend.

HvJ – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE– 2 april 2020 – Zaak C-264/19 - Constantin Film Verleih – Duitsland - ECLI:EU:C:2020:261 – conclusie

Videoplatformen op internet – YouTube – Online plaatsen van een film zonder toestemming van de rechthebbende – Verstrekken namen en adressen

Samenvatting onder: IE

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Duitsland – 14 april 2020 – zaak C-102/20 - StWL Städtische Werke Lauf a.d. Pegnitz

Oneerlijke handelspraktijken - Elektronische communicatie - Inbox-reclame

Richtlijn 2002/58/EG (privacy en elektronische communicatie). Richtlijn 2005/29/EG (oneerlijke handelspraktijken). Verzoekster en verweerster zijn beide leveranciers van elektriciteit aan eindverbruikers. Verweerster heeft een reclamebureau (interveniënte aan de zijde van verweerster) opgedragen om reclameadvertenties te plaatsen in de inbox van privé mailboxen van gebruikers van de gratis e-maildienst T-Online. Op drie verschillende data is een reclameboodschap verspreid met de volgende strekking: "eprimo meer besparen: goedkoop elektriciteit en aardgas. Verzeker u nu van de super eprimo-prijzen met een aantrekkelijke bonus! Lees meer op eprimo.de". Dergelijke reclame wordt getoond in speciale reclamevensters. Verzoekster stelt dat de reclame de mededinging verstoort voor zover hieruit onaanvaardbare hinder voortvloeit en zij een misleidend karakter heeft. De vragen zien op de uitleg die gegeven dient te worden aan de criteria voor onrechtmatige commerciële handelingen in de situatie dat een onderneming met behulp van een reclamebureau advertenties plaatst in de inbox van privé mailboxen van gebruikers van een gratis e-maildienst.

NOOT – bij HvJ EU (Grote Kamer) 24 september 2019, C-507/17 (Google) en HvJ EU (grote kamer) 24 september 2019, C-136/17 (GC)

P.J. Slot, Annotatie: Het recht op vergetelheid binnen en buiten de EU ([Ars Aequi april 2020](#))

EDPB

- [Guidelines 04/2020 on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak](#)
- [Guidelines 03/2020 on the processing of data concerning health for the purpose of scientific research in the context of the COVID-19 outbreak](#)

REGELGEVING NL

Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden naar Tweede Kamer ([Bijzonder Strafrecht](#))

LITERATUUR

- Mr. dr. M.C. Ploem, Dr. T. Rigter en Prof. mr. J.K.M. Gevers, 'Medisch data-onderzoek in het AVG-tijdperk: een zoektocht naar de juiste regels', [TvGR 2020, p. 162-181](#)
- G. Vandendriessche, Doeltreffende voorziening in rechte onder de AVG: de eerste arresten van het Marktenhof, in: [Computerrecht 2020/42](#)
- P. van Eecke e.a. - Geschillencommissie Gegevensbeschermingsautoriteit, in: [Computerrecht 2020/49](#)
- Mr. G.M. Boezelman en Mr. J.R.J. Gijsen, 'Het belang van privacy in het strafrecht', [Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving 2020, p. 79-85](#)
- S. van SACHendel, Inzet SyRI onvoldoende inzichtelijk en controleerbaar en strijdig met fundamentele rechten, [P&I 2020/2](#)

KAMERVragen

Woonadres advocaten bij Kadaster blijft zichtbaar ([Advocatenblad](#))

Minister Dekker wil voor advocaten niet de mogelijkheden verruimen om hun adres bij het Kadaster af te schermen. D66-Kamerlid Maarten Groothuizen had hier uit veiligheidsoogpunt om gevraagd

EHRM Factsheets

- [Surveillance at workplace](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Mass surveillance](#)
- [Protection of personal data](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Right to the protection of one's image](#)

COVID-19

- Privacy en de corona-app: de huidige stand van zaken ([Dirkzwager](#))
- AP: privacy corona-apps niet aangetoond ([AP](#))
- Onderzoek corona-apps ([AP](#))
- Corona-apps: Commissie presenteert gemeenschappelijke EU-aanpak voor het gebruik van traceringsapps en mobiele data ([ECER](#))
- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren in verband met gegevensbescherming voor apps ter ondersteuning van de bestrijding van de COVID-19-pandemie, [PB C 124I van 17.4.2020](#)

- Aanbeveling (EU) 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020 over een gemeenschappelijke toolbox voor het gebruik van technologie en gegevens om de Covid-19-crisis te bestrijden en te boven te komen, met name wat mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsgegevens betreft, [PB L 114 van 14.4.2020](#)
- AP: temperatuur meten mag niet zomaar ([AP](#))
- Zorgen om dataverzameling bij thuisonderwijs ([AP](#))
- Covid-19: A New Struggle over Privacy, Data Protection and Human Rights? ([European law blog](#))
- Coronavirus contact tracing apps: a proportionate response? – Robin Mansell ([Inforrms](#))
- Location privacy and data retention in times of pandemic and the importance of harmonisation at European level ([KSLR](#))
- Data crossing borders ([Verfassungsblog](#))
The cross-border sharing of personal data to combat coronavirus raises questions under the EU General Data Protection Regulation 2016/679 (the GDPR) – two of which will be dealt with here

OVERIG

- One App to Rule Them All? Given all these divergences, the European Data Protection Supervisor calls for a pan-European model 'COVID-19 mobile application', coordinated at EU level ([Euractiv](#))
- Privacyblog Aleid Wolfsen: Om wakker van te liggen ([AP](#))
- Vrijgesproken? Dan moet Google dat wel laten zien ([NRC](#))
- Dataminimalisatie: open deur of addertje onder het gras? ([Dirkzwager](#))
- *Op het eerste gezicht*
- Studie: Een verkenning van gezichtsherkenning en privacyrisico's in horizontale relaties ([Officiële bekendmakingen](#))
- Boete voor bedrijf voor verwerken vingerafdrukken werknemers ([AP](#))
- Keuzehulp privacy bij videobel-apps ([AP](#))
- Acontextual and Ineffective? Reviewing the GDPR Two Years On – David Erdos ([Inforrms](#))
- Nieuwe handreiking AVG en Archiefwet ([Sdu Nieuws Privacyrecht](#))
De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) wijst in een recent nieuwsbericht op een nieuwe handreiking over de [AVG](#) en [Archiefwet](#). Deze handreiking, 'Weten of vergeten?', laat zien hoe informatiemanagers en -beheerders in de dagelijkse praktijk kunnen omgaan met de AVG in samenhang met de Archiefwet.

WIKI

- [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel

EHRM – ARREST – 30 april 2020 - Keany t. Ierland – persbericht – arrest (niveau 3) - 72060/17 - ECLI:CE:ECHR:2020:0430JUD007206017

Recht op een eerlijk proces - Overschrijding redelijke termijn

Artikel 6 en 13 EVRM. Klager heeft bij een mislukt investeringsproject in Ierland veel geld verloren. In dit verband is hij in 2006 civiele procedures gestart tegen een achttiental betrokkenen wegens onder meer bedrog en misleiding. Eind 2008 heeft het Ierse High Court de vorderingen van klager afgewezen. Het Supreme Court bekrachtigde deze beslissing uiteindelijk in april 2017.

EHRM: de procedure voor het High Court is – mede gelet op de proceshouding van klager – binnen redelijke termijn afgerond. Dat geldt niet voor de procedure voor het Supreme Court, die in totaal 8 jaar heeft geduurd. Ook daar heeft de proceshouding van klager voor problemen gezorgd, maar dit vormt op zichzelf onvoldoende rechtvaardiging voor de lange duur daarvan. Hoewel het verloop van een civiele procedure primair de verantwoordelijkheid van partijen zelf is, is er geen adequate verklaring gegeven voor het feit dat het (cassatie) beroep tussen de vijf en zeven jaar heeft stilgelegen. Daarmee is artikel 6 EVRM geschonden. Van een *effective remedy* in Ierland is niet gebleken. Er ligt weliswaar een uitspraak van het Supreme Court (*Nash*), waarin het recht op

schadevergoeding ter zake van een schending van het recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn wordt erkend, maar deze uitspraak – in een strafzaak – bevat geen uitgewerkte beoordelingscriteria. Hoewel begrijpelijk is dat het Supreme Court in *Nash* niet tot dergelijke criteria kwam, neemt dit niet weg dat deze kwestie al sinds 2003 om aandacht vraagt. Daarbij komt dat de behandeling van dit soort schadevergoedingszaken in Ierland lang duurt; in *Nash* liet de definitieve beslissing 6,5 jaar op zich wachten. Verder is van belang dat er een wetsvoorstel ligt waarin het recht op schadevergoeding bij onredelijke vertraging wordt uitgewerkt, maar aan dat wetsvoorstel wordt nog gewerkt. Weliswaar kan onder reeds bestaande nationale wetgeving een schadevergoedingsactie worden ingesteld indien een orgaan van de staat (gerechten zijn hiervan uitgezonderd) niet handelt conform de op Ierland rustende verplichtingen uit hoofde van het EVRM, maar dat kan alleen als er geen andere mogelijkheden zijn. Zonder aanzienlijke inspanning en kosten voor betrokkenen valt evenwel niet vast te stellen hoe binnen dat kader moet worden geoordeeld over onderhavige kwestie. Schending van artikel 13 in verbinding met artikel 6 EVRM.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 30 april 2020 - Svirgunets t. Oekraïne – geen persbericht – arrest (niveau 3) - [38262/1- ECLI:CE:ECHR:2020:0430JUD003826210](#)

Schending redelijke termijn artikel 6 EVRM

Artikel 6 EVRM. Klaagster is strafrechtelijke vervolgd op verdenking van medeplichtigheid tot het aanzetten van het aannemen van steekpenningen. Na een jaar werd klaagster veroordeeld. Het hof heeft het vonnis van de rechtbank bevestigd. Het hooggerechtshof vernietigde de beslissingen wegens 'substantiële schendingen van de regels van het strafprocesrecht'. Vervolgens werd er in de jaren daarna nader onderzoek gedaan, nog een keer vonnis gewezen, opnieuw vernietigd en teruggewezen, waarna weer een langdurend onderzoek werd verricht. Uiteindelijk concludeerde de rechtbank dat er onvoldoende bewijs was om klaagster te vervolgen. De procedure heeft op dat moment negen jaren en acht maanden geduurd.

De klaagster klaagt over de overschrijding van de redelijke termijn. Het EHRM herhaalt de vaste jurisprudentie dat de redelijkheid van de duur van de procedure moet worden beoordeeld in het licht van de omstandigheden van de zaak, met name gelet op de volgende criteria: complexiteit van de zaak, het gedrag van klaagster en het (voortvarend) handelen van de autoriteiten. De procedure van klaagster betrof één strafbaar feit en er waren twee verdachten. Het EHRM concludeert dat de zaak niet als complex kan worden beschouwd. Met betrekking tot het gedrag van klaagster merkt het EHRM op dat klaagster weliswaar twee maanden afwezig is geweest en om die reden er geen zitting gepland kon worden, maar dat dit niet opweegt tegen de tijd die de autoriteiten nodig hebben gehad voor de behandeling van deze zaak. Het EHRM concludeert dat de duur van de procedure niet toegerekend kan worden aan (het gedrag van) klaagster. De lange procedure kan wel aan de autoriteiten worden toegerekend in de zin dat sprake is van een verwijtbare tekortkoming in de behandeling van de zaak. EHRM: schending artikel 6 EVRM.

Productaansprakelijkheid (C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Oostenrijk – 7 april 2020 – zaak C-65/20 KRONE – Verlag

Productaansprakelijkheid – Onjuiste informatie in krantenartikel

Richtlijn 85/374/EEG. Verweerster is uitgeefster van een regionale editie van het dagblad „Kronen-Zeitung“. Verweerster heeft een artikel gepubliceerd met de titel "Zonder pijn doen verdwijnen – een kompres van geraspte mierikswortel". De in het artikel aangegeven duur van het kompres met mierikswortel is niet juist: In plaats van twee tot vijf uur had er twee tot vijf minuten moeten staan. Verzoekster is abonnee van de krant heeft het verband ongeveer drie uur laten zitten en deed het pas af toen er al hevige pijn was ontstaan. Verzoekster vordert schadevergoeding en verzoekt tevens om een verklaring voor recht dat verweerster jegens haar aansprakelijk is voor alle nadelige huidige. De vraag is of artikel 2 van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd dat ook een stoffelijk exemplaar van een dagblad, dat een vaktechnisch onjuiste gezondheidstip bevat waarvan het opvolgen schade aan de gezondheid veroorzaakt, als (gebrekkig) product moet worden aangemerkt.

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – BESCHIKKING – 8 april 2020 – zaak C-791/19 R – Commissie/Polen – ECLI:EU:C:2020:277 – persbericht – beschikking (alleen in het Frans)

Tuchtkamer voor rechters – Voorlopige maatregel

Artikel 279 VWEU. Artikel 19, lid 1, tweede alinea VEU. In 2017 heeft Polen een nieuwe tuchtregeling vastgesteld voor de rechters van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen) en van de gewone rechterlijke instanties. Deze wettelijke hervorming heeft in het bijzonder geleid tot de oprichting van een nieuwe tuchtkamer. De tuchtkamer is onder meer bevoegd voor tuchtprocedures betreffende de rechters van de Sąd Najwyższy en, in hoger beroep, voor tuchtprocedures betreffende de rechters van de gewone rechterlijke instanties.

Aangezien de Commissie meende dat Polen door de vaststelling van de nieuwe tuchtregeling voor rechters was tekortgeschoten in zijn verplichtingen krachtens het Unierecht, heeft zij op 25 oktober 2019 beroep ingesteld bij het Hof van Justitie. De Commissie voert onder meer aan dat de nieuwe tuchtregeling de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de tuchtkamer niet waarborgt. Deze tuchtkamer is uitsluitend samengesteld uit rechters die zijn geselecteerd door de nationale raad voor de rechterlijke macht. De vijftien rechters die lid zijn van de nationale raad voor de rechterlijke macht zijn gekozen door de Sejm (lagerhuis van het Poolse parlement).

Om te beginnen verwerpt het Hof in zijn beschikking van vandaag alle argumenten waarmee Polen betoogt dat het verzoek in kort geding van de Commissie niet ontvankelijk is. In het bijzonder beklemtoont het Hof met betrekking tot zijn bevoegdheid om de voorlopige maatregelen te bevelen dat de rechterlijke organisatie in de lidstaten weliswaar onder hun eigen bevoegdheid valt, maar dat dit niet wegneemt dat de lidstaten bij de uitoefening van deze bevoegdheid de verplichtingen moeten nakomen die voor hen voortvloeien uit het Unierecht. Bijgevolg moet elke lidstaat verzekeren dat de tuchtregeling die van toepassing is op de rechters van de nationale rechterlijke instanties waarbij in zijn rechtsorde zaken aanhangig kunnen worden gemaakt, in overeenstemming is met het beginsel van onafhankelijkheid van de rechters op de onder het Unierecht vallende gebieden. (..)

De Commissie wordt in deze zaak ondersteund door Nederland, België, Denemarken, Zweden en Finland.

Hof: Polen moet de toepassing van de nationale bepalingen over de bevoegdheden die de tuchtkamer van de hoogste rechterlijke instantie heeft in tuchtzaken betreffende rechters, met onmiddellijke ingang opschorten. De door de Commissie aangevoerde feitelijke en juridische middelen rechtvaardigen dat voorlopige maatregelen worden opgelegd

- 📌 EU-Hof: Polen moet werkzaamheden tuchtkamer voor rechters onmiddellijk opschorten ([ECER](#))

NOOT – bij HvJ 25 juli 2018, zaak C-216/18, LM

Luxembourg's Unworkable Test to Protect the Rule of Law in the EU ([Verfassungsblog](#))

EUROPESE COMMISSIE – Inbreukprocedure tegen Polen

Rule of Law: European Commission launches infringement procedure to safeguard the independence of judges in Poland ([EC](#))

- 📌 Commissie start nieuwe inbreukprocedure tegen Polen om onafhankelijkheid Poolse rechters te waarborgen ([ECER](#))
- 📌 Achtergrond Poolse rechtsstaat: de inbreukprocedure en de artikel-7-procedure van de EU ([Europa-nu](#))

KAMERVragen

- Vragen van de leden Van der Graaf (ChristenUnie) en AnneMulder (VVD) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de Hongaarse noodwet ter bestrijding van het coronavirus (ingezonden 30 maart 2020). ([2020Z05778](#))
- Antwoorden Kamervragen over de brief van the European Network of Councils for the Judiciary ([Rijksoverheid](#))

COVID-19

- Aart Hendriks, Nood breekt wet in tijden van corona; Maar moeten we ons ook zorgen maken over onze rechtsstaat? in: [NJB 2020/880](#)
- Not letting the COVID-19 crisis go to waste, ensuring the effective enforcement of the European value of the rule of law in Hungary during times of Corona ([renforce](#))

OVERIG

- Centre-right leaders ask Tusk to expel Orbán's Fidesz from EPP ([euractiv](#))
- Internationaal onderzoek van VN en EU: hoe onafhankelijk is de rechter? ([Intro](#))
- Adviesrapport: Een sterkere rechtsstaat; De principes van onze democratische rechtsstaat staan een adequate en effectieve aanpak van een crisis niet in de weg. Dat stelt de Raad voor het Openbaar Bestuur in het advies 'Een sterkere rechtsstaat. Verbinden en beschermen in een pluriforme samenleving'. ([Raad van Openbaar bestuur](#))
- Kamerbrief over het onderzoek naar de inzet van anonieme rechters ([Rijksoverheid](#))
- Europese netwerkorganisatie voor rechters wil Polen verbannen ([Volkskrant](#))
- Why Article 50 TEU is not the solution to the EU's rule of law crisis ([European law blog](#))
- 13 EU-landen uiten bezorgdheid over schendingen rechtsstaat ([Europa-nu](#))
- FRA contributes to French Senate rule of law hearing ([FRA](#))
- 5 Things the EU Could Do to Help Hungarians Restore Their Democracy ([liberties.eu](#))
- Slovenia: New Government Targeting NGOs and the Media ([liberties.eu](#))
- LDH Open Letter: Coronavirus Powers Must Comply With the Rule of Law ([liberties.eu](#))
- Economic Interests and the Rule of Law Crisis in the EU ([Verfassungsblog](#))
- Orbán is Still the Sole Judge of his Own Law ([Verfassungsblog](#))
- When Will the EU Commission Act ([Verfassungsblog](#))
- Poland and Hungary are withdrawing from the EU ([Verfassungsblog](#))
- The Green Pact and Rule of Law in the EU ([Verfassungsblog](#))
- Domestic Courts Pushing for a Workable Test to Protect the Rule of Law in the EU ([Verfassungsblog](#))
- The Commission fights Poland all the way over the rule of law ([KSLR](#))
In essence, by creating a politically controlled disciplinary chamber for the judges of the Supreme Court, the Polish legislation allegedly fails to guarantee the rights of defense of the judges under disciplinary proceedings and limits the Supreme Court's right to refer question for preliminary rulings. The goal of this contribution is to give a brief overview of the factual and legal background of the dispute and to analyse the principle of the rule of law within the European architecture and the justifications brought forward by the Polish government.

WIKI

- [Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

Recht op leven (S)

EHRM – ARREST – 2 april 2020 – Kukhalashvili e.a. t. Georgië – persbericht – arrest (niveau 2) - 8938/07 - 41891/07 - ECLI:CE:ECHR:2020:0402JUD000893807

Met dodelijk geweld ingrijpen om een opstand in de gevangenis te beteugelen - Schending artikel 2 EVRM

Artikel 2 EVRM. Klagers zijn Georgisch onderdaan en nabestaanden van een tweetal gevangenen die als gevolg van politie ingrijpen in de gevangenis zijn overleden.

Als gevolg van de overplaatsing van een aantal zware criminelen was onrust ontstaan in gevangenis nummer 5. De oproerpolitie heeft vervolgens met geweld ingegrepen om de orde te herstellen. Dit heeft o.a. geleid tot de dood van zeven gevangenen.

Op grond van artikel 2 EVRM klagen klagers dat de Staat verantwoordelijk is voor de dood van hun familieleden en dat de Staat heeft verzuimd effectief onderzoek te doen.

Het hof is allereerst van oordeel dat sprake is van schending van artikel 2 EVRM nu er inderdaad gebreken kleven aan het onderzoek van de autoriteiten naar de omstandigheden van het ingrijpen door de oproerpolitie. Het onderzoek van de autoriteiten was inefficiënt en niet doeltreffend. Zo werd het onderzoek in eerste instantie uitgevoerd door dezelfde autoriteit als die de opdracht tot het ingrijpen had gegeven, is sprake van een gebrek aan betrokkenheid van de nabestaanden bij het onderzoek en heeft het onderzoek buitensporige vertraging opgelopen.

Het hof overweegt vervolgens dat ook sprake is van schending van artikel 2 EVRM in materiele zin nu de toepassing van deze mate van geweld niet gerechtvaardigd was. Gelet op het handelen van de gevangenen en het feit dat er een opstand dreigde, mocht de Staat weliswaar ingrijpen met potentieel dodelijk geweld maar de mate waarin het geweld vervolgens is toegepast was niet noodzakelijk en bovendien niet proportioneel, wat in het bijzonder blijkt uit het gebrek aan planning, leiding en het willekeurige en excessieve geweld dat is toegepast en het ontbreken van medische hulp voor de gevangenen na het incident.

Rechtsbeginselen EU

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – Gevoegde zaken C-370/17 en C-37/18 – Vueling – Frankrijk - Grote Kamer - ECLI:EU:C:2020:260 - conclusie – arrest

Bindende werking E-101 verklaring – Frauduleuze verkrijging - Beginsel van de voorrang van het Unierecht

Samenvatting onder: Arbeid en sociale zekerheid

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR - 2 april 2020 - Zaak C-817/18 P - Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland – Nederland - ECLI:EU:C:2020:255 - conclusie

Steunregeling gesubsidieerde verwerving of het gratis ter beschikking stellen van natuurterreinen – Begrip ‚belanghebbende‘ – Ernstige moeilijkheden

Samenvatting onder: Staatssteun

LITERATUUR

S.W. Haket, Verdieping: Implementatie en doorwerking van Unierecht in het Nederlandse publiekrecht en privaatrecht (Ars Aequi, april 2020)

Staatssteun

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-627/18 – Nelson Antunes da Cunha – Portugal - ECLI:EU:C:2020:321 – conclusie – arrest

Terugvordering staatssteun – Verjaringstermijn - Rente

Artikel 108 VWEU. Verordening (EU) 2015/1589. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen de vennootschap Nelson Antunes da Cunha en het instituut voor de financiering van landbouw en visserij over de gedwongen invordering van onrechtmatige staatssteun bij Nelson Antunes da Cunha, als gevolg van een besluit van de Commissie.

Volgens artikel 16, lid 3, van verordening 2015/1589 dient deze onrechtmatige steun in overeenstemming met de nationaalrechtelijke procedures van Portugal te worden teruggevorderd, voor zover die procedures een daadwerkelijke tenuitvoerlegging van het besluit van de Commissie toelaten.

Op dit punt geldt naar Portugees recht voor de terugvordering van de hoofdsom van de steun een verjaringstermijn van twintig jaar, welke termijn in casu niet in de weg staat aan de terugvordering van deze hoofdsom. Wat de terugvordering van de rente van de betrokken steun betreft, voorziet het Portugese recht, volgens de verwijzende rechter, echter in een verjaringstermijn van vijf jaar vanaf de datum dat deze rente opeisbaar wordt. Bij toepassing van deze termijn kan de rente van de steun niet volledig worden teruggevorderd en lijkt althans een deel van deze rente te zijn verjaard, nog voordat de Commissie het hierboven genoemde besluit heeft genomen.

In die context wenst de verwijzende rechter met zijn vierde vraag in wezen te vernemen of artikel 16, lid 2, van verordening 2015/1589, volgens hetwelk de terug te vorderen steun rente omvat, en het in artikel 16, lid 3, van deze verordening neergelegde doeltreffendheidsbeginsel eraan in de weg staan dat voor rente van onrechtmatige steun een verjaringstermijn geldt die korter is dan de in artikel 17, lid 1, van die verordening gestelde verjaringstermijn, zoals de verjaringstermijn van vijf jaar van het Portugese recht.

Hof: Artikel 17, lid 1, van verordening (EU) 2015/1589 moet aldus worden uitgelegd dat de in deze bepaling vastgestelde verjaringstermijn van tien jaar voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Europese Commissie om steun terug te vorderen enkel van toepassing is op de betrekkingen tussen de Commissie en de lidstaat tot welke het van die instelling afkomstige terugvorderingsbesluit is gericht.

Artikel 16, lid 2, van verordening 2015/1589, waarin is bepaald dat de terug te vorderen steun rente omvat, en het doeltreffendheidsbeginsel, dat is neergelegd in lid 3 van datzelfde artikel, staan in de weg aan de toepassing van een nationale verjaringstermijn op de terugvordering van steun wanneer deze verjaringstermijn is verstreken nog voordat het besluit van de Commissie is vastgesteld waarbij deze steun onrechtmatig wordt verklaard en terugvordering van die steun wordt gelast, of wanneer deze verjaringstermijn hoofdzakelijk is verstreken omdat de nationale autoriteiten met de tenuitvoerlegging van dat besluit hebben getalmd.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR - 2 april 2020 - Zaak C-817/18 P - Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland – Nederland - ECLI:EU:C:2020:255 - conclusie

Steunregeling gesubsidieerde verwerving of het gratis ter beschikking stellen van natuurterreinen – Begrip ‚belanghebbende‘ – ‚Ernstige moeilijkheden‘

Verordening nr. 659/1999. Met hun hogere voorziening verzoeken Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland e.a. het Hof om vernietiging van het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 15 oktober 2018, Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters e.a./Commissie. Bij dat arrest was het Gerecht overgegaan tot nietigverklaring van besluit C(2015) 5929 final van de Commissie van 2 september 2015 inzake Steunmaatregel SA.27301 (2015/NN) – Nederland, in verband met de gesubsidieerde verwerving of het gratis ter beschikking stellen van natuurterreinen. Het tweede onderdeel van het eerste middel betreft in essentie de vraag of Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters e.a. konden worden aangemerkt als „belanghebbende” in de zin van artikel 1, onder h), van verordening (EG) nr. 659/1999. Het eerste onderdeel van het tweede middel is in essentie gericht tegen de erkenning door het Gerecht van het bestaan van

ernstige moeilijkheden die met zich meebrengen dat de Europese Commissie verplicht is om de formele onderzoeksprocedure in te leiden.

A-G: Gelet op een en ander ben ik van mening dat het tweede onderdeel van het eerste middel als niet ter zake dienend moet worden afgewezen en dat het eerste onderdeel van het tweede middel moet worden aanvaard, onverminderd de gegrondheid van de overige onderdelen van de middelen in hogere voorziening.

NOOT – bij HvJ 4 maart 2020, zaak C-586/18 P Buenotourist

De Europese Commissie kan onherroepelijke oordelen van de nationale rechter over staatssteun overrulen ([Stibbe](#))

COVID-19

Mededeling van de Commissie Wijziging van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak, [PB C 112I van 4.4.2020](#)

- B** Informatie over de toepassing van de Tijdelijke kaderregeling staatssteun ([ECER](#))
- B** Europese Commissie akkoord met Nederlandse regeling om kmo's te ondersteunen tijdens Covid-19-uitbraak ([ECER](#))
- B** Europese Commissie akkoord met Nederlandse garantielening om economie te steunen tijdens Covid-19-uitbraak ([ECER](#))
- B** Verruiming tijdelijk staatssteunkader in verband met coronacrisis ([Europa decentraal](#))

Commission approves French plans to provide €7 billion in urgent liquidity support to Air France ([EC](#))

Ryanair dreigt met rechtszaken tegen staatssteun luchtvaart ([Europa-nu](#))

Strafrecht

EHRM – ARREST – 14 april 2020 - Dragan Petrović t. Servië - [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) - [75229/10](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0414JUD007522910](#)

Ontbreken wettelijke bepaling met betrekking tot het nemen van een DNA-monster is in strijd met het Verdrag.

Artikel 8 EVRM. In het strafrechtelijk onderzoek (verdenking levensdelict) jegens klager wordt zijn appartement doorzocht en zijn DNA afgenomen. Tijdens de doorzoeking van de woning zijn vuurwapens aangetroffen. Het DNA werd – met instemming van klager - afgenomen ter vergelijking met DNA dat was aangetroffen op de plaats delict (levensdelict). Van de afname werd echter geen officieel verslag opgemaakt. Klager werd vervolgens aangeklaagd voor verboden vuurwapenbezit. Een link tussen het DNA op de plaats delict en het DNA van de verdachte kon niet worden aangetoond.

Het Hof oordeelt unaniem dat geen sprake is van een schending van artikel 8 EVRM bij het doorzoeken van klagers appartement door de politie. Het Hof merkt op dat het doorzoekingsbevel was afgegeven in het kader van het moordonderzoek en dat deze voldoende duidelijk was. Daarnaast had klager adequate en effectieve waarborgen genoten om zichzelf niet te belasten. Het Hof acht artikel 8 EVRM daarentegen wel geschonden voor wat betreft het afnemen van DNA-materiaal. Dat klager met de afname had ingestemd is geenszins relevant nu dit was gedaan onder de dreiging van de afname van een verplicht monster anderzijds. De afname van het DNA-materieel was niet gebaseerd op een wettelijke bepaling, terwijl de wet wel voorschrijft dat dit enkel gebeurt als het van belang is voor een strafrechtelijk onderzoek. Ook was volgens het Hof niet voldaan aan de nieuwe waarborgen, die in het Wetboek van Strafvordering waren opgenomen. Het Hof benadrukt dat de verwerende staat door het opnemen van deze bepalingen blijkbaar behoefte had aan striktere regelgeving op dit gebied.

Rechter Mourou-Vikström onderschrijft het oordeel van de meerderheid niet. Deze rechter is van oordeel dat geheel in overeenstemming met de wet is gehandeld, nu het afnemen van DNA valt

onder 'andere medische procedures', welke uitgevoerd kunnen worden in het belang van een strafrechtelijk onderzoek.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 16 april 2020 – zaak C-88/20 – ENR Grenelle Habitat e.a.

Ne bis in idem - Legaliteitsbeginsel - Evenredigheid van straffen - Strafrechtelijke en bestuursrechtelijke punitieve vervolging – Telefonische colportage

Samenvatting onder: Ne bis in idem

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 21 april 2020 – zaak C-66/20 – Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster

Europees onderzoeksbevel in strafzaken – Valideren door rechterlijke autoriteit – Finanzamt een rechterlijke autoriteit?

Richtlijn 2014/41/EU. De procura della Repubblica di Trento heeft het Europees onderzoeksbevel van de dienst voor belastingstrafzaken en fiscale recherche van Münster (Finanzamt), ontvangen, waarin doorzoeking van de bedrijfsruimte van XK werd verzocht in een onderzoek naar ontwijking van inkomstenbelasting. In het Europees onderzoeksbevel was deel L niet ingevuld, welk deel een rechterlijke autoriteit moet invullen om het Europees onderzoeksbevel van een bestuurlijke autoriteit te valideren. De Procura della Repubblica heeft het Finanzamt het ontvangstbewijs van het onderzoeksbevel toegezonden, en deze instantie daarbij verzocht een kopie van het Europees onderzoeksbevel toe te zenden waarin deel L door een rechterlijke autoriteit is gevalideerd, waarbij zij erop wees dat het Finanzamt een bestuurlijke autoriteit is, en dat bestuurlijke autoriteiten geen Europese onderzoeksbevelen kunnen uitvaardigen die niet door een rechterlijke autoriteit zijn gevalideerd. Het Finanzamt heeft in een e-mail verklaard dat het Europees onderzoeksbevel niet door een rechterlijke autoriteit hoeft te worden gevalideerd, aangezien het Finanzamt in procedures betreffende fiscale delicten ingevolge § 399, lid 1, van de belastingwet, de taken van het Openbaar Ministerie verricht, en moet worden aangemerkt als een rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 2 van de richtlijn. De vraag is of artikel 2 van de richtlijn, volgens welke bepaling het Europees onderzoeksbevel altijd een rechterlijke beslissing moet zijn, toelaat dat een lidstaat het Europees onderzoeksbevel van een bestuurlijke autoriteit aan de validering van een rechterlijke autoriteit onttrekt door ook deze autoriteit aan te merken als een „rechterlijke autoriteit in de zin van artikel 2 van de richtlijn”.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 30 april 2020 – zaak C-136/20 – LU*

Wederzijdse erkenning geldelijke sancties – Verkeersboete - Discretionaire ruimte?

Kaderbesluit 2005/214. Vraag is o.a. of de autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat discretionaire ruimte heeft om de tenuitvoerlegging te weigeren wanneer de beslissingsstaat melding heeft gemaakt van een van de in artikel 5, lid 1 van het kaderbesluit opgesomde gedragingen?

NOOT – bij HvJ 26 maart 2020, zaak C-2/19 – A.P.

HvJ EU: Lidstaten moeten vonnis uit andere lidstaat erkennen waarbij vrijheidsstraf is opgeschort op voorwaarde van goed gedrag (Bijzonder strafrecht)

NOOT – bij HvJ 19 maart 2020, zaak C-234/18 – Agro in 2001

- HvJ EU: Lidstaten mogen civiele procedures inzetten voor confiscatie van criminele vermogens (Bijzonder strafrecht)
- EU law allows MS to provide for civil confiscation proceedings irrespective of a finding to a criminal offence (European law blog)

REGELGEVING EU

- Verordening (EU) 2020/493 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2020 over het systeem voor fraudedocumenten en authentieke documenten online (FADO) en tot intrekking van Gemeenschappelijk Optreden 98/700/JBZ van de Raad, [PB L 107 van 6.4.2020](#)
- Besluit (EU) 2020/545 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2020 betreffende de terbeschikkingstelling van middelen uit het flexibiliteitsinstrument ter financiering van onmiddellijke budgettaire maatregelen in het kader van de uitbraak van Covid-19 en de versterking van het Europees Openbaar Ministerie, [PB L 125 van 21.4.2020](#)

REGELGEVING NL

Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden naar Tweede Kamer ([Bijzonder Strafrecht](#))

LITERATUUR

- Koen Bovend'Eerdt, Aart de Vries, Kirsten Heins & Michiel Luchtman, Kroniek van het Europees strafrecht, in: [NJB 2020/961](#)
- Mr. G.M. Boezelman en Mr. J.R.J. Gijsen, 'Het belang van privacy in het strafrecht', [Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving 2020, p. 79-85](#)

EHRM factsheets

- [Domestic violence](#) (februari 2020)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Protection of minors](#) (januari 2020)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)

Toegang tot documenten

HvJ – ARREST – 30 april 2020 – zaak C-560/18 P – Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych/Commissie – ECLI:EU:C:2020:330 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Toegang tot documenten - Uitzondering met betrekking tot de bescherming van het doel van onderzoeken – Documenten betreffende een lopende niet-nakomingsprocedure

Verordening (EG) nr. 1049/2001. Richtlijn 98/34/EG. Verzoeker verzoekt om vernietiging van de beschikking van het Gerecht van de Europese Unie van 10 juli 2018, Izba Gospodarcza Producentów i Operatorów Urządzeń Rozrywkowych/Commissie, in zaak T-514/15, houdende afdoening zonder beslissing van het beroep van Igpour tot nietigverklaring van besluit GestDem 2015/1291 van de Commissie houdende weigering van toegang tot de uitvoerig gemotiveerde mening van de Europese Commissie in het kader van kennisgevingsprocedure 2014/537/PL en besluit GestDem 2015/1291. Verdwijnt het procesbelang van een vereniging die de belangen van marktdeelnemers in een bepaalde handelssector behartigt nadat de documenten waartoe de Europese Commissie toegang had geweigerd, in het kader van de procedure voor het Gerecht van de Europese Unie, openbaar zijn gemaakt?

Wat zijn de aspecten waarvan het Gerecht het bestaan moet vaststellen om rechtmatig te kunnen uitsluiten dat het procesbelang van rekwirante blijft voortbestaan en de zaak dus zonder beslissing te kunnen afdoen?

Moet de waarschijnlijkheid dat de gestelde onrechtmatigheid – bestaande in de weigering van toegang tot bepaalde documenten – zich in de toekomst herhaalt in abstracto worden beoordeeld, met betrekking tot elke mogelijkheid van weigering van toegang op grond van dezelfde wetsbepaling,

of in concreto, rekening houdend met de subjectieve en de objectieve kenmerken van de specifieke situatie? Het Hof wijst de hogere voorziening af.

Vennootschapsrecht

HvJ – ARREST – 23 april 2020 – zaak C-640/18 – Wagram Invest – België – ECLI:EU:C:2020:293 – conclusie – arrest

Jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen – Beginsel van het getrouwe beeld

Richtlijn 78/660/EEG. De vraag is of een methode die wordt gebruikt voor het in de boeken opnemen van de aankoop van aandelen door Wagram Invest in overeenstemming is met het beginsel van het getrouwe beeld zoals vermeld in artikel 2, leden 3 tot en met 5, van richtlijn 78/660, gelezen in samenhang met andere bepalingen van die richtlijn.

Deze zaak, die zijn oorsprong vindt in een fiscaal geschil tussen Wagram Invest en de Belgische belastingautoriteiten, biedt het Hof de gelegenheid nogmaals de draagwijdte van het beginsel van het getrouwe beeld van de jaarrekening te verduidelijken, dat de voornaamste doelstelling is van de bepalingen van de Europese Unie met betrekking tot de rekeningen en de financiële overzichten van ondernemingen. Het Hof wordt ook verzocht de relatie te verduidelijken tussen de in artikel 2, lid 4, van richtlijn 78/660 vastgestelde verplichting om aanvullende inlichtingen te verstrekken en de mogelijkheid om, overeenkomstig artikel 2, lid 5 van die richtlijn, in uitzonderingsgevallen van een bepaling van die richtlijn af te wijken.

Duitsland en Oostenrijk hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: In het geval van de aankoop van een financieel vast actief door een naamloze vennootschap, waarbij de prijs over een langere periode in termijnen wordt betaald zonder dat rente verschuldigd is, in omstandigheden die lijken op een lening, moet het in artikel 2, lid 3, van de Vierde richtlijn (78/660/EEG) neergelegde beginsel van het getrouwe beeld in die zin worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen het gebruik van een boekingsmethode waarbij een disconto tegen de marktrentevoet ten laste in de resultatenrekening wordt geboekt in verband met een met die aankoop gepaard gaande renteloze schuld met een looptijd van meer dan een jaar, en de aanschaffingsprijs van dat vaste actief op de actiefzijde van de balans wordt geboekt na aftrek van dat disconto.

OVERIG

- Protecting the Crown Jewels: Covid-19 and the EU Foreign Direct Investment Screening Regulation ([Renforce](#))
- Corporate raiders at the gate': screening van overnames van Nederlandse ondernemingen door niet-EU partijen ([Leiden law blog](#))

De Europese screeningverordening geeft de lidstaten de mogelijkheid overnames van nationale ondernemingen door partijen van buiten de EU te screenen. De gronden daarvoor zijn buitengewoon ruim. Read the [English version](#) of this blog.

Vervoer en reizen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 10 april 2020 – zaak C-120/20 – Koleje Mazowieckie

Heffing van rechten voor gebruik spoorweginfrastructuur

Richtlijn 2001/14. Richtlijn 2012/34/EU. Uitvoeringsverordening (EU) 2015/909. De vraag is o.a. of de bepalingen van de richtlijn eraan in de weg staan dat een spoorweginfrastructuur vorderingen tot schadevergoeding geldend maakt jegens een lidstaat wegens onjuiste omzetting van een richtlijn, zonder rechterlijke toetsing van de besluiten van de toezichthoudende instantie, in een situatie waarin te veel betaalde rechten voor het gebruik van spoorweginfrastructuur onderdeel van de schadevergoeding zouden zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 21 april 2020 – zaak C-60/20 - Latvijas dzelzceļš

Instelling van één Europese spoorwegruimte

Richtlijn 2012/34/EU. Verordening 2017/2177. Appellante, Latvijas Dzelzceļš, verhuurt het depot voor locomotieven in Letland waarvan zij eigenaar is, sinds 2002 aan een derde, AS Baltijas Ekspressis. Op 20-06-2016 heeft appellante de huurovereenkomst met deze derde betreffende het zakelijk onroerend goed bestaande uit het depot en de bijbehorende terreingedeelten verlengd. In 2017 had appellante, in haar hoedanigheid van beheerder van de openbare spoorweginfrastructuur, de installaties nodig voor haar eigen behoeften. Om die reden deed zij deze derde mededeling van de opzegging van de huurovereenkomst. Op heeft AS Baltijas Ekspressis bij de toezichthoudende instantie een klacht in wegens schending van de mededinging en discriminatie. Volgens die klacht had de discretionaire bevoegdheid van appellante geleid tot discriminatie van AS Baltijas Ekspressis als vervoersonderneming en exploitant van een dienstvoorziening doordat zij de efficiënte en rationele werking van en de toegang tot de dienstvoorziening had belemmerd. De toezichthoudende instantie heeft appellante vervolgens gelast om de toegang tot het depot, als dienstvoorziening te waarborgen. Appellante heeft bij de Letse bestuursrechter in eerste aanleg beroep tot nietigverklaring van het litigieuze besluit ingesteld. Betoogd werd dat de toezichthoudende instantie de begrippen „dienstvoorziening” en „zelfvoorziening van diensten” verkeerd had uitgelegd en artikel 12.2, leden 7 en 8, van de spoorwegwet onjuist had toegepast.

De vraag is o.a. of artikel 13, leden 2 en 5 van de richtlijn en artikel 15, leden 5 en 6, van de verordening, aldus kunnen worden uitgelegd dat de toezichthoudende instantie aan de eigenaar van een infrastructuur die niet de exploitant van de dienstvoorziening is de verplichting kan opleggen om toegang tot de diensten te garanderen.

REGELGEVING EU

- Digitalisering informatie over goederenvervoer - Raad keurt nieuwe regels goed ([Raad](#))
- Mobiliteitspakket: Raad keurt hervorming regels voor vrachtwagenchauffeurs goed ([Raad](#))

COVID-19

- Mededeling van de Commissie Richtsnoeren voor de bescherming van de gezondheid, de repatriëring en reizen van zeevarenden, passagiers en andere personen aan boord van schepen, [PB C 119 van 14.4.2020](#)

OVERIG

Meenemen schadevrije jaren binnen EU niet wenselijk' ([taxence](#))

Verzekeringen (C)

HvJ – ARREST – 2 april 2020 – zaak C-20/19 - Kunsthaus Muerz - Oostenrijk - ECLI:EU:C:2020:273 – geen conclusie - arrest

Levensverzekering – Professionele verzekeringnemer - Informatie over recht en termijn van opzegging

Richtlijn 2002/83/EG. Kunsthaus Muerz is een vennootschap naar Oostenrijks recht. Zij heeft als verzekeringnemer een levensverzekeringsovereenkomst gesloten met Zürich. In het aanvraagformulier werd Kunsthaus Muerz ervan in kennis gesteld dat de opzegging van de overeenkomst schriftelijk moest gebeuren.

Kunsthaus Muerz heeft verklaard deze overeenkomst op te zeggen. In dit verband stelde zij dat de informatie in de kennisgeving onjuist was omdat voor de uitoefening van dit recht van opzegging vormvereisten moesten worden nageleefd die het nationale recht niet stelt. Aangezien deze informatie de bedenktijd bedoeld in artikel 35 van richtlijn 2002/83 niet kon doen ingaan, is deze dus onbeperkt in de tijd.

Zürich heeft deze verklaring niet aanvaard op grond dat zij geen enkele verplichting had om informatie mee te delen aan Kunsthaus Muerz. In deze informatie is immers alleen voorzien voor een verzekeringnemer-consument en niet voor de professionele verzekeringnemer. Kunsthaus Muerz heeft vervolgens een vordering ingesteld tot terugbetaling van de betaalde premies en tot betaling

Hof: De artikelen 35 en 36 van richtlijn 2002/83/EG zijn eveneens van toepassing op een verzekeringnemer die geen consument is, en verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan de termijn voor de uitoefening van het recht van opzegging van een levensverzekeringsovereenkomst ingaat vanaf het tijdstip waarop deze wordt gesloten, zelfs wanneer de door de verzekeringsonderneming aan de verzekeringnemer verstrekte informatie betreffende de wijze van uitoefening van dit recht voorziet in vormvereisten die het op de overeenkomst toepasselijke nationale recht in werkelijkheid niet stelt, voor zover deze informatie er niet toe leidt dat de verzekeringnemer zijn opzeggingsrecht niet kan uitoefenen onder in wezen dezelfde voorwaarden als die welke met de juiste informatie zouden gelden. Het staat aan de verwijzende rechter om, op basis van een algemene beoordeling waarbij met name het nationale wettelijke kader en de feiten in het hoofdgeding – daaronder begrepen of de verzekeringnemer al dan niet een consument is – in aanmerking worden genomen, te bepalen of de fout in de aan de verzekeringnemer verstrekte informatie ertoe heeft geleid dat deze dit recht niet kon uitoefenen.

COVID-19

Statement of EU ministers of finance on continuing bank lending and on maintaining a well-functioning insurance sector amid the COVID-19 pandemic ([Raad](#))

Vrijheid van meningsuiting

EHRM – ARREST – 28 april 2020 – ATV ZRT t. Hongarije – geen persbericht – [legal summary](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [61178/14](#) - [ECLI:CE:ECHR:2020:0428JUD006117814](#)

Schending van artikel 10 EVRM door een nieuwszender te verbieden een politieke partij te beschrijven als extreemrechts ("far-right").

Artikel 10 EVRM. Volgens de nationale Mediawet is het uitdragen van een mening door een nieuwslezer verboden. De klager (de nieuwszender) stelt zich op het standpunt dat de gebruikte term geen mening is, maar een veelgebruikt begrip die de positie van de betreffende politieke partij omschrijft.

Het hof stelt voorop dat, nu de in de Mediawet gebruikte term 'mening' erg breed is, het de taak voor de nationale gerechten is om ervoor te waken dat deze bepaling enkel betrekking heeft op uitdrukkingen die aan een onpartijdige verslaggeving in de weg staan, en geen instrument zou worden voor censuur. Het hof constateert vervolgens dat de onderscheidenlijke nationale gerechten ieder een verschillende benadering voorstelden om de aard van de gebruikte term 'extreemrechts' vast te stellen, waarbij geen rekening was gehouden met de feitelijke grondslag voor de verslaggeving. Zo oordeelde de hoogste rechterlijke instantie dat de bepalingen in de Mediawet niet vereisen dat een mening een feitelijke grondslag heeft en dus, volgens het hof, impliciet dat elk verweer van de klager die de feitelijke juistheid van de gebruikte term zou kunnen verklaren, irrelevant is.

Gelet op de verschillen in aanpak van de nationale gerechten om feiten en meningen van elkaar te scheiden, op het doel van de toepasselijke wetgeving en de omstandigheden van deze zaak, is het hof van oordeel dat de nieuwszender niet had kunnen voorzien dat de term 'extreemrechts' als mening zou gelden. Evenmin had de nieuwszender kunnen voorzien dat een verbod op het gebruik van die term noodzakelijk zou zijn ter bescherming van onpartijdige verslaggeving. Het aan de nieuwszender opgelegde verbod om de term te gebruiken vormt daarmee een ongeoorloofde inbreuk op diens vrijheid van meningsuiting. Aldus is sprake van een schending van artikel 10 EVRM.

NOOT – bij EHRM 26 maart 2020, Centre for Democracy and the Rule of Law t. Oekraïne

Refusal to give access to 'confidential' information about politicians violated NGO's Article 10 rights ([strasbourgoobservers](#))

EHRM factsheets

- [Hate speech](#) (februari 2020)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)

Witwassen (S)

REGELGEVING NL

Implementatiewet wijziging vierde anti-witwasrichtlijn & Wet verwijzingsportaal bankgegevens aangenomen door Eerste Kamer ([Bijzonder Strafrecht](#))

Deel II – Algemeen

Algemeen

Vacature

Kennisgeving van vacature ECA/2020/6 – Functionaris voor gegevensbescherming (één post – AD-functiegroep, rang AD 9-AD 12), *PB C 124A van 17.4.2020* (deadline 22 mei 2020)

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Raad van Europa-Online cursussen over mensenrechten met focus op EVRM ([Help](#))

Nieuw! [Introduction to the European Convention on Human Rights](#)”, a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	Grondrechten	De horizontale directe werking (HDW) van EU Grondrechten; De toepassing van grondrechten tussen private partijen, een dagdeel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijer over het EVRM

Datum	Onderwerp	Titel
25 mei 2020 (online)	Arbeid en SZ	Online cursus coronavirus en internationaal werken 26 mei 2020
25 juni 2020 (webinar)	PRIVACY & PERSOONSgegevens	Webinar 4: Privacy en de Coronacrisis Donderdag 25 juni, 16:00 - 17:00 uur; 1 PO NOvA <i>Michael Klos LLM BSc</i>
25 juni 2020 of 29 oktober 2020	STRAFRECHT	Europees Openbaar Ministerie (EOM) Het Europees Openbaar Ministerie (EOM) gaat eind 2020 van start. Het EOM zal fungeren als onafhankelijk vervolgingsorgaan van de Europese Unie dat strafbare feiten, die ten koste van de EU-begroting gaan, zal onderzoeken, vervolgen en voor de nationale strafrechter zal brengen. Tijdens deze cursus wordt ingegaan op de achtergrond, de inrichting en taken van het EOM en de betekenis daarvan voor personen en ondernemingen die verdacht worden van strafbare feiten die binnen de bevoegdheid van het EOM vallen. van 12.30 - 17.00 uur Docent: Joyce Boonstra-Verhaert
29 en 30 okt 2020	RECHTSSTAAT	Rule of Law from Below, Utrecht University's Montaigne Centre for the Rule of Law and Administration of Justice, met het Netherlands Institute of Human Rights (SIM)
15 april 2021	OVERLEVERING EN UITLEVERING	Overlevering (EAB) en uitlevering, 12.30 - 17.00 uur Docent: Thom Dieben De cursus is bedoeld voor (bijzondere) opsporingsambtenaren, officieren van justitie, advocaten en rechters die zich (verder) willen verdiepen in de Olw en de Uw en de toepassing daarvan in de praktijk. Onder meer de volgende onderwerpen passeren de revue: <ul style="list-style-type: none"> • Het bijzondere karakter van het EU recht; • Het beginsel van "wederzijdse erkenning"; • Inkomende en uitgaande EAB's en uitleveringsverzoeken; etc.

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof \(ECER website\)](#)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)

[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)

[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU.](#)

Arresten, conclusies, einduitspraken

Datum	Zaak-nr.	Naam	NL rechter	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
2-4-20	C-186/19	SHAPE	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	conclusie		
23-4-20	C-806/18	JZ	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	conclusie		
29-4-20	C-70/18	A.	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:347			einduitspraak
30-4-20	C-815/18	Federatie Nederlandse Vakbeweging	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322	conclusie		

Prejudiciële verwijzingen

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ arrest
17.4.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:753	Arbeidsrecht; overgang onderneming			
20.3.20	Rb. Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2020:2382	Tabak			
6.3.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:391	IE - Gemeenschapsmerk	C-133/20	European Pallet Association	
4.3.20	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2020:1838	Visumcode			
24.1.20	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2020:111	Douanerechten	C-39/20	Jumbocarry Trading	
16.12.19	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:13451	Asiel & migratie	C-921/19	Staatssecretaris van justitie en veiligheid	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

13.12.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1972	consumentenrecht	C-922/19	Stichting Waternet	
8.11.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1730	Consumenten; levering drinkwater			
25.9.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf	C-719/19	Staatssecretaris van justitie	
20.9.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1400	IPR	C-709/19	Vereniging van Effectenbezitters	
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding	C-738/19	A.	
18.9.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:9966	Mededinging	C-819/19	Stichting cartel compensation	
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbewaring	C-673/19	M.	
22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat			
22.8.19	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ	C-627/19 PPU	Openbaar Ministerie	arrest 12.12.19 Conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6259	EAB; OvJ	C-625/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 13.2.20 Arrest 12.12.19 conclusie 26.11.19
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6882	EAB; OvJ	C-626/19 PPU Gevoegd met C-566/19 PPU	Openbaar Ministerie	Einduitspraak 28.1.20 Arrest 12.12.2019 conclusie 26.11.19
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlijn	C-360/19	Crown van Gelder	
23.4.19	CBb	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Onerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2019:2097 ECLI:NL:RBDHA:2019:2095	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister van buitenlandse zaken e.a.	
22.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:292	IPR	C-186/19	Supreme Services e.a.	Site conclusie 2.4.2020
12.2.19	Hof	ECLI:NL:GHAMS:2019:1170 (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	Geen conclusie
8.2.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:152	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	Conclusie 4.3.2020
30.1.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:260	Omgevings-vergunning; LPG tankstation	C-120/19	X	
21.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2361	IPR			
21.12.18	Rb.Limburg	ECLI:NL:RBLIM:2018:12159	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	
19.12.18	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2018:11244	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C-23/19	XN	Conclusie 19.3.20
18.12.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:662	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	arrest 22.1.2020
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2309	btw	C-791/18	Stichting Schoonzicht	Conclusie 3.3.20
14.12.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2322 ECLI:NL:HR:2018:2174 (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie vakvereniging NL	conclusie 30.4.2020
29.11.18	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:8550	consumenten	C-750/18	A B	beschikking 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	conclusie 23.4.2020
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2018:4063 (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:2027	Gemeenschapsmodelverordening	C-678/18	PG van de HR	arrest 21.11.19
20.9.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:2878	SZ- vrachtwagenchauffeurs	C-610/18	AFMB	Conclusie 26.11.19

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

18.9.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:500	biociden	C-592/18	Darie BV	conclusie 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:5389	overlevering	C-492/18 PPU	TC	arrest 12.2.19
17.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:341	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:308	Gewasbeschermingsmiddelen	C-445/18	Vaselife	arrest 14.11.19 conclusie 27.6.19
21.6.18	Hof Den Bosch	ECLI:NL:GHSHE:2018:2685	btw	C-420/18	IO	arrest 13.6.19 geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737	Schengengrenscore	C-380/18	A.P.	arrest 12.12.19 conclusie 11.7.19
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrenscore	C-381/18 en C-382/18	G.S. en V.G.	arrest 12.12.19 Conclusie C-381/18 en C-382/18 11.7.19
5.6.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheersgroep Texel	arrest 19.12.19 conclusie 26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencode	C-341/18	J. e.a.	arrest 5.2.20 conclusie 17.10.19
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	Arrest

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

						<u>11.3.20</u> <u>conclusie</u> 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:630</u>	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	<u>arrest</u> 11.4.19
19.4.18	ABRVs	<u>ECLI:NL:RVS:2018:1307</u>	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	<u>beschikking</u> 5.7.18
11.4.18	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2018:1120</u>	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2018:1121</u>	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord-Holland	<u>ECLI:NL:RBNHO:2018:4729</u>	douane, antidumping	C-251/18	Trace	<u>Arrest</u> <u>19.9.19</u> <u>conclusie</u> 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:522</u>	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	<u>Einduitspraak</u> 8.11.19 <u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 26.3.19
28.3.18	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2018:3455</u>	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	<u>Arrest</u> <u>19.12.19</u> <u>Conclusie</u> 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:265</u>	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	<u>Arrest</u> 11.3.20 <u>conclusie</u> 13.6.19
21.2.18	Rb. Noord-NL	<u>ECLI:NL:RBNNE:2018:598</u>	Luchtvaartclaim	C-163/18	Agean airlines	<u>Arrest</u> 10.7.19 <u>conclusie</u> 28.3.19
6.2.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:10</u>	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	<u>arrest</u> 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:126</u> <u>ECLI:NL:HR:2018:127</u>	SZ, vo.148/71	<u>C-95/18</u> en <u>C-96/18</u>	van den Berg & Giesen e.a.	<u>PG advies</u> <u>einduitspraak</u> 14.11.19

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

						Arrest 19.9.19 conclusie 26.3.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	arrest 10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy en persoonsgegevens	C-70/18	A.	Arrest 3.10.19 Conclusie 2.5.19
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	arrest 15.5.19 conclusie 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2017:14187 ECLI:NL:RBMNL:2017:5960 (e-archief)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	conclusie 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:13124	asiel;	C-635/17	E.	arrest 13.3.19 conclusie 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2820	antidumping	C-644/17	Eurobolt	Einduitspraak 29.11.19 Arrest 3.7.19 conclusie 28.2.19
27.10.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2681	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	arrest 8.5.19 conclusie 10.1.19
12.10.17	Hof Bosch Den	ECLI:NL:GHSHE:2017:4323	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	arrest 2.5.19 conclusie

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

						19.12.18
4.10.17	Raad State van	ECLI:NL:RVS:2017:2669	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	<u>Beschikking</u> 15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7037	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	<u>arrest</u> 22.12.17 <u>conclusie</u> 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7038	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	<u>arrest</u> <u>24.6.19</u> <u>conclusie</u> 27.11.18
27.9.17	Raad State van	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	<u>arrest</u> 2.4.19 <u>conclusie</u> 28.11.18
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	<u>arrest</u> 4.7.19 <u>conclusie</u> 28.2.19
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	<u>arrest</u> 8.5.19 <u>conclusie</u> 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	<u>arrest</u> <u>14.3.19</u> <u>conclusie</u> 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	<u>arrest</u> 6.2.2019 <u>conclusie</u> 18.10.2018
4.8.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:2914	SZ; vo 883/2004; schaatsters	C-477/17	Balandin	<u>arrest</u>

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

						24.1.2019
4.8.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2119	Gezinsherenigingsrichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	<u>arrest</u> 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:1935	Geneesmiddelenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	<u>arrest</u> 14.2.19 <u>conclusie</u> 4.10.18
21.6.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1609	Gezins- hereniging; termijn	C-380/17	K en B	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 27.6.18
15.6.17	Rb Noord- Holland, zittingsplaats Haarlem	HAA 15/2526 (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision Europe research	<u>arrest</u> 13.9.2018 geen conclusie
8.6.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:4362	Karkassen	C-347/17	A ea.	<u>Arrest</u> 12.9.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
24.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1370	kenteken-bewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2017:6697	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:3348	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:3355	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

17.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1259 ECLI:NL:RVS:2017:1260	Milieu; habitatrictlijn	C-293/17 C-294/17	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	arrest 7.11.18 conclusie 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:849	SZ	C-272/17	Zyla	arrest 23.1.2019 conclusie 11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	ECLI:NL:RBROT:2017:3625	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	beschikking 2.7.18 conclusie 20.6.18
10.5.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1252	asiel & migratie	C-257/17	C en A	arrest 7.11.2018 conclusie 27.6.18
20.4.17	Rb. Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:4032	asiel	C-213/17	X	arrest 5.7.18 conclusie 13.6.18
19.4.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:1098	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	Einduitspraak 12.2.20 Arrest 12.3.19 conclusie 12.7.18
29.3.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:858 ECLI:NL:RVS:2017:869	asiel	C-175/17 C-180/17	X	24.1.18 26.9.2018 arrest (C-175/17) arrest (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:346 (ingetrokken) ECLI:NL:HR:2017:342 (deels ingetrokken)	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktienfonds Deko	Arrest 30.1.20 Conclusie 5.9.19

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

						Beschikking 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:872	Asiel	C-48/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
23.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:873	Asiel	C-47/17	X	arrest 13.11.18 conclusie 22.3.18
20.12.16	CBb	ECLI:NL:CBB:2016:440	Landbouw	C-667/16	Nooren	arrest 6.6.18 conclusie 21.2.18
9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	Beschikking 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	arrest 14.4.2018 conclusie 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	arrest 21.3.18 conclusie 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	arrest 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	arrest 10.11.16 conclusie 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5206	EAB	C-452/16 PPU	Poltorak	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5207	EAB	C-453/16 PPU	Özgelik	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1866	btw	C-463/16	Stadion Amsterdam	arrest 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1351	vennootschapsbelasting	C-398/16	X BV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1350	vennootschaps- belasting	C-399/16	X NV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
4.7.16	Cbb	ECLI:NL:CBB:2016:258	landbouw	C-383/16	Vion livestock	arrest 19.10.17 conclusie 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	ECLI:RBDHA:2016:6389	asiel & migratie	C-331/16 en C-366/16	K. ea.	arrest 2.5.18 conclusie 14.12.17
18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	arrest 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	arrest 19.10.17 conclusie 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	arrest 9.11.2017 geen conclusie
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	arrest 26.7.17 conclusie 18.5.17

9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	arrest 12.6.18 conclusie 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	arrest 22.6.2017 conclusie 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	arrest 11.5.17 geen conclusie

NL zaken bij het EHRM

Jaarverslag 2019

- [Jaarverslag 2019 Raad van Europa over de tenuitvoerlegging van uitspraken van het EHRM](#)
- [Website COE Impact of the ECHR](#)

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (oktober 2019) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2018](#)

Cijfers

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitskomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
A.S.N.	25.02.20	No violation	Chamber	3	68377/17	3 EVRM	Asiel en migratie	
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	<u>29593/17</u>	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude – Sint Maarten – Detentie	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017 (niet ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	<u>37617/10</u>	6 EVRM	Strafrecht – Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	<u>14319/17</u>	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	<u>55385/14</u>	6 EVRM	Mensensmokkel – Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)

Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Z.H. v. the Netherlands	30.1.20	Strike-out	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
El Khalloufi v. the Netherlands	26.11.19	Inadmissible	<u>37164/17</u>	6 EVRM	Blaastest; recht op advocaat	Rb Amsterdam; Gerechtshof Amsterdam; Hoge Raad (28.3.17)
Omar Mohamud v. the Netherlands	14.11.19	Strike-out	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
Magassouba v. the Netherlands	24.10.19	Strike-out	<u>37153/17</u>	3 en 8 EVRM	Asiel & migratie	-
Ahmed Sheek v. the Netherlands	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
T.E. v. the Netherlands	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel & migratie	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. and Others v. the Netherlands	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

Aghmadi and Yaghubi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani and Khawati v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla v. the Netherlands	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen v. the Netherlands	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats Den Bosch, 28.2.2014
A.S. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 2.9.2015
Herrie v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	<u>Rb Den Haag</u> <u>Hof Den Haag</u> <u>Hoge Raad</u>
Zaloilo v. the Netherlands	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	
M.A. v. the Netherlands	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdan v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>6315/08</u> en <u>9597/12</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>62318/16</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>34414/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake and Camara v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>63913/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>66238/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N. v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>10944/13</u>	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>1704/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer v. the Netherlands	3.7.18	Inadmissible	<u>41596/13</u>	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013

Touré v. the Netherlands	3.7.18	Strike-out	<u>14778/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. and M.M. v. the Netherlands	26.6.18	Inadmissible	<u>43092/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo v. the Netherlands	12.6.18	Inadmissible	<u>60035/12</u>	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>45140/10</u>	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Cerci v. the Netherlands	10.4.18	Strike-out	<u>25392/14</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good v. the Netherlands	23.1.18	Inadmissible	<u>50613/12</u>	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi v. the Netherlands	16.1.18	Inadmissible	<u>4965/10</u>	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken					
Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
V.A. e.a. t. Nederland en Italië	16.1.20	<u>48062/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
F.O e.a. t. Nederland en Italië	16.1.20	<u>48125/19</u>	3 EVRM	Asiel - Dublinverordening	
M.T.	11.10.19	<u>46595/19</u>	3 EVRM	Asiel	
Koomen	17.9.19	<u>298/15</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam
R.B. en N.R.	2.9.19	<u>45067/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam
M.Ö.	30.8.19	<u>45036/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag
Eikenaar	30.8.19	<u>52053/18</u>	2, 3 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag
Z.J.	12.7.19	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
M.J.	12.7.19	<u>49259/18</u>	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?	
Y.F.C. and Others	25.6.19	<u>21325/19</u>	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao – Uitzetting Venezuela	
Muse Shire and Others	15.5.19	<u>9922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Omar Muhamud	9.4.19	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-
Nelissen	5.3.19	<u>585/19</u>	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

					Rb Limburg 27.7.15
T.M. en S.Y.M.	18.2.19	33515/16	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-
Ships Waste Oil Collector B.V. v. the Netherlands	14.12.18	2799/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Burando Holding B.V. v. the Netherlands	14.12.18	3124/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Port Invest B.V. v. the Netherlands	14.12.18	3205/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb (151) CBb (192)
Janssen de Jong Groep B.V. and Others v. the Netherlands	13.12.18	2800/16	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	Rb Rotterdam CBb
N.K. v. the Netherlands	26.10.18	58572/14	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-
X v. the Netherlands	15.10.18	72631/17	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen v. the Netherlands	3.9.18	61591/16	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. and Others v. the Netherlands	31.8.18	28190/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018
Azerkane v. the Netherlands	30.05.2018	3138/16	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. and Others v. the Netherlands	16.01.2018	530/18	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah and others v. the Netherlands	15.12.2017	61452/15	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé v. the Netherlands	24.11.2017	58342/15	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg en Others v. the Netherlands	22.11.2017	19732/17	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. and T.K.M. v. the Netherlands Arrest 25.2.2020	22.11.2017	68377/17	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword v. the Netherlands	20.10.2017	21464/15	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake v. the Netherlands	20.10.2017	2445/17	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang – Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt v. the Netherlands	29.08.2017	69491/16	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016

Rechtspraak Europa, 2020, nummer 5 (april)

Hasselbaink v. the Netherlands	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah v. the Netherlands	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016
Nevé v. the Netherlands	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B. v. the Netherlands	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. v. the Netherlands	28.07.2016	43462/16	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleven	-
Keskin v. the Netherlands	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes v. the Netherlands	13.11.2014	<u>25402/14</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13